

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' ויקהל • יז - כד אד"ר

תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון כג (אלף רכ"א)

יום רביעי י"ב אד"ר

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר שמואל בנימין קנפלאר מפעיה"ק (ב"ר אברהם יהודה מיוניאן סיטי, וחה"ר שמואל מרמורשטיין מפעיה"ק).

יום שני פר' כי תשא י"ז אד"ר

בערב קיבל מרן שליט"א קהל. אח"כ הגיע מרן שליט"א לרחוב החוזה מלובלין לניחום אבלים אצל האחים הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א דומ"צ קרית צאנז טבריה, והרב יהושע צבי וקסברגר שליט"א מב"ב, היושבים שבעה על פטירת אמם ע"ה, וניחמם מרן שליט"א בדברי תנחומים.

יום שלישי פר' כי תשא ח"י אד"ר

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו אלעזר ליפא נ"י בן הרה"ח ר' מרדכי מאיר שכטר מאנטווערפן (בן הג"ר יצחק שמואל שליט"א דינא רבא דקהלתנו ומח"ס ישיב יצחק, וחתן הג"ר אברהם יהושע רייך שליט"א רבה של קהלתנו הק' באנטווערפן), ע"ב הרה"ג ר' יצחק בלומנטל שליט"א ר"מ בשיבתנו הק' לצעירים דברי חיים פעיה"ק (בן המחנך הבלתי נשכח מוה"ר יהושע פאלק ז"ל, וחתן הג"ר יהודה צבי גלנץ שליט"א רב ביהמ"ד אמרי דבש בנתניה). אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

יום רביעי פר' כי תשא י"ט אד"ר

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר אפרים פרידמן מפעיה"ק (ב"ר בן ציון מב"ב, וח"ר יוסף פורטנגג מפעיה"ק).

בערב הגיע מרן שליט"א בבגדי שבת לסידור חופה וקידושין אצל החתן נפתלי נ"י בן הרה"ח ר' חיים בורד מחיפה (ב"ר אהרן מירושלים), ע"ב להבחל"ח הרב מרדכי טויבער ז"ל שנלב"ע בדמי ימיו (בן שיבדלחט"א הרב

אברהם יהודה מירושלים, וחתן הק' הג"ר שלום מרדכי רייניץ זצ"ל הי"ד). בהמשך גם חזר מרן שליט"א להשתתף בשמחת הנישואין וערך שולחן לחיים, ואח"כ קם לריקוד מצוה טאנץ משך זמן, כן במחול עם בני משפחת טויבער הי"ו ובני משפחת רייניץ הי"ו.

בין הנכנסים היום בעת קבלת הקהל היו מנהלי מוסדותינו הק' בירושלים מוה"ר מאיר אשר בורד הי"ו ומוה"ר שמעון גוטמן הי"ו ואיתם עמם הר"ר סיני יצחק דויד הי"ו. המנהלים הציגו בפני הקודש כ"ק מרן שליט"א את התוכניות המורחבות לחידוש והרחבת בנין מוסדותינו הק' בקרית צאנז ירושלים, אשר כבר בתקופה האחרונה החלו בעבודות השיפוץ, לאחר למעלה ממ"ה שנים מיום היווסדה ע"י איתן אדוננו כ"ק מרן זי"ע, ולאחר שהשנים נתנו את אותותיהם, ועם ריבוי התלמידים בליעה"ר.

כ"ק מרן שליט"א התעניין בכל פרטי הבנייה שכבר נמצא בעיצומו בימים אלו, והאציל עליהם מברכות קדשו לרוב הצלחה וסייעתא דשמיא.

יום חמישי פר' כי תשא כ' אד"ר

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה מאיר נ"י בן הרה"ח ר' חיים צבי אייזנבך מביתר (בה"ר גיל ציון מירושלים).

אחר תפילת שחרית הגיע מרן שליט"א לניחום אבלים אצל האחים הרה"ח ר' רפאל בלוך מפעיה"ק והרה"ח ר' מענדל בלוך מפעיה"ק, היושבים שבעה על פטירת אמם ע"ה אשת הרה"ח ר' יוסף יו"ט ז"ל, וניחמם מרן שליט"א בדברי תנחומים.

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו צבי מנחם מענדל נ"י בן הרב אהרן מרדכי ישראלי ר"מ בשיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק (ב"ר יוסף

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

בברכת המזון על הכוס התכבד - הגאון רבי אברהם יהושע רייך שליט"א רבה של קהלתנו הק' באנטווערפן. (ובירכו ש"ב לרגל שמחת החתנים, לחתן אברהם יהודה נ"י בן הג"ר גדליה יעקובוביץ מפעיה"ק עם ב"ר חנוך כץ מאשדוד; לחתן נפתלי נ"י ב"ר חיים בורד מחיפה עם בת להבחל"ח הרב מרדכי טויבער ז"ל מפעיה"ק; מורנו אלעזר ליפא נ"י ב"ר מרדכי מאיר שכטר מאנטווערפן עם בה"ר יצחק בלומנטל מפעיה"ק; לחתן משה אליהו נ"י בה"ר דוד הרשקוביץ מחיפה עם בה"ר יוסף פולק מפעיה"ק; ולחתן מורנו צבי מנחם מענדל נ"י בה"ר אהרן מרדכי ישראלי מפעיה"ק, עם ב"ר שמעון צבי איידליס מפעיה"ק) בשש ברכות כיבד מרן שליט"א את גיסו חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, בברכה אחריתא - הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דינא רבא דקהלתנו הק' ומח"ס ישיב יצחק.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר והוואך נאכט לרגל הולדת הבן להר"ר יקותיאל יהודה הולצר מבית שמש (ב"ר נפתלי צבי מביתר, וח"ר שמואל בורד מנהל כוללי הש"ס), ושמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להרב יוסף שווארץ מפעיה"ק מסופרי המלך ועורך גליון בצילא דמהימנותא (ב"ר שמואל מב"ב, וחהג"ר אלעזר שימון מפעיה"ק), להר"ר מרדכי גליק מקרית צאנז טבריה (בהג"ר אשר דוד מפעיה"ק, וח"ר אברהם בנימין רייכמן מביתר), להר"ר שלום בלומענברג מפעיה"ק (ב"ר פנחס ממאנסי, וח"ר משה יעקב וקס מפעיה"ק), להר"ר משה בן ציון שיינבאך מקרית הבעש"ט (חתן הנה"ח ר' מענדל רייך מקרית הבעש"ט), ולהר"ר חיים וייסמן מפעיה"ק (בה"ר צבי מביתר, וחה"ר ישראל יהודה הרשקוביץ יו"ר ארגון מנעימי התורה). ועברו הקהל לקבל פירות.

מב"ב, וח"ר נפתלי יחזקאל שולדינר מפעיה"ק), ע"ב העסקן הרה"ח ר' שמעון צבי איידליס מפעיה"ק (בן להבחל"ח העסקן הבלתי נשכח ר' יחזקאל ז"ל מבארא פארק, וחתן שיבדלחט"א הג"ר אפרים פישל ויזל שליט"א מרבני קרית צאנז). אחר תפילת ערבית נגש הר"ר ישראל אברהם שמעון הי"ו יו"ר ארגון ביקור חולים 'לב טוב' דחסידי צאנז, לקבל ברכת הקודש לקראת צאתו לארה"ב למגבית קודש עבור הארגון.

יום שישי פר' כי תשא כ"א אד"ר

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יעקב נ"י בן הרב מיכאל אליהו מושקוביץ מקרית הבעש"ט (ח"ר חיים שמעון הרבסט מ.ק. הבעש"ט). אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר בנימין אלכסנדר בורד מקרית צאנז טבריה (ב"ר נפתלי יחזקאל מפעיה"ק).

שב"ק פר' כי תשא כ"ב אד"ר

בתפילת מנחה כיבד מרן שליט"א את גיסו חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א. קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרב אברהם יהודה טויבער מירושלים.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ג רבי אפרים פישל ויזל שליט"א מרבני קרית צאנז, מה ידידות - הרה"ג ר' אשר דוד גליק שליט"א מנה"ר דישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק. וזמרו תנו שבת. י"ה ריבון - הרב מאיר יהוסף שיף מירושלים נכד כ"ק מרן זי"ע.

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

להם התורה, וצ"ב.

ואפ"ל דהנה כתב בספה"ק חרדים (פרק ע') כי אם השב בתשובה יבכה ויצמער באמת יכמרו רחמיו של הקב"ה עליו וישלח עזרו מקדש ניצוץ מנשמתו של מרע"ה לסייעו וכו', ולכן לא נזכר שמו של מרע"ה בפר' תצוה לרמוז שיתעבר בבנ"י בהעלם ויעשו תשובה על ידו, וכל אשר עושים שם הוא היה עושה, וז"ש ואתה תצוה לשון התחברות ע"ד כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה (ברכות דף ו' ע"ב), וז"ש אתה תתעבר בבני ישראל

בפרשתן (לד, כה-כו) לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח, ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה'א, לא תבשל גדי בחלב אמו, ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל וגו', ויל"ב סמיכות והמשך המקראות.

ונל"ב בדרך דרוש, ובהקדם לפרש מ"ש כתב לך את הדברים האלה וגו', דלכאו' האי 'לך' אין לו ביאור, וכבר דרשו בזה חז"ל (עי' נדרים דף ל"ח ע"א), ובמדרש (שמו"ר פמ"ז, ג) כתב לך בזכותך אני נותן

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

להיות להם חברה וצוות לסייעם לעשות תשובה, עי"ש, וראוי לבאר למה דייקא משרע"ה נבחר לסייע לבעלי תשובה.

ויתכן לבאר, עפימ"ש בכסף נבחר (פר' בראשית) בשם ספר כנפי יונה, דתריין מתיבתא אית ברקיע בחדא הולכים בתר הכתיבה והיא נקראת מתיבתא עילאה, ובחדא הולכים בתר הקריאה והיא מתיבתא תיתאה של מט"ט, וזה שאמז"ל (סנהדרין דף ל"ח ע"ב) עה"פ הנה אנכי שולח מלאך לפניך, זה מט"ט, וכתיב בתריה כי לא ישא לפשעכם, ובגמ' פסחים (דף קי"ט ע"א) מאי דכתיב (יחזקאל א, ח) וידי אדם מתחת כנפיהם, וידו כתיב, מלמד שידו של הקב"ה פרושה מתחת כנפי החיות לקבל את השבים, אלא דזה רק ע"פ המסורה הכתיבה דכתיב ידו דמוכח מזה דתשובה מהני, אבל לשיטת המלאך דהוא מתיבתא תיתאה דבה הולכים לפי הקרי וקרינן וידי א"כ לא מהני תשובה, וז"ש רש"י אינו מלומד בכך והבן, ועל כן אמרו במד"ר (ויק"ר פ"ל ס"ג) עה"פ (תהלים קב, יט) תכתב זאת לדור אחרון מכאן שהקב"ה מקבל השבים, דהכוונה דאמה"כ 'תכתב' שיהיו נידונים לפי הכתיב, וא"כ מהני תשובה שהרי כתיב וידו ודרשינן זה ידו של הקב"ה פרוסה וכו', לכך מכאן שהקב"ה מקבל השבים, והבן, עי"ש.

וביושב אהלים (פר' בלק דף שע"ו מדפה"ס) כתב שעפי"ד יאירו דברי האריה"ק שהתשובה מקובלת בשבת יותר מבחול, כיון שכבר נודע דביום השבת ההשפעה וההנהגה מהקב"ה בעצמו, ובימות החול ע"י מט"ט, ולכן בשב"ק שההנהגה לפי מתיבתא עילאה אזלינן בתר המסורת הכתובה, משא"כ בחול דהנהגתו לפי מתיבתא תיתאה, ולכן בשב"ק שההנהגה הוא לפי הכתיב ונקטינן ידו כתיב ממילא ראוי שתתקבל התשובה, כי אז מתחזק ענין זה שידו של הקב"ה פרושה לקבל שבים, עי"ש.

ויש להסמך לזה מה שהבאתי כמ"פ מכ"ק אאמו"ר וצללה"ה, בהא דפליגי תנאי בגמ' קידושין (דף ל"ו ע"א) עה"פ בנים אתם לה' אלוקיכם, דרבי יהודה אמר בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרויים בנים אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרויים בנים, ורבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם

קרויים בנים, שנאמר בנים סכלים המה, ואומר בנים לא אמונ בם, ואומר זרע מרעים בנים משחיתים, ואומר במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם וגו' ומסיק בגמ' דאע"ג דפלתו לצלמא מיקרי בנים עי"ש, וכיאר כ"ק א"א וצללה"ה דנחלקו בפ"י הכתוב דעו כי ד' הוא אלוקים הוא עשנו ולו אנחנו עמו (תהילים ק, ג), דהכתיב הוא ול"א כאל"ף והקרי הוא ול"ו בוא"ו, ויל"פ לפי הקרי דדייקא כאשר דעו כי ד' הוא האלוקים שמאמין בהקב"ה או אז ולו אנחנו עמו, משא"כ אם ח"ו עובדים ע"ז אין נחשבים בנים למקום, אך לפי המסורת פ"י הכתוב דעו כי הוא אלוקים, ולא רצ"ל גם כאשר לא ידעו זאת מ"מ גם אז אנחנו עמו וצאנן מרעיתו דב"כ וב"כ נחשבים בנים למקום, ועז"א במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א"ל חי, דגם כאשר יחטאו בע"ז ויהיו בבחי' לא עמי אתם אפ"ה יועיל להם תשובה ויאמר להם בני א"ל חי.

לכן ר"מ לשיטתו דס"ל (בכריתות דף י"ח ע"א) דחיוב אשם תלוי בחתיכה אחת די"א למסורה, (וכן ס"ל במנחות דף מ"ג ע"ב, דחייב אדם לברך מאה ברכות בכ"י שנא' ועתה ישראל מה ה"א שואל מעמך, ופרש"י קרי ביה מאה), דרש הא דכתיב ולא אנחנו עמו, דאפי' כשח"ו פלחי לצלמא נקראים בנים, עכתוד"ק. לפי"ז מבואר לנכון דעל כן בשבת מקובל התשובה יותר, כיון דלפי המסורה בכל מצב בני"ב בנים למקום, ולכן בשבת שההנהגה הוא עפ"י מתיבתא עילאה דדרשי המסורה שפיר מהני תשובה על הכל.

עפי"ז יש לבאר ביותר מה שאמרנו בלש"ק תצוה, בטעם שקרא השי"ת למשה שיעלה לשמים לקבל התורה, וכי לא היה יכול הקב"ה מיד לירד על הר סיני וליתן את כל התורה לבני ישראל ביד משה. די"ל עפימ"ד בגמ' שבת (דף פ"ח ע"ב) כשעלה משה למרום אמרו מלה"ש לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו וכו' תנה הודך על השמים, אמר לו הקב"ה אחוז בכסא כבודי והחזר להן תשובה וכו', ופירש השלה"ק (מסכת שבועות פרק תורה אור אות כ"ג, וע"ע בס' צמח דוד פר' יתרו) שטענת המלאכים היתה שאין לתת התורה לבנ"א בעלי חומר גשמי אשר עלולים בקל לחטוא ח"ו, וראוי יותר ליתן התורה למלאכי עליון דלא שייך בהם חטא, לכך א"ל הקב"ה למשה החזר להם תשובה

למ"ד דסגני בשני בנים ס"ל דאשה פטורה לגמרי מפו"ר ולכן אין צורך בבת עי"ש. וכע"ז באו"א אמר כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה, דמ"ד דבעי בן ובת ס"ל דגם אשה חייבת בפו"ר עי"ש (עי' שפע חיים עניני נישואין סי' נ"ט ע' רנ"א. סי' ס' ע' רנ"ו).

ובגמ' יבמות שם האיש מצווה על פו"ר אבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר ויברך אותם וכו', ובגמ' מנה"מ א"ר אילעא משום ר' אלעזר בר"ש אמר קרא ומלאו את הארץ וכבשוה איש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש, ופריך אדרבה וכבשוה תרתי משמע, אר"נ בר יצחק וכבשה כתיב, והיינו דדרשינן המסורת, ונמצא דאי יש אם למסורה אין האשה מצווה על פו"ר, אבל אי יש אם למקרא דקרינן וכבשוה תרתי משמע וגם האשה מצווה בפו"ר.

ועל כן מרע"ה אשר עלה למרום ולמד התורה מפי עוטה אורה במתיבתא עילאה, ונקיט כהך תלמודא ודרש המסורה דוכבשה כתיב דנשים פטורות מפו"ר, וממילא דסגני בב' זכרים, על כן פירש מן האשה, כי לפי סברתו כבר קיים מצות פו"ר.

לכך דייקא מרע"ה הוא נבחר להתחבר לסייע לבעלי תשובה כמש"כ החרדים, כי כאשר החוטא חפץ לשוב בתשובה, השטן מקטרג שלא יועיל לו תשובה שהרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, לזה בא ניצוץ אורה מנשמת משרע"ה אשר כבר הורה דאולינן בתר המסורה, וא"כ דרשינן דגם כאשר ולא ג"כ אנחנו עמו וכו"מ דב"כ וב"כ קרוין בנים, וכן נדרש מ"ש וידי אדם על ידו של הקב"ה הפרוסה תחת כנפי החיות לקבל את השבים, ובכך נסתם פי המקטרג והשי"ת מלך מוחל וסולח.

לפי"ז יומתק מאמה"כ ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה, לפי שימתך דאולינן בתר המסורת והכתב דמה"ט פרשת מן האשה, כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית 'ואת ישראל' וגו', רצ"ל דרק ע"י זה דס"ל יש אם למסורה ומהני תשובה בכל מצב היו ראויים בני"י לקבל התורה, ונדרחו טענת המלאכים וכנ"ל, וזהו כתב לך דייקא שבזכותך יזכו לקבל התורה כדברי המדרש, והבן. ויש להוסיף עוד דע"ז אמר כתב לך להורות דאכן כדין עשית כן דהא אולינן בתר הכתב, שהרי

רצ"ל שיאמר להם שגם אם ח"ו יחטאו יועיל להם תשובה לכפר עליהם, וזה שרמו במ"ש אחוז בכסא כבודי דהרי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא דף פ"ו ע"ב).

לכך קרא השי"ת למשה שיעלה לשמי מרום ויאחו בכסא הכבוד אשר לשם מגיע שורש התשובה, ושם הלכה כרבי מאיר דגם בפלחו לצלמא נקראין בנים ומועיל תשובה, שהרי רק כאן בארץ מתחת לא פסקו כר"מ כדאי' בעירובין (דף י"ג ע"ב) מטעם שלא יכלו לעמוד על סוף דעתו, אבל בשמים ממעל הלכה כרבי מאיר, ושוב לא יוכלו מלה"ש לערער על מתן תורה לישראל, כי אף אם ח"ו יכשלו בעון ע"ז יש להם תקנה בתשובה.

ולפי דברינו עתה הדברים מתוקים מדבש, דלכן קרא למשה למרום, כיון דדייקא בשמים ממעל במתיבתא עילאה דשם אזלי בתר המסורה נמשך כח התשובה בשלימות, ולא יוכלו המלאכים לערער על נתינתה ליצורי חומר, וזה שאמר לו הקב"ה אחוז בכסא כבודי רמו למתיבתא עילאה, וממילא החזר להן תשובה שמועיל תשובה.

והנה בגמ' שבת (דף פ"ז ע"א) שלשה דברים עשה משה מדעתו, וחד מינייהו שפירש מן האשה עי"ש, ובגמ' יבמות (דף ס"ב ע"א) קאמר עלה בגמ' דמשה מדעתיה עבד, וכתבו התוס' שם (ד"ה מדעתיה) דאע"ג דק"ו קאמר אין זה ק"ו גמור, דאטו מפני שצוה פעם אחת לבטל יבטל לעולם פרו ורבו, א"נ דווקא אז אמר לבטל משום עשרה דברות, עי"ש, ולפי"ז קשה היאך הותר לו לבטל מצוה רבה דפו"ר, שהרי לא היה לו רק ב' בנים ולב"ה בעינן בן ובת (יבמות דף ס"א ע"ב).

ולהאמור י"ל עפמ"ש בנפתלי שבע רצון (פרי תזריע, עמוד תכ"ז) כתב דהך מילתא אם פו"ר בבן ובת או בשני בנים תליא בפלוגתא דתנאי אם האשה מצווה על פו"ר, והוא ביבמות (דף ס"ה ע"ב) האיש מצווה על פו"ר ולא האשה, ר' יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר ויברך אותם וכו', דהנה כתב רבנו בחיי דהזכר מוליד את הזכר והנקיבה מולידה את הנקיבה, ולכן למ"ד דגם האשה מצווה על פו"ר א"כ כיון שגם עליה המצוה לכן המצוה בבן ובת דייקא, דבכך תהא גם היא מקיימת המצוה שהרי הולידה נקיבה, משא"כ

דאל"ה מנ"ל דחלב הוא דאסרה תורה, אבל למ"ד דיאלמ"ק ובלא"ה קרינן חלב לא אמרינן להא דדרך בישול אסרה תורה וגם דרך טיגון אסור מה"ת.

ואולם בפשטות י"ל דמה שלא חשש אברהם אבינו לאיסור בב"ח היינו משום דקודם מתן תורה לא היה לאבותינו דין ישראל, והא דקיים אברהם אבינו כל התורה עד שלא ניתנה, היה רק מצד חסידות שהחמיר לעצמו, ולכן לגבי מצות הכנסת אורחים לא רצה להחמיר ע"ע במה שאינו מצווה. אלא דזה תליא בחקירה הנודעת (עיין פרשת דרכים דרוש א') אם מצד הדין היה להאבות עד מתן תורה דין ב"נ, או דכבר מוזמן אברהם אבינו היה להם דין ישראל ומה שידעו ממצוות התורה היו מחוייבין לקיימם.

ובפרשת דרכים שם כתב דיש להוכיח שהיה דינם כישראל, מהא דאמרינן (ב"ב דף ק' ע"א) תניא הלך בה לארכה ולרחבה קנה מקום הילוכו דברי רבי אליעזר וכו', מ"ט דרבי אליעזר דכתיב קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה עי"ש, הרי שזכה אברהם בנחלת הארץ ע"י שהלך בה, והרי הא דהילוך קונה הוא מדין חזקה, ופסק הרמב"ם (פ"א מהל' מכירה הי"ז) דאין העכו"ם קונה בחזקה, והשתא אם לאברהם היה עדיין דין ב"נ האך קנה בהילוך שהוא חזקה, ומוכח שנידון כישראל עי"ש. עפי"ז כתבו המפ"ד דב"ז אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בכך אם היה להאבות דין ישראל, ודו"ק.

*

והנה בסוגית הגמ' בגיטין (דף מ"ח ע"א) אמר רב יוסף אי לאו דאמר ר' יוחנן קנין פירות כקנין הגוף דמי לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש, דא"ר אסי אמר ר' יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביוכל, ואי סלקא דעתך לאו כקנין הגוף דמי לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון.

ובתוס' (ד"ה אי לאו) הקשה ר"ת ואנו איך מצאנו ידינו ורגלנו דקי"ל כר"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי (יבמות ל"ו ע"ב), וקי"ל נמי דבדאורייתא אין ברירה וא"כ האחין שחלקו לקוחות הן, ותירצו דדוקא התם בסוגיא דיבמות כהא דהכותב לבנו מהיום ולאחר מיתה ומכר הבן בנכסי אביו בזה קי"ל כר"ל דקנ"פ לאו כקנה"ג, משום דאבא לגבי

על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית שהסכים הקב"ה על ידו לפרוש מן האשה, ואת ישראל שזכו לקבל התורה, כיון דנדרחה טענת מלאה"ש, שהרי מועיל להם תשובה.

וכמו"כ ע"י שזכו בדברי תורה יוכלו להתקיים בתשובה שלימה, כי עיקר הקיום לעמוד בתשובה כדבעי ולחזור למוטב הוא ע"י עסק התורה, וכדברי חז"ל (ויק"ר כה, א) היכי דמי בעל תשובה אם למד דף אחד ילמד שני דפים, ולזה אמר כי על פי הדברים האלה היינו על פי עסק התורה, כרתי אתך ברית ואת ישראל שיהא קיום ומעמד לשוב בתשובה שלימה.

*

נודע מה שהקשו המפ"ד היאך האכיל אברהם אבינו למלאכים בשר בחלב והרי אסור גם בהנאה, ובמשען המים (פר' מטות) תירץ עפמ"ד במד"ר (ב"ר פמ"ח סט"ו) עה"פ ויקח חמאה וחלב א"ר חנינא המעולה א' משישים בחלב והכינוני א' מארבעים ר' יונה אמר המעולה א' ממאה וכו', ופי' כיפ"ת דכוונת המדרש להשמיענו שהביא אברהם את החלב שממנו הוציא החמאה להראות שבח החמאה שלא הוציא אלא אחד משישים או אחד ממאה, והיינו דלא הביא אברהם את החלב לאכילה אלא להראות את מעלת החמאה, עי"ש.

ובסנהדרין (דף ד' ע"ב) אמרינן מי איכא דלית ליה יש אם למקרא והתניא בחלב אמו יכול בחלב אמרת י"א למקרא (וקרינן בחלב בקמזן), ובהמשך הגמ' דאף למ"ד דיאלמ"ם ידעינן דחלב הוא דאסרה תורה משום דאמר קרא לא תבשל, דרך בישול אסרה תורה, פרש"י דחלב צלול כמים ואיכא בישול אבל חלב אינו בישול אלא טיגון. הרי דלא אסרה תורה אלא דרך בישול אבל טיגון בשר בחלב שרי, נמצא דאי יאלמ"ם עכצ"ל דדרך בישול אסרה תורה ולכן שפיר נתן להם אברהם למלה"ש בשר מטוגן בחמאה דכה"ג מותר מה"ת, וז"ש המדרש דהא דכתיב ויקח חמאה וחלב, הכוונה דהביא החלב כדי להראות שבח החמאה שממנו הוציאה, כי לא היה אלא א' משישים וכדברי היפ"ת, ולא נתן להם אלא בכ"ח דרך טיגון דשרי, ועי"ש בהמשך דבריו דב"ז אתיא רק למ"ד דיאלמ"ם דלדידיה עכצ"ל דטיגון אינו בכלל בישול

ברא אחולי מחול, אבל בעלמא קיי"ל דכקנין הגוף דמי, ועוד י"ל דדוקא ר' יוחנן ס"ל דמחזירין זה לזה ביובל אבל שאר אמוראי ס"ל דאע"ג דכלקוחות הן אין מחזירין זל"ז ביובל, דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדר וכו' עיי"ש.

והקשו המפו' על הרמב"ם שפסק (בפ"ד מביכורים ה"ז) דקנין פירות לאו כקנין הגוף, ופסק (בפי"א משמיטה ויובל ה"ב) דהאחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל, וא"כ לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון, ולהרמב"ם ליתא לשני תירוצי התוס' דהרי פסק להדיא לענין ביכורים דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא רק לענין מכר הבן בחיי האב, וגם אידך שינויא שכתבו התוס' ליכא למימר לדידיה, שהרי פסק דהאחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל הרי דנקט כשיטת ר' יוחנן.

וכ"ק אאדמו"ר זצ"לה"ה (קונט' המדרש והמעשה, אות י"ג) תי' בזה עפימ"ש התוס' בב"ק (דף פ"ח ע"ב, ד"ה הכי) שהביאו נמי הק' תירוץ דכל הנהו דאית להו דאין ברירה לא יאמרו דהאחין שחלקו מחזירין זה לזה ביובל רק ר' יוחנן לחודיה, להכי דייק עלה דרבי יוחנן דלא מצא ידיו ורגליו, אבל אנן לא ס"ל שיהא תלוי חזרת יובל בכך, והתוס' שם הוסיפו בדבריהם וז"ל, דהא רבי יוחנן גופיה מודה דבימי יהושע היו מביאין ביכורים אפילו אמרינן דלאו כקנין הגוף דמי כדאמרינן אלא חד בר חד עד יהושע בן נון, וחלוקת יהושע נמי אמר ביש גוחלין (ב"ב דף קי"ט ע"ב) דירושא היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל, דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב לפיכך הביאו ביכורים, והשתא בהא סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמההיא לא ילפינן דגזירת הכתוב היתה, ושאר אמוראי סברי דמהתם ילפינן בכל חלוקת ירושה דאין מחזירין ביובל אף על גב דלקוחות הן, עכ"ד. ואפ"ל דהנך אמוראי (דפליגי אי ילפינן מעצם מצוות בכורים שנצטוו ישראל בכניסתם לאר"י דה"ה בכל חלוקת ירושה) פליגי בהא אי אר"י ירושה לנו מאבותינו, דר' יוחנן ס"ל דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו ומה שזכו ישראל בארץ לאו בתורת ירושה מאבותם הוי, וממילא אין ללמוד מדור באי הארץ לגבי כל חלוקת

ירושא, ולהכי קאמר דאי לאו דכקה"ג"ד לא משכחת דמייתי ביכורים וכו', אמנם שאר אמוראי ס"ל דאר"י מוחזקת היתה לאבותינו וישראל זכו בה בתורת ירושה, לכן שפיר יש ללמוד ממה שנצטוו ישראל על מצוות בכורים דגם יורשים מביאים ביכורים ודו"ק. מבואר מזה דאי אר"י מוחזקת לנו מאבותינו שפיר אפ"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ואפ"ה שפיר מביאין בכורים, דגזיה"כ הוא דגם בירושא מביאים בכורים שהרי כל באי הארץ זכו בתורת ירושה וכו"ל בתוס'.

מעתה מתורץ פסקי הרמב"ם דס"ל דהא דאמר רב אסי אי לאו דקאמר ר' יוחנן קנין פירות כקנין הגוף דמי וכו' היינו דייקא אליבא דר"י אמר הכי משום דס"ל לר' יוחנן דאר"י אינה מוחזקת לנו מאבותינו, [והיינו עפמ"ש"כ התוס' ביכמות (דף פ"ב ע"ב, ד"ה ירושה) עיי"ש היטב בדברי הר"י ודו"ק], וכיון דס"ל לר' יוחנן דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו מש"ה לדידיה ליכא למילף מבאי הארץ שנצטוו במצוות ביכורים דאף בחלוקת ירושה מביאין ביכורים, לכן אי לאו דאמר וכו' לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד.

אבל הרמב"ם לשיטתו דס"ל דאר"י מוחזקת לנו מאבותינו כמ"ש הכסף משנה (פ"א מהל' תרומות הכ"ה, ועיין פרשת דרכים דרוש ט'), א"כ שפיר ילפינן מבאי הארץ דגם בירושא מביאין ביכורים אע"ג דמחזירין זל"ז ביובל, ולא כקנין הגוף דמי, וזה כעין מש"כ התוס' בב"ק הנ"ל, אלא דהתוס' שם ס"ל שאין צריכים להחזיר ביובל ע"ש, והרמב"ם ס"ל דאע"פ דשמעינן מירושא הארץ דאע"פ דמחזירין מביאים ביכורים וכו"ל ודו"ק, ע"כ תוד"ק דמין אבא זצ"לה"ה.

*

כבר הבאנו בזה מה שהאריך הגרי"ע בבית האוצר (ח"א כלל א' אות ד') בענין מצוות התורה, האם ניתנו בפעם אחת בהר סיני, וכל מה שאנו מחויבים הוא רק מכת קבלת התורה בסיני, או דנתינת התורה התחילה מימות האבות שלאברהם ניתנה מצות מילה ולבני יעקב גיד הנשה ולבני ישראל במצרים מצוות הפסח וכיו"ב, וכמו כן נמשך נתינת התורה כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר עד פטירת משה רבינו, והאריך הרבה בזה

דתלוי בפלוגתא דתנאי ואמוראי.

ובתו"ד דרב"ז תליא אם היה לאבות דין ישראל או דין ב"ג, דאם היה להם דין ישראל י"ל דהתחלת נתינת התורה היה כבר בזמנם, כיון שמאז נתקדשו להיות כדין ישראל וראויים שתינתן להם התורה, וכל מה שנצטוו היה בכחי' הוראת התורה כמו כל המצוות שנאמרו בסיני, אך אי עדיין היה דינם כב"ג לא יתכן שכבר החל אצלם נתינת התורה ובהכרח שרק בסיני היה מתן תורה, ומה שנאמר קודם מתן תורה היה כהוראת שעה.

ובהמשך דבריו שם דבדב"ז פליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא בחגיגה (דף ו' ע"א, וכ"ה בזבחים דף קט"ז ע"ב) דלרבי ישמעאל כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מועד, ולרבי עקיבא כללות ופרטות בסיני נאמרו, דפליגי ג"כ כנ"ל אי ניתנה תורה בבת אחת א"ל, ובזה כתב לבאר הגמ' בשבת (דף צ"ו ע"ב) דרבי עקיבא לשיטתיה עי"ש, והסבר דבריו דמ"ד כללות ופרטות נאמרו בסיני ס"ל דעיקר מעלת וחשיבות התורה שניתנה כולה בשלימות בפעם א' בסיני, ומהאי טעמא גם מה שנאמר לאברהם אבינו עדיין לא הוי בכלל מצוות התורה, ואמנם מ"ד דפרטות באוהל מועד משום דס"ל דגם מה שלא ניתן בסיני בכלל מעלת תורה שבכתב, וממילא ה"ה מה שנאמר להאבות דשפיר הוי בכלל תורה, עי"ש שהאריך טובא בענין זה.

*

בפסחים (דף מ"ט ע"א) במתני' ההולך לשחוט את הפסח ולמול את בנו וכו' ונוכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצוותו יחזור ויבער ואם לאו מבטלו בלב, וכתב המג"א (סי' תמ"ד סק"א) דכל זה הוא דווקא קודם זמן איסורו שעדיין אינו עובר בעשה דתשבתו אבל אם הוא לאחר זמן איסורו דלא מצי מבטל יחזור מיד דעשה דתשבתו חמיר טפי, והאבן העזר בחי' לפסחים השיג עליו וכתב דאפילו אחר זמן איסור לא יחזור, ונימוקו עמו שהרי פסח ומילה שיש בו כרת ודאי דאלימ מעשה דתשבתו.

והצ"ח בפסחים שם הביא דבריהם, וכתב ע"ז וזה שנים רבות נשאלתי מחד מלומדי למד שכחתי שמו, דאדרבה עשה דפסח ודאי דאי אפשר לדחות עשה דתשבתו אם כבר הוא אחר זמן איסורו דלא

מצי לבטל, דאיך ישחוט הפסח וכתוב לא תשחט על חמץ דם זבחי. ובני הרב החר"ף מוהר"ר שמואל סג"ל השיב לי דלמה לא ידחה עשה דפסח לא תעשה דלא תשחט, ואף דאיכא בחמץ עשה דתשבתו ולא תעשה דלא תשחט, מ"מ עשה דתשבתו כתב האבן העזר שאינו עובר כיון שסוף יבערנו אח"כ בחול המועד, והמשהה כדי לבער אינו עובר.

ואני אמרתי דלא שייך כאן עשה דוחה לא תעשה, כיון שעל דבר זה עצמו הזהירה התורה שלא ישחט הפסח אף שיש בו כרת על חמץ, ואף דאיכא לאוקמי קרא ביש לו פנאי לבער קודם שחיטה, מ"מ לדעתי לא שייך בדבר זה עצמו לומר עשה דוחה לא תעשה, שאין זה דומה לשאר מקומות דעדל"ת שלא נאמר הלא תעשה על דבר זה עצמו רק שאירע שמזדמנים יחד העשה ולא תעשה. וכו' ולכן בודאי דינו של המג"א אמת עי"ש.

אך הגרעק"א בתוס' רעק"א על המשניות בפסחים שם (פ"ג אות י"ג) העיר ע"ד, דמה שנקט הצ"ח דבכה"ג לא אמרינן עדל"ת, מצאנו לקדוש א' מדבר בהיפוך, והוא הגאון שאג"א בספרו טו"א בחגיגה (דף ד' ד"ה דאיצטרך קרא) שהקשה דנימא דעשה דראיית פנים ידחה לל"ת דלא יראה פני ריקם עי"ש, הרי אף דהלאו הוא באותו דבר עצמו דהזהירה תורה לא יראה פניו ריקם והיינו דלא יקיים מצות הראיה רק בהבאת קרבן, אפ"ה אמרינן דזהו רק באפשר לו להביא קרבן ועובר על לאו אם אין מביא, והוי כמו לאו בעלמא ואם אי אפשר להביא קרבן דוחה העשה לל"ת יעו"ש בדבריו, ונשנו גם בדרוש וחי' דרש"י (חולין, דרוש ו' אות א').

ואפ"ל דנידון זה אם שייך עדל"ת היכא דהל"ת נאמר אצל העשה, תליא במה שהאריכו הרבה אי עדל"ת הו"ל בגדר דחוויה או הותרה, דמלשון עשה דוחה ל"ת משמע דהוא דחוויה, ועיין בישוע"י (או"ח סי' ט' סק"א, וסי' של"א סק"ה), ובשו"ת הרי"ם (סי' י"ט) כתב דבכלאים בציצית דדרשינן מסמיכות דעדל"ת הוה בגדר הותרה ובשאר עדל"ת הו"ל דחוויה, אמנם בעין זוכר להחיד"א (מע' ה' אות ד) משמע דבכ"מ עדל"ת הו"ל בתורת הותרה עי"ש, וראה בשו"ת יהודה יעלה (או"ח סי' ר"ב) דפליגי בכך רש"י ותוס' בברכות (דף כ' ע"א) עי"ש.

דדחינן לל"ת היכי דאיכלע פ"א העשה והל"ת אהדדי, אבל היכי דהל"ת נאמר ע"ז עצמו בכה"ג לא אמרינן עדל"ת כסברת הצל"ח, ודו"ק.

כבר אמרנו במק"א די"ל דדברי הר"ג גאון דהל"ת נאמרו על תנאי, תליא בפלוגתת דרבי עקיבא ורבי ישמעאל אי כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באוהל מועד וכו', או כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מועד, דא"נ דהכל נאמר תיכף בסיני א"כ שפיר י"ל כמ"ש הר"ג גאון דכיון דהכל בדיבור אחד נאמר הרי דמעיקרא נאמרו הל"ת בתנאי וכנ"ל, וממילא דהו"ל בגדר הותרה, אבל אי רק כללות נאמרו בסיני ופרטות באוה"מ ולא נאמרו כל פרטי המצוות בפעם א', לא שייך לומר האי סברא דהרי באמת לא נאמרו הכל בפ"א, וי"ל דרק אח"כ נאמר להם הא דעדל"ת ובגדר דחוייה, ודו"ק.

והנה התוס' ביבמות (דף ה' ע"ב ד"ה כולה) הקשו אדילפינן מכלאים בציצית דעדל"ת נילף משריפת קדשים דלא דחי, כדדרשינן (שבת דף כ"ד ע"ב) דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט מוהנותר ממנו עד בקר, דבא הכתוב ליתן בקר שני לשריפתו, ותי' דשאני התם דלא במלה מצותו בכך כיון דיכול לשורפו אחר יו"ט וכו' עי"ש, וכ"כ התוס' ישנים בשבת (דף כ"ה ע"א ד"ה ה"ל יו"ט) עי"ש, וזה כעין הא דקי"ל (שבת דף קל"ג ע"א, יבמות דף כ' ע"ב) דכל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה ל"ת, ולכך בשריפת קדשים דיכול לשרפה למחר לא שייך בה עדל"ת אבל בעלמא עדל"ת, ומוכח מדברי התוס' דהא דבאפשר לקיים שניהם אין עדל"ת הו"ל מה"ת, (ובמק"א הבאנו שנחלקו הראשונים בזה).

ואמנם באמרי משה (סי' י"ד) העיר דדברי התוס' אתיין רק אי לא ילפינן דאין שורפין קדשים ביו"ט מקרא דדרש אביי (שבת דף כ"ד ע"ב) דעולת שבת בשבתו ולא עולת חול ביו"ט, דאברים ופדרים של ערב יו"ט אסור להקטירן בלילה ביו"ט. דהרי התם אין לומר דהטעם משום דיכול להקטירן למחר שהרי למחר יהיו נותר, ולפי"ז ליכא להוכיח מהך דשריפ"ק דמה"ת אין עדל"ת היכי דאפלקי"ש, ודו"ק.

והגר"י ענגיל בע' פנים לתורה (אופן ס') דן בתו"ד דאי עדל"ת הו"ל בגדר הותרה א"כ מפנ"מ

והא דעדל"ת הו"ל הותרה הוא על דרך שכתב רבינו ניסים גאון (הנדפס עה"ג בשבת דף קל"ג ע"א) בענין עדל"ת דבתו"ד וז"ל, ואמרו חכמים שדבר זה עיקר הוא שנשמך עליו כי כל אזהרה שאין עמה כרת כך הוא דרכה שבעת שאירע חיוב מ"ע נדחה האזהרה שהוא ל"ת ונקיים הציווי שהוא עשה ותבוא מ"ע ותדחה ל"ת, כי האזהרה של לאו על זה התנאי נאמרה, וכוזה הפירוש שפירשנו יסיר מלבך ספק גדול שמסתפקין בו בנ"א ושואלין עליו, והוא, שאומרינן מאחר שאנו יודעים שאזהרת לאו קשה מציווי עשה, היאך יבא עשה וידחה האזהרה של לאו שהוא חמורה ממנו, ומדרך הידוע שהחמור דוחה הקל וכו', והתשובה הוא מה שהקדמנו שהאזהרה של לאו כך נאמרה מיוחדת כי הציווי של עשה תנאי הוא בה, וכן אחז"ל (מד"ר פר' יתרו, פכ"ח ס"ד, מכילתא פר' יתרו עה"פ זכור את יום השבת, ספרי פר' תצא עה"פ גדילים תעשה לך) מחלליה מות יומת וביום השבת שני כבשים וגו' שניהן בדיבור אחד נאמרו, ערות אשת אחיך וגו' ויבמה יבוא עליה שניהן בדיבור אחד נאמרו, מה שא"א לבו"ד לומר שנא' אחת דבר אלקים שתים זו שמענו, הבן דבר זה ושמור אותו כי הוא ספק גדול והרי גלינו אותו וכו' עכ"ד, ותו"ד דהא דעדל"ת היינו משום דמעיקרא דמילתא נאמרה הל"ת רק בתנאי שלא יעמוד נגדה מ"ע, ולפי"ז מבואר דמש"ה עדל"ת הו"ל בגדר היתר גמור, (והאחרונים הביאו כן מהליכות עולם, שער ד' עי"ש, אלא שכבר קדמו ר"ג גאון).

מעתה י"ל דאי עדל"ת בגדר הותרה והיינו דמעיקרא נאמרו כל הל"ת על תנאי כשלא יעמוד נגדה מ"ע, רצ"ל דרק במקום דבלא"ה יכול לקיים המ"ע מוזהר על הל"ת, אבל אם הל"ת ימנע בעדו שלא יוכל לקיים המ"ע בכה"ג לא ניתן אזהרת הל"ת, לפי"ז אין מקום לחלק בין היכא דהל"ת נאמר אצל העשה או לאו, (ואין לומר דמהא דנכתב הל"ת אצל העשה מוכח שלא יהא הל"ת נדחה מפני העשה, דזה אינו, דהרי כל הני ל"ת שם הוא מקומם, דו"ק ותשכח), מעתה א"נ דעדל"ת הו"ל בגדר הותרה י"ל דבכל גווני שהל"ת מתנגד לעשה שייך עדל"ת כדעת הטו"א, אבל אי נקטינן דעדל"ת ה"ה בגדר דחוייה, והיינו דאזהרת הל"ת קיימת אלא שנדחה, י"ל דמסתייה

בשבתו ולא עולת חול ביו"ט, דעולת חול שפיר קריבה ביו"ט, ולפי"ז שפיר אפשר להקטיר אברים ופדרים של הפסח בכל הלילה, וז"ש ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח הא כל הלילה ילין, ודו"ק.

והא דעדל"ת הוא בגדר דחוויה היינו משום דלא אמרינן דהעשין והל"ת ניתנו יחדיו והל"ת נאמרו על תנאי, דזה אינו כיון דכללות נאמרו בסני ופרטות באוה"מ, והיינו דהתורה לא ניתנה בשלימות בפ"א בהר סיני, ומינה דגם מה שנאמר להאבות היה בגדר תורה, דהיה להאבות דין ישראל, וא"כ שפיר קנה אברהם אבינו את הארץ בחזקה ואר"י מוחזקת לנו מאבותינו, מעתה לא קשיא היאך מתקיים מצוות ביכורים הרי קי"ל דהאחיז שחלקו מחזירין וכו' וקי"ל דקנ"פ לאו כקנין הגוף דמי, דשאני מצות בכורים דילפינן מבאי הארץ דגם בירושה מביאין ביכורים, וזש"ה דכיון דאר"י ירושה לנו הרי דכך מצוותה, ולפיכך ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלוקיך.

אולם מעתה דהאבות היה להם דין ישראל א"כ דרק"ל היאך האכיל אברהם אבינו בכ"ח למלאכי השרת, ע"ז אמה"כ לא תבשל גדי בחלב אמו, דרק דרך בישול אסרה תורה, אבל טיגון שרי, דבהכרח לומר הכי דאל"ה מנ"ל דכב"ח אסרה תורה שמא בשר בחלב הוא דאסור, ועכצ"ל מדכתיב לא תבשל דרך בישול אסרה תורה, וממילא דטיגון שרי ואברהם אבינו נתן להם דרך טיגון.

אולם הרי י"ל דלעולם גם טיגון אסור והא דידעינן דחלב הוא דאסור משום דיש אם למקרא, לכך המשיך הכתוב ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל וגו', דמתן תורה דייקא בכתב ודרשינן המסורת, ובכך היתה שליחותו של מרע"ה לחזק את כל בני"י בתשובה מכל עון ואשמה להורות דיש אם למסורה, ודרשינן ולא אנהנו ובין כך ובין כך קרוין בנים, ומוזה דעכצ"ל דדרך בישול אסרה תורה וכאמור, ודו"ק.

היכי דאפשר לקיים שניהם אינו דול"ת, הא קיי"ל ביומא (דף ו' ע"ב) למ"ד דטומאה הותרה בציבור דאפי' היכי דאפשר לאהדורי הטהרה לא מהדרינן, עי"ש באריכות, ועיין לכ"ק אאמו"ר בדברי יציב (או"ח סי' ז'), ושם משו"ת ברית אברהם דתליא בפלוגתת הפוסקים בהא דהיכא דאפלקי"ש אין עדל"ת אם הוי מה"ת או רק מדרבנן עי"ש.

נמצא לפי"ז דאי עדל"ת בגדר הותרה היא א"כ גם באפשר לקיים העשה למחר בלא דחיית הלאו מ"מ נדחה הל"ת, כי היכי דבטומאה למ"ד הותרה לא מהדרינן כלל, והא דבאפשר לקיי"ש מיד אינו דול"ת הוא רק כשיכול לקיים המ"ע תיכף בלא דחיית הל"ת או אינו דוחה ל"ת, אבל אי עדל"ת בגדר דחוויה היא, היכי דאפשר להמתין עד למחר ולקיים העשה בלא דחיית הלאו הו"ל בכלל אפלקי"ש ואינו דוחה לל"ת, דכיון דדחוויה היא הסברא נותנת דאם אפשר לקיים שניהם באיזה אופן שוב אין הל"ת נדחה, דהואיל ויש אופן לקיים העשה בלא דחיית הלאו אינו נדחה.

ובגמ' פסחים (דף נ"ט ע"ב) רמי ליה רב ספרא לרבא כתיב ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח, לבוקר הוא דלא ילין הא כל הלילה ילין, וכתיב עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביו"ט, ובתוס' שם (ד"ה נארבעה) כתבו דלמ"ד נונ"ד קרבין ביו"ט לא קשה דעולת חול קרבין ביו"ט.

מעתה יבואר היטב סדר הפסוקים, דאמה"כ לא תשחט על חמין דם זבחי וגו' ומדסתם הכתוב שמעינן דגם בהולך לשחוט את פסחו ונזכר שיש לו חמין בתוך ביתו והוא לאחר זמן איסורו דלא מצי מבטל, יחזור ויבער את החמין ולא ישחט באיסור, דלא אמרינן דעשה דפסח דוחה ללאו דלא תשחט וגו', דהיכי דהל"ת נאמר במקום העשה לא שייך עדל"ת דכל ענין עדל"ת הו"ל רק בגדר דחוויה, ולפי"ז י"ל דהא דאין עדל"ת באפלקי"ש הוא מה"ת, והיינו דהא דאין שורפין קדשים ביו"ט נפק"ל מדכתיב והנותר וגו', ולא מקרא דעולת שבת

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

בתוה"ק בפרשתן (שמות ל, יא-יג) וידבר ה' אל משה לאמר, כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, זה יתנו כל העובר על

לייאש עצמם, וכיון שנפלו לזרועות הייאוש התחילו ליפול עוד מטה מטה עד שהגיעו למצב של אלה אלהיך רח"ל. כי אמרו מה יהא עלינו עתה כשמשה רבינו איננו אתנו הנה איבדנו כל מה שהשגנו ואיך נצליח מעתה להתעלות ולהתקרב לה'.

אמנם טעות גדולה יש בדבר הזה, וכבר למדנו חז"ל (אבות ב, טז) לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה, ורק עצת היצר הוא שמתעה את האדם לומר או שאני גומר המלאכה או אני כופל ממנה לגמרי, ורבים וטובים נפלו בדבר הזה, כי יש לפעמים שמקבל על עצמו ללמוד ולסיים כמה מסכתות בזמן קצוב או שהוא רוצה להספיק כך וכך עד מועד פלוני, או שאר עניינים בעבודת ה', ובמשך הזמן רואה שאין הדבר עולה בידו להשלים כל מחשבותיו ואך מעט עלתה בידו, אזי מיד הוא מתייאש ומרפה ידיו מדברי תורה לאמר אין ביכולתי ללמוד תורה או לעבוד את ה' כירא ושלם, ואז כשנופל ובא לידי יאוש עלול הוא ליפול מטה מטה עד שיהא נופל לגמרי ומתרחק מאד מה' ומעבודתו. ולא כן נחלת עבדי ה', אלא יש לאחוז ולא להרפות מעבודתו ית"ש בשום אופן ודרך, ואף אם רואה שאין עולה בידו כל מה שחשב לעשות, יסתפק עתה במה שבידו ובמה שקנה לעצמו עד עתה ומשם יקח לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב.

כן היה הדבר אצל בני ישראל במדבר, אלמלי היו גומרים בדעתם ומחליטים בעצמם שאף אם משה רבינו מנהיגם איננו, עדיין ביכולתם לעבוד את ה' לפי מצבם ומדריגתם שהיו כשהיה משה רבינו עמם, לא היו נופלים כל כך, אלא כיון שגמרו בדעתם כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו, ולכן צריך אלהים אשר ילכו לפנינו כי אנו מעצמנו אין אנו שווים מאומה, היא היא שהורידתם לבירא עמיקתא. ועל כן לתקן עניין זה צונו יוצרנו לכפר על נפשותינו לתת כופר נפש מחצית השקל דייקא, להורות שגם אם לא הגיע האדם לדבר השלם כי אם למחצית, מכל מקום אל ימנע מלהביאו תרומה לה', כי גם זה חשוב לפני ה'.

ולכן אמר זה יתנו כל העובר על הפקודים אף שכבר עבר על פיקודי דאורייתא כדאיתא בזה"ק (ראה זה"ח דף מ"ג ע"ב), שהוא קיבל על עצמו לשוב בתשובה ולהיטיב מעשיו ולהתעלות בעבודת ה' והוא נפל קמעא ושוב עבר על איזה מצווה ועדיין

הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. וכבר נאמרו בזה כמה וכמה טעמים לכאור מה שנצטוו לתת דייקא מחצית השקל, כי מצד הסברא היה ראוי ליתן שקל שלם, וכמו שיסדר הפייטן 'אור פניך עלינו ארון נשא ושקל אשא בבית נכון ונשא, ומדוע צונו יוצרנו דייקא על מחצית השקל, והתורה הק' ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים.

ובגוף הפסוק יש לדייק מה שכפל ואמר 'זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל', ושוב אמר 'מחצית השקל תרומה לה'.

במדרש (ויק"ר ח, א; תנחומא בפרשתן, ה) זה שאמר הכתוב (תהלים עח, ה) כי אלוקים שופט זה ישפיל וזה ירים, ר' יונה פתר קרייא בישראל, בלשון זה הושפלו (שמות לב, א) כי זה משה האיש וגו', ובלשון זה הוגבהו זה יתנו כל העובר וכו', וצ"ב.

מצינו בחז"ל (ראה ירושלמי שקלים פ"ב ה"ג) דהשקלים באו לכפר על עון העגל, והיינו שמצווה זו ניתנה לישראל ככפרה על מה שחטאו במדבר, וכד"א כאן 'לכפר על נפשותיכם'. והנה לעצם עניין אותו חטא יש הרבה לתמוה היאך יתכן שהגיע להם העניין הזה אחר היותם ברום המעלה, בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצוות, והיה נגלה עליהם בענן כבודו לדבר עמם פנים בפנים, ושמעו קול ה' בכח קול ה' חוצב להבות אש באמרו אנכי ולא יהיה לך, ועין בעין ראו את שכנית כבודו יורדת על הר סיני ועלו מעלות רמות והשיגו השגות גבוהות, איככה זה ברגע מועט כל כך הצליח עליהם מעשה שטן בתעתועיו להורידם מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לאמר אלהיך וגו' ולסור מהר מאחרי ה'.

והנראה לומר בענין, כי הנה אמנם עלו ונתעלו ישראל להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, ובבחי' הכתוב (תהלים פב, ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם, והשיגו השגות אלוקות לאין שיעור. אכן הם תלו הכל במשה רבם אשר בזכותו ובזכות קדושתו ובזכות מעלותיו זכו גם הם להשגותיהם העליונות. ולכן אחר ארבעים יום בראותם כי בושש משה לרדת מן ההר והיו סבורים שמת כי הראה להם שטן משה מת ומוטל במיטה שפורחת באויר (תנחומא שמות, יט), התחילו לחשוש שמא עתה יאבדו מדריגתם וירדו ממעלתם, והתחילו

הוגבהו כי ענין מחצית השקל מורה שצריך האדם לעבוד את קונו וצורו במצבו אשר הוא עומד בו, ובכל עת תהיה עבודתו רצויה לפניו ית"ש.

אמנם לעתיד לבוא עת אשר תמלא הארץ דעה את ה' (ישעי' יא, ט) וכולם יעשו שכם אחד לעבוד את ה', ותתרבה הדעת וישיגו השגות גבוהות מאד בשלימות הרצוי, אז יתקיים ושקל אשא בבית נכון ונשא, שתהיה העבודה בשלימות, אך בזמן הזה עדיין המצוה הוא מחצית השקל, כי גם אם דל הוא ואין ידו משגת יותר להעלות אזי לא ימעיט לכה"פ ממחצית, כי גם זה מרוצה להבוכ"ע ומקבל את תשובתו באהבה וברצון.

הוא במחצית דרכו, לא יעלה על דעתו לאמר כיון שלא הגעתי לשלימות הרצוי הרי אני פורש מכל זה, אלא אף שעשרים גרה השקל השלם והוא רק הספיק להשיג מחצית גם הוא תרומה לה'. והוא צריך לדעת לעבוד את ה' לפי המצב שהוא עומד בו עכשיו כשכבר עבר על הפקודים, כי גם עתה מצפה הבוכ"ע לתרומתו ולעבודתו, ומקבלו באהבה וברצון.

וזהו שאמרו חז"ל בלשון זה הושפלו כי כאמור זה היה טעותם במה שדימו שמאחר ולא יוכלו להיות במעלה ובמדריגה העליונה כבהיות משה רבם עמהם שוב התייאשו מן העבודה, ובלשון זה

יום שב"ק

שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' חיים נתן גלנץ שליט"א מנהל רוחני וראה"כ בביתר. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' יוסף ישראלי מב"ב, לוי - הרה"ח ר' יעקב מאיר קליין מלונדון, שלישי - חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, רביעי - המגיד הרה"ג רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א מירושלים, חמישי - הרה"ח ר' אהרן ישעי' צבי שפיצר מיוניאן סיטי, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך וקריאת השם לרגל הולדת הבת להרב יוסף שווארץ מפעיה"ק מסופרי המלך ועורך גליון בצילא דמהימנותא, ולהר"ר יקותיאל יהודה ישראלי מבית שמש (ב"ר הלל מנחם מפעיה"ק)], שביעי - הרה"ג ר' גדליה יעקובוביץ שליט"א רא"כ מעלי דשבתא פעיה"ק, הרה"ח ר'

יחיאל שלום גלויברמן מבארא פארק, החתן אברהם יהודה יעקובוביץ נ"י, החתן נפתלי בורד נ"י, החתן מורנו אלעזר ליפא שכטר נ"י, החתן משה אליהו הרשקוביץ נ"י, אחרון - החתן מורנו צבי מנחם מענדל ישראלי נ"י, מפטיר - הנגיד הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך מקרית הבעש"ט. הגבה - העסקן הרה"ח ר' מאיר צבי בלומנטל חבר מועצת העיר פתח תקוה ומנהל ישיבה"ק שפע חיים לצעירים בב"ב, גלילה - העסקן הרה"ח ר' יוסף יצחק יעקובוביץ חבר מועצת העיר בבני ברק.

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי יצחק בלומנטל שליט"א מפעיה"ק. אחר התפילה נערך שמחת הברית לכן הר"ר יקותיאל יהודה הולצר מבית שמש (ב"ר נפתלי צבי מביתר, וח"ר שמואל בורד מנהל כוללי הש"ס).

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

הו"ל עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. ובפרדס דוד (פר' תרומה) תירץ בזה, דלכן בעינן קרא שלא לעסוק במלאכת המשכן בשבת, כיון שמעשה המשכן נעשו בדרך נס כאמז"ל (ברכות דף נ"ה ע"א) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, א"כ היה הוה אמינא דבכה"ג דאינו עושה מלאכה בדרך בני אדם מותר לעסוק בה גם בשבת, לכך איצטרך להזהיר דאפ"ה שבת אל תדחה מפניה עי"ש.

והנה כ"ק אאמו"ר זצלה"ה במנחת יהודה וירושלים (בדרוש לפרשתן אות ה') האריך בהאי ענינא אם יוצאין יד"ח המצוה כשנעשה ע"י נס, ובתו"ד כתב די"ל דמהאי מעמא נמנע ממרע"ה ליכנס

בתוה"ק בפרשתן (שמות לב, יב-ג) ויאמר ה' אל משה לאמר, ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמורו כי אות הוא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדישכם. ובמדרש (הובא בס' ברכה משושלת מאמר פ"ט) אמר הקב"ה למשה בשבילך אני אומר את שבתותי תשמורו, ותמוה למה דווקא בעבור משה נאמר צווי את שבתותי תשמורו, עי"ש מש"כ לפרש בזה בשם הגאון רבי יהונתן זצ"ל.

ואפ"ל בזה דהנה בפרש"י דהקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת, והקשו המפ"י מהיכי תיתי דמצות מלאכת המשכן ידחה איסור שבת, הרי גם אי נימא כהנך דיעות דעשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, אכתי שבת

הכיבוש במדרגה גבוהה בדרך נס בלא שום פעולה טבעית, וכיון שא"א לקיים המצוה אלא בדרכי הטבע, על כן נמנע ממנו ליכנס, עי"ש שהאר"ך בדברים נפלאים בזה.

עפי"ז יבוארו דברי המדרש היטב, דאמר הקב"ה ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמורו, והיינו דהקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן שאינו דוחה את השבת, אלא דקשיא עי"ז דמהיכי תיתי שעבודות המשכן ידחו עשה ול"ת דשבתית שבת, על זה אמרו במדרש אמר הקב"ה למשה בשבילך אני אומר את שבתותי תשמורו, היינו בשביל משה דייקא שמצינו בו שעשה מעשה עי"ש שם והיינו דמה שנהיה בדרך נס אינו בגדר מלאכה, על ס"ד דבכה"ג יוכלו לעסוק במלאכה אף בשבת, עי"ז איצטריך להזהיר אך את שבתותי תשמורו שאינו דוחה את השבת דהיינו שלא יעשו בה גם בדרך נס, והבן.

יקותיאל יהודה מליק מחיפה, דרוו יקרא - הרה"ח ר' מרדכי מאיר שכטר מאנטווערפן, שבת היום - הרה"ח ר' נפתלי צבי הולצר מביתר.
אחר התורה זמרו 'שושנת יעקב' כנהוג.
במוצאי שב"ק נגש הרה"ח ר' שמואל בורד הי"ו מנהל כוללי הש"ס לקבל ברכת הקודש לקראת צאתו לארה"ב בשליחות הקודש עבור עמלי התורה בכללי הש"ס.

לארץ, דהנה בני ישראל נצטוו לכבוש את הארץ ולגרש את יושביה, וכאמור (במדבר לג, נב) והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם והורשתם את הארץ וישבתם בה, ושיטת הרמב"ן וכמה ראשונים שמנו אותו בין תרי"ג המצוות, וכן מנו כל הראשונים במנין המצוות מה שנצטוו יורשי הארץ להשמיד את שבעה העממין כמ"ש (דברים כ, טז) לא תחיה כל נשמה.

באשר לכך לפי שמשמע"ה היה בבחי' איש האלוקים והיה כל עשיותיו בדרך למעלה מהטבע ובדרך ניסי, ועיין ברא"ש בערבי פסחים (סי' י"ג) מה שהקשה היאך כתב משה י"ג ס"ת ביום פטירתו הא נפטר בשבת, ותירץ השלה"ק הובא בשו"ת חת"ס (ח"ו סי' כ"ט) שהיה עי"ש שם והשבעת הקולמוס, ומה שנעשה בדרך נס לא הוי בגדר מלאכה, עי"ש. ועל כן אם היה מרע"ה נכנס לארץ היה כל מעשי

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הר"ר אברהם שלמה רוט מבארא פארק (ב"ר שלום משה ממאנסי), לוי - הר"ר יחיאל טויבער מב"ב, שלישי - הרה"ח ר' אהרן בורד מירושלים, הגבה - חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, גלילה - הרב יוסף שווארץ מפעיה"ק.
בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרב

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

- זה לעומת זה עשה האלוקים -

יתכן לומר בקוצר מילין, דמצינו בתוה"ק (דברים ל, טו-יט) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המות ואת הרע וגו', החיים והמות לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך, וזהו כל תכלית בריאת העולם כדי שהאדם יבחר לקבל עליו עול מלכות שמים, ותמיד יש לפניו ב' דרכים לטוב ולהיפך, וכמו שכתוב (קהלת ז, יד) וגם את זה לעומת זה עשה האלוקים, וזה נוהג בכל עת ובכל זמן, ולכל יחיד ויחיד.

וראיתי כעת מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע (שפע חיים דרשות חורש"י תשמ"ג, פר' ראה) שהאר"ך מאוד בזה, וכל השיעור שם בנוי עפ"י מה שנאמר (קהלת שם פסוק יט) אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זאת, וביאר כי אנשים מדמים שמלפנים היו דורות גבוהים והיה

בתוה"ק בפרשתן (שמות ל, יא-יג) וידבר ה' אל משה לאמר, כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. וכבר נאמרו הרבה טעמים ועניינים לבאר ענין 'מחצית השקל', ולמה לא יתנו שקל שלם.

ובפייט (מוסף לשבת שקלים) אנו אומרים 'אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא' וכו', וצ"ב מהו ושקל אשא, שהרי נותנין רק מחצית השקל.

במדרש (ויק"ר ח, א; תנחומא בפרשתן, ה) זה שאמר הכתוב (תהלים עח, ה) כי אלוקים שופט זה ישפיל וזה ירים, ר' יונה פתר קרייא בישראל, בלשון זה הושפלו (שמות לב, א) כי זה משה האיש וגו', ובלשון זה הגבהו זה יתנו כל העובר וכו', וצ"ב.

ב"ה ברא כך את עולמו שיהא אור נגד חושך וחושך נגד אור, ומראשית הבריאה נברא כך שתמיד יש זה לעומת זה, וזה שייך בכל יחיד ויחיד ובכל זמן וזמן.
- לפי גילוי האלוקות לעומת זה יש הסתר כדי שישאר בחירה ממוצעת -

עפ"י זה יבואר בפשטות הפליאה, דהנה לכאן' היאך יתכן שאחר מתן תורה בה זכו כלל ישראל למדריגה גבוהה של גילוי אלוקות, שנתגלה עלינו הבורא ב"ה בעצמו ואמר אנכי ה' אלוקיך, ואף כל הגויים מקצה העולם ועד קצה העולם אחזם פחד ה' עד שנתקבצו ובאו אצל בלעם הרשע ואמרו לו ה' למבול ישב (זבחים דף קמ"ז ע"א), מעתה היאך יתכן שבזמן קצר של מ' יום נפלו כל כך.

עוד הקשו הקדמונים (כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בשו"ת דברי יציב חלק חושן משפט, סי' מ"ט אות ו', מביא קושיא זו בשם מהר"ם אלמשונינו) על מה שהתפלל משה רעיא מהימנא (שמות לב, יא) ויחל משה את פני ה' ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה, דלכאן' קשה למה הזכיר כאן יציאת מצרים הרי אדרבה בזה יגדל החטא ביותר על שלא זכרו את רוב נפלאותיו אשר עשה עמם בהוציאו אותם ממצרים, וראו בחוש למעלה מדרך הטבע כל ניסיו ונפלאותיו עמהם, וכמו שנא' (שמות יד, ל-לא) וירא ישראל את ה' הגדולה וגו' ויראו העם את ה' ויאמינו בה' וגו', וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (מכילתא בשלח טו, ב), א"כ ראו וידעו כי השי"ת הוא מנהיג העולם, ומ"מ באו לידי מעשה זו, ומעתה מה מליצת יושר אמר בכך 'אשר הוצאת מארץ מצרים'.

ומביא מרן אאדמו"ר זי"ע שם את הנודע מהמדרש (הובא בבאר מים חיים פר' בשלח, שמות יד, כט בשם תרגום יונתן) שכשעברו כל בני ישראל בים סוף ביבשה בתוך הים, מתחילה עדיין לא רצו דתן ואבירם לעבור כי ברשתם רצו לשוב מצרימה, עד שכבר חזר הים לאיתנו וכו', ואז כשראו שבני ישראל עברו בשלום לצד השני מה שלא העלו בדעתם כלל שיתכן כזאת, החליטו שחפצים גם הם לעבור הים, ואז שוב נבקע הים במיוחד עבורם ועברו בחרבה בתוך הים, ע"כ.

וכשנעמיק בכך הרי שהדבר הוא מבהיל על הרעיון, כי הא תינח כלל ישראל אחר שנחשון בן עמינדב למטה יהודה מסר נפשו וביראת שמים

קל יותר מבזמנינו לקבל עול מלכות שמים ולעבוד את השי"ת בכל העניינים.

על זה אמר שלמה המלך ע"ה שזהו טעות מוחלט, כי הבורא ב"ה מנהיג כל דור שיהיו לפני כל אדם ב' הדרכים הטובה והרעה, תמיד הוא בבחי' 'זה לעומת זה', כשהיו הדורות גבוהים יותר והיו יותר צדיקים שהכניסו רוח טהרה ורוח קדושה בעולם, הרי שלעומת זה היו קליפות גדולות ונסיונות גדולים וקשים יותר ומלחמה כבידה, מלחמה לה' בעמלק מדור דור (שמות יז, מז).

ובדורות המאוחרים אכן ישנם נסיונות גדולים אך אין זה אפי' כמשהו ממה שהיה בדורות הקודמים. יש נסיונות של תאוות וכו', שכל מי שקצת שכל ודעת לו וחפץ להתגבר רואה שהכל הוא הבל ורעות רוח. ולעומת זה רואים גם הרבה יראי ה' ובני עליה בחורים ואברכים הגדלים ומתעלים בעבודת השי"ת בתורה ויראת שמים יותר ממה שראו בדורות הקודמים. כי תמיד ישנו בחי' 'זה לעומת זה', ולפי התגברות הטומאה והיצר הרע שמתחדש ומתחזק יש גם סייעתא דשמיא שיוורדים אורות עליונים וסיוע דלעילא לסייע להחפצים לילך בדרך ה', וכך תמיד ישנו בחירה באופן מדוייק באמצע, ורק הבורא ב"ה יודע איך לעשות שיהיה בתמידות ובדיוק בחי' זה לעומת זה.

כן אמרו חז"ל בגמ' (חגיגה דף ה' ע"ב) כי קא ניחא נפשיה דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן מאי תיהוי עלן מאיפקורסין, כי ריב"ח התווכח תמיד עם האפיקורסים והמשכילים והשיב להם כגמולם (כמ"ש בגמ' שם ובכמ"ק), ואמרו לו שמאחר והאפיקורסים והמינים באים תמיד להכניס בפילוסופיא כפירה ומינות, מעתה מי יעמוד על המשמר, ועל זה אמר להם 'אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם' (ירמי' מט, ז), כיון שאבדה עצה מבנים - נסרחה חכמתן של אומות העולם. שכל זמן שהיו אצל בני ישראל מי שיעמוד על המשמר גודרי גדר ועומד בפרץ, הרי שלעומת זה נלחמו הגויים יותר ויותר, אך כשה"ו אבדה חכמת בנים ממילא נסרחה חכמתם של גויים, וכאמור בבחי' זה לעומת זה.

זאת צריך כל אחד ואחד מישראל לידע תמיד, כי פעמים הרבה ישנם מצבים של קושי ונדמה שקשה עד למאוד לעמוד בנסיונות והיאך נוכל לצאת מהמבוכה ולהמשיך הלאה, וצריך לידע שהבורא

אך לצד זה ויחד עם זה יבוא כזה חשכות שתהיו מכוסים לגמרי בחשכות גדולה שלא יראו כלום בבחי' 'אותותינו לא ראינו וגו' ואין אתנו יודע עד מה' (תהלים עד, ט), ויהיה חושך בכל העולם, וזאת כי לפי הגילוי נגד זה מוכרח להיות הסתר וחשכות, לכן כפה עליהם החר המרמוז לטומאה וסמ"א, כנודע מספה"ק (ראה פרדס רימונים, שער כג, פרק ה) עה"פ (תהלים קכה, ב) ירושלים הרים סביב לה וגו'.

- ענין מחצית השקל מרמוז שבנגד הטומאה יש בשוה לה התגלות הקדושה -

בוה מוכן שפיר מה שמצינו אצל משה 'יחל משה את פני ה' אלוקיו', שאמר לפניו ית' כיון שהבאת על בני ישראל נסיונות קשים כאלו, כי לפי גודל ההתגלות כך נהיה חשכות עצומה, וכמו 'אשר הוצאת מארץ מצרים', שם לפי גודל הישועה בקריעת ים סוף נעשה זה לעומת זה נסיון קשה עם דתן ואבירם ופסל מיכה שעבר בים, הרי שביותר ויותר מכך היה במתן תורה, שאז נתגדל היצר הרע ביותר, ובלבל מוחם ועוור עיני שכלם עד שבאו למצב כזה שלא יכלו לשלוט בעצמם וטעו לעשות העגל הזה.

ולכן חובה עלינו להזכיר מעמד מתן תורה בכל יום ויום, וכדכתיב (דברים טז, ג) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים', והיינו שתמיד בכל עת צריכים לידע ולזכור שישנו בחי' זה לעומת זה, ואם רואה האדם שהיצר הרע מתגבר ויש קשיים גדולים, צריך הוא לידע שכאן עומד גם הקדושה, והקב"ה נמצא עמו תמיד בכל עת גם כשאינו מרגיש ואינו יודע, ואדרבה מזה שיראה הקשיים והנסיונות מצד הטומאה, ידע כי כנגד זה ישנו סיעתא דשמיא גדולה, ואם לא יסכים לפיתוי היצר וידע בנפשו שהכל רק דמיון, ואדרבה לא יזוז מאמונת ה' מתורתו הק' ומהקדושה, וירצה להשאר דבוק בהשי"ת, או אז ודאי יעזרהו בורא עולם והבא ליטהר מסייעין אותו (שבת דף ק"ד ע"א).

וזהו בפשטות ענין מחצית השקל, דאיתא בספה"ק הקדמונים (בספר עוללות הבציר הביאו בשם האריה"ק, ובקול אליהו בשם הגר"א זי"ע, ויש שהביאו כן ע"ש הרה"ק מהר"ש מאוסטרופלי) שתיבת מחצית הוא אותיות 'מת' מבחויץ, ומלפנים יותר אותיות 'חי' ובאמצע צ', ויש בזה הרבה עניינים. ולדברינו ירמוז, שכשם שיש בחי' 'מת' בחי' הכתוב (משלי ה, ה) רגליה יורדות מות, כמו

גדולה ואמונה חזקה נכנסו לתוך הים בסמכם על דברי השי"ת שאמר (שמות יד, טו) דבר אל בני ישראל ויסעו, ושוב נעשה להם הגם ונקרע לפנייהם הים, אך לדתן ואבירם שעוד במצרים היו רשעים גמורים, מעתה פלא גדול הוא מה שנבקע עבורם הים.

ואמנם לא די בכך, אלא אמרו חז"ל בגמ' (סנהדרין דף ק"ג ע"ב) 'ועבר בים צרה' (זכרי' י, יא) זה פסל מיכה שעבר בים, שדתן ואבירם נטלו עמהם פסלו של מיכה, שאח"כ עשו עמו את אותו מעשה במדבר ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה' (שמות לב, ד), ומזה הגיע כל האסון של 'ויאמרו אלה אלהיך ישראל', ומעתה תימה גדולה היא מה שלרשעים כאלו שעברו עם הצלם בידם נבקע במיוחד הים, היאך יתכן כדבר הזה.

אלא כל זה הוא כדברינו לעיל כי צריך להיות 'זה לעומת זה', ואי אפשר בלי זה, ודייקא כיון שנתגלה אז מלכותו ית' בגילוי אלוקות וגילוי שכינה באופן גבוה כ"כ, וראו הכל כי אין עוד מלבדו, וה' הוא האלוקים, וממילא בטלה הבחירה, לכן דייקא אז ניתנה מן השמים כח גדול לטומאה שיוכלו לעשות אותו דבר ונבקע הים שוב לפסל, וכך יכלו לבוא לידי טעות ולהרהר הנה גם משה קורע הים ואולם גם דתן ואבירם יכלו לקרוע הים, ועל ידי כך חזרה הבחירה החפשית.

ומעתה שפיר העיד הכתוב על בני ישראל 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', ולא נאמר בלשון ידיעה, והיינו לפי שחזרה להם הבחירה כנ"ל, שעל אף מה שראו שנבקע הים שנית עבור דתן ואבירם מכל מקום התחזקו באמונה ואמרו ודאי הכל הוא מאת הבוכ"ע, ורק מאחר שעדיין לא הגיע העת של תיקון העולם בגאולה השלימה לכן יכולה גם הטומאה ובכח הכישוף וכו' לעשות כל מיני דברים, אך עדיין מאמינים הם כי ה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו.

עכ"פ למדנו מזה ענין של 'זה לעומת זה עשה האלוקים', ולכן דיקא אחר הגילוי העצום של מתן תורה שכל העולמות העליונים נפתחו וראו כל יושבי תבל עד אין סוף שאין עוד מלבדו ואמת מלכנו אפס זולתו, אזי זה לעומת זה באו נסיונות קשים והם"מ הכניסם לבלבול כזה וטמטום הלב והשכל.

משום הכי במעמד הנבחר היה גם שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית (שבת דף פ"ח ע"א), לרמוז להם כי אמת שכעת רואים הם בחוש כי 'אנכי ה' אלוקיך',

הסמוי, ולא בדבר שהוא בפרסום. אך מאידך הטומאה רוצה תמיד שהכל ידברו וכל אחד יראה וידע וכו', ויש בזה סכנה עצומה. ומה צריך יותר מדברי חז"ל בגמ' (ב"מ דף ק"ז ע"ב) שאמרו צ"ט מתים מעין הרע ואחד בדרך ארץ'.

וכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע האריך בזה כמ"פ, שלא כמו שיש שחושבים שבזמנינו כהיום אין שייך עין הרע, שהרי רואים בחוש איך אחד שהכל הולך לו בטוב, ולפתע פתאום ללא סיבה הנראית לעין באה אליו איזה אסון וצרה, ובוודאי שיש בזה דברים נעלמים שאין אנו יודעים, אך יתכן שברגע זה שלטה בו מדת הדין ושלטה בו עין הרע.

וצריך לידע שאין זה רק בעניני גוף וממון, אלא אפי' בעניני רוחניות, כי כל דבר שהוא בפרסום יש בזה סכנה עצומה, ובכל דבר שרוצים שיהיה בפרסום וידברו מזה הרי שנותנים בזה כח לעין הרע לשלוט. ובספה"ק (ראה מגלה עמוקות, פר' קרח) איתא 'עין רע' בגי' ת', ויתכן לפרש הרמז, דהנה נודע אמרם ז"ל (שבת דף ג"ה ע"א) תי"ו ת' תחיה ת' תמות, ובכתבי האר"י איתא (בספר עוללות הבציר הביאו בשם האריה"ק, ובקול אליהו בשם הגר"א זי"ע, ויש שהביאו בן ע"ש הרה"ק מהר"ש מאוסטרופלי) דתי"ו כשהוא במילוי יו"ד הוא מרמז לחכמה, ובחי' החכמה תחיה בעליה (קהלת ז, ג), אך בלא יו"ד אז הוא 'ת' תמות, יעו"ש. והענין בזה כי היו"ד הוא בחי' 'נקודה' שהוא נקודה קטנה נעלמת מן העין שרואים אותה בקושי, וכשהאיש הישראלי מצניע עצמו אז 'ואת צנועים חכמה' (משלי יא, ב), וזהו החכמה ואז תחיה בעליה, אך אם ח"ו חסר היו"ד, והכל הוא בפרסום ובקול רעש ובתרועה גדולה, ונעלם היו"ד שהוא בפנימיות ונשאר רק חיצונית שידברו ממנו וכו', אז תמות והוא בגי' 'עין רע'.

- ענין לוחות הראשונות שנשתברו מחמת עין הרע - עד היכן הדברים מגיעים ניתן לראות עפ"י פשטות בדברי רש"י הק' בפרשתן (שמות לב, ג) ואיש לא יעלה עמך, וז"ל, הראשונות על ידי שהיו בתרועות ובקולות וקהילות שלטה בהן עין רעה, אין לך יפה מן הצניעות, ע"כ, ומקורו במדרש תנחומא (פרשתן, לא), ואף שאין אנו משיגים ומבינים פי' הדברים, כי מה היה הרעש הלא זה היה 'קול ה' בכח' (תהלים כט, ד) קול שופר חזק מאוד (שמות יט, טז) וגילוי שכינה שאין לנו שום השגה בכך, מ"מ הורו לנו חז"ל בזה לימוד לנו שכיון שהיה בקול רעש גדול לכך נשתברו, ולכן לוחות שניות ניתנו

כן כנגד זה יש גם בחי' 'חי' בחי' הכתוב (דברים ה, ד) חיים כולכם היום, וידע האדם כי אמת אשר 'אפפוני חבלי מות' (תהלים יח, ה) מ' מכאן ות' מכאן בבחי' 'כל גוים סבבוני' (שם קיח, י), והטומאה וסט"א מערימים הרבה קשיים ומנסים להרחיק מהבוכ"ע, אך 'בשם ה' כי אמילם', וזה לעומת זה עשה אלוקים, ולפי תוקף הטומאה יש הארת הקדושה, ואדרבה 'מסייעין אותו' באופן גבוה יותר, ועל ידי כן יכולים תמיד להיות בחי' 'צ' - צדיק, ולא יחשבו וכי היום יכולים עוד להיות צדיק וערליכע איד, ובפרט מי שכבר יודע שנפל הרבה וקלקל, ואיך אפשר לתקן, לא כן הוא אלא ידע שאף כשאמרו 'אלה אלהיך ישראל' מ"מ תמיד מועיל תשובה, 'כי לא בזה ולא שקץ ענות עני' (שם כב, כה), היינו עני מן המצות שאף עליו מרחם הקב"ה, וכיון שמבקש ומתחנן אבי שבשמים יודע אני שאתה כאן עזרני נא, מיד מסייעין אותו.

לכן 'זה יתנו כל העובר על הפקודים', ובזוה"ק (ראה זוה"ח דף מ"ג ע"ב) דעבר על פקודי דאורייתא, והיינו שגם מי שחטא ידע שתמיד יש 'מחצית' בחי' זה לעומת זה, ולזה אף דרשו בירושלמי (שקלים פ"א ה"ג) כל העובר כל דעבר בימא דסוף, שהוא אותו ענין שראו בים סוף כג"ל בחי' זה לעומת זה, כן הוא ענין מחצית השקל.

וזהו שאמרו חז"ל במדרש בלשון זה הושפלו כי זה משה האיש, ולכאו' היאך יכלו לירד ולהגיע למטות כזו, אלא כיון שבלשון זה הונגהו, וכיון שבאו למדריגה גבוהה כזו על כן זה לעומת זה כשבאו לאורות קדושה כאלו, יכלו ליפול למטה כ"כ ונתגברה כח הס"מ והיצר הרע, כי זה יתנו וגו' שתמיד יש זה לעומת זה.

וענין זה הוא רק בזמן הזה שעדיין לא זכינו לתיקון השלם, אך לעתיד לבוא לא שייך כל זה, ולכן אמר הפייטן ושקל אשא בבית נכון ונישא, ששוב לא יהא כח להם"מ כלל ולא יהא עוד בחי' מחצית כג"ל.

***

- אין הברכה ברוחניות ובגשמיות שרויה אלא בסמוי מן העין -

עוד נקודה נראה לומר בזה, ובאמת ענין זה סובל אריכות יתירה, כי הנה אמרו חז"ל (תענית דף ח' ע"ב) אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנא' (דברים כח, ח) יצו ה' אתך את הברכה באסמך, שהוא לשון 'סמוי'. וכל הברכות שורות רק בדבר

בסוד ובחשאי שלא ידעו ויכירו בכך.

והנה לכאן קשה, וכי הלוחות נשתברו בסתם, והלא היה זה מאחר וחטאו בני ישראל באותו המעשה, כאשר התגבר עליהם הס"מ והטעם לומר משה מת ומוטל במיטה (תנחומא שמות, יט), וירא העם כי בושש משה לבוא (שמות לב, א) ובלבל דעתם שכבר לא יבוא עוד, ומאחר ונתבהלו קמו ואמרו קום עשה לנו אלהים, וכשחזר משה וראה כך שיבר את הלוחות, ומעתה מה שייכות יש לזה עם קול הרעש הגדול של מתן תורה שזה גרם לשבירת הלוחות...

אלא בהכרח לומר שהוא ענין אחד, שאם לא היה נתינת הלוחות בקול רעש גדול וכו' לא היה ניתן הכח הגדול הזה לטומאה, ולא היה יכול היצר הרע לבלבל דעתם כ"כ בדמיונות שיבואו למצב כזה, וכיון שניתנו בקולי קולות וכל העולם וכל אומות העולם שמעו וקנאו, לכן לאחמ"כ שלט בהם יצר הרע ונכשלו בחטא, כי הנה כל איש מישראל שנקי לגמרי מכל חטא ועון אזי נתקיים אצלו בחי' 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין' (בראשית מט, כב), ואיתא בספה"ק דכשדבוק היהודי בקדושה העליונה לא שייך בו עין הרע, כי טוב עין הוא יבורך (משלי כב, ט), וכשמתנהג בקדושה ובטהרה כולו קודש לה' הרי שה' עמו ואין לו עוד לחשוש מעין הרע, ברם אם חוטא ח"ו ונעשה מסך המבדיל ואינו זוכה לדביקות כראוי, או אז יכול לשלוט בו עין הרע וכל הקלקולים (וראה זוה"ק פר' פקודי, דף רכ"ה ע"א).

מראשית כזאת הודעת, בראשית הבריאה מצינו במדרש (כ"ר יח, י) שנתקנא הנחש באדם וחווה והכניס בהם עין הרע, ועל ידי כן הכשילם (וראה דרשות חת"ס, עמ' ס"ד ד"ה ובש"ס), ולכן נתקלל הנחש בראשונה כי הוא גרם לכך בעין רעה שלו, ועכ"פ רואים מזה שטמון בזה רזין דרזין ואין לנו כל השגה בזה. וכאמור אף הלוחות שנתנם הקב"ה במעמד הנורא של הר סיני בהגלותך מלכנו על הר סיני, מאחר והיה בקולות ובפרסום חזינן מה עלה בסוף, ולזה הזהיר הקב"ה ואמר לישראל שאם חפצים הם שישארו הלוחות שניות עמהם הרי ש'איש לא יעלה עמך וגם איש אל יראה בכל ההר' וגו'.

- להמנע מפרסום וגודל הרעה מעין הרע ולעשות סגולה אחת להנצל מזה -

וראיתי בחומש תורה שלימה (פרשתן, אות קפ"ה) שמביא ממדרש (תנחומא פרשתן, לא) לוחות

הראשונות לא נשתברו אלא בעין רעה, וכמה שנאמר (מיכה ו, ח) מה ה' אלוקיך דורש מעמך וגו' כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך, ע"כ. ואף ירושלים לא חרבה אלא מפני עין הרע. שאלולי עין הרע לא היה נחרב ירושלים, וכל החורבן הוא כי 'עיני עיני ירדה מים' (איכה א, מז), וכלי עין הרע לא היינו באים לידי כך, ומזה סובלים אנו עוד ועוד עד עתה.

וזהו לימוד גדול שצריך לידע לדורות עולם, והנה אין הכוונה בוודאי שאסור להיות עצב ונפחד מכל דבר ולהיבהל ולהסגר מכל וכל וכו', והרבה סגולות ועניינים ישנם כנגד עין הרע, אכן כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה אומר שצריך לעשות רק סגולה אחת מאלו אשר מקורם טהור בספה"ק ולא להרבות סתם בסגולות, ולהאמין שבזה די להנצל מעין הרע, ואי אפשר להיסגר ולהנעל בבית, אכן מכל מקום ככל שיפחות בפרסום עדיף טפי.

שמעתי מאיש נאמן שהיה לו בן מוכשר מאוד, ופעם אחת סיפר ברבים דבר חכמה מבנו, ובאותו היום נפל הבן וניזוק קשות והזקק להיות עמו בבתי רפואה משך זמן. וכאלו דברים ידועים ונשים בלא שיעור, ועל כן ראוי להמנע ביותר מפרסום ודיבורים, ולקיים בחי' הכתוב 'ואת צנועים חכמה', כי איזהו חכם הרואה את הנולד (תמיד דף ל"ב ע"א), ומפרסום ודיבורים אין נולד ויוצא טוב לא בגשמיות וכל שכן שלא ברוחניות, ואדרבה להיות תמיד בבחי' 'הצנע לכת עם אלוקיך'.

- רמז ענין מחצית השקל -

וי"ל דזהו הרמז בתיבת 'מחצית', דמבחוץ הוא אותיות 'מת', לרמזו שמה שמבחוץ הוא סכנה גדולה ואילו מבפנים הוא 'חי' וצ', לרמזו שאם רוצה האדם להיות צדיק ומרוצה להבוכ"ע כמו הלוחות שניות שנתקיימו, הרי שיעבוד את השי"ת לשם שמים מבפנים בהשקט, כי ככל שהוא יותר בחוץ הרי שהסכנה גדולה יותר, וככל שתגבר קול התרועה תגבר כנגדה הסכנה, ועל כן הטומאה חפצה דייקא שיהיה הכל באותיות קידוש לבנה שהכל ידברו ממנו, ואילו היו יודעים היו מבינים שזהו הסכנה הגדולה ביותר. וע"ז מצינו בתפילת האמוראים (ירושלמי ברכות פ"ד ה"א) 'ואל תעשיני שיחה בפי הבריות', שלא ידברו ממני ואז כולי האי ואולי יזכה לשמירה מן הרעות.

ומדי דברי בו עולה כעת ברעיוני לבאר הענין מה שנא' במגילה שאמר אחשוורוש להמן (אסתר ו, י) מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי וגו' אל תפל דבר מכל אשר דברת, והוכרח המן לילך ולספר את מרדכי ורחצו והלבישו בבגדי המלכות וכו', ומיד אח"כ קראו לו ובא המן למשתה היין עם אסתר ואחשוורוש. והנה אף שהיה המן חסר דיעה, אכן לכאן' הרי ראה את כל המצב היאך שבא לומר למלך לתלות את מרדכי על העין אשר הכין לו, והנה נעשה מהפך גדול כזה, וכל העיר שמעה מפיו 'ככה יעשה לאיש' וגו', ומפני מה הוא בשגעונו חוזר לישב לסעודה עם המלך והמלכה.

ולהנ"ל יבואר בפשטות, כי המן חשב בטומאתו כי דייקא עתה יקבל השליטה על מרדכי, כי עד עתה היה מרדכי מתנהג בהסתר והיה 'יושב רק בשער המלך', ועל כן לא היה לו שליטה עליו, אכן כעת שהלביש בגדי מלכות ונעשה לו כבוד גדול ורכב על סוס המלך, וכל העיר ראו ביקרו, מעתה שפיר תשלוט בו עין רעה ויוכל להשיגו ולהכניעו.

אכן טעותו גדולה היתה, כי על מרדכי לא השפיעו הדברים והפירסום כלל, אלא 'וישב מרדכי אל שער המלך' (שם פסוק יב), שגם אחר כל מה שעבר ברחוב העיר לא נכנס בו שום התנשאות ומלכות, אלא שב לענוותנותו וצניעותו כמקודם, וממילא לא היה להמן כל כח ושליטה עליו.

וזהו שאמרו חז"ל שאמר הקב"ה להמן שהקדים שקליהם לשקליו, כי כאמור זהו ענין מחצית השקל המורה על ההימנעות מפרסום ובשבח הצניעות, ומזה נסתבב כל ענין הקטרוג בימי המן, וגם נס ההצלה היה בגין ששבו לצניעותם.

- אחר נס ימי הפורים קיבלו בני' התורה באהבה באופן של צניעות והסתר -

והנה במתן תורה בהר סיני הוצרך לכפות עליהם החר כגיגית (שבת דף פ"ח ע"א) לרמוז להם שאכן אומרים הם 'נעשה ונשמע', אך העיקר אינו לצעוק כן ברחוב בפרהסיא כי אם בצניעות והשקט, ואם יהא בקול רעש גדול לא יהיה לזה קיום, ואז היה מודעא רבא לאורייתא. ובימי הפורים אחר שראו פרשה זו עם המן והבינו שהכל בא מאחר ופרסמו עצמם ונכנסה בהם עין הרע, ומזה נתעורר קטרוג וגזירה רעה זו, או אז הבינו שאי אפשר לילך בפרסום, ועד

וזהו שאמרו חז"ל בלשון זה הושפלו מאחר והיה הכל בקול רעש גדול על כן באו לעין הרע ונפלו, ולכן בלשון זה הוגבהו, שהתיקון הוא על ידי מחצית השקל המורה על ענין זה הנרמז בתיבת 'מחצית', ועוד שמראה כי האדם אינו כי אם 'חצי' ולא שלם, ומסתיר מעשיו ככל האפשר שלא ידברו ולא יעסקו עמו, ואז יקויים בו הכתוב (תהלים קלג, ג) כי שם צוה ה' את הברכה.

- כיון שדימו עצמם לגויים בפרסום ובחיצוניות נפלו עד שבאו להשתחוות לצלם -

ויבואר בזה מאמר חז"ל (מגילה דף י"ג ע"ב) אמר רשב"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, וראוי לבאר הענין בזה.

ובהקדם מה שאמרו עוד חז"ל (שם דף י"ב ע"א) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי מפני מה נתחייבו ישראל שבאותו הדור כליה וכו', א"ל מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, א"כ שבשושן יהרגו וכו', א"ל מפני שהשתחוו לצלם, יעו"ש כל הענין, וצ"ב וכי התלמידים לא ידעו מחטא זה שהשתחוו לצלם שהיה על המן (אסתר ו, ב), והרי רק 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה' (אסתר ג, ב), בעוד שכולם כרעו והשתחוו לפניו.

וי"ל דהתלמידים הבינו שבני ישראל באו למצב כזה להשתחוות לצלם, מאחר ולא הכירו ולא ידעו שאין הם כהגויים, ואין אנו עושים חינאות ומשתאות גדולות כמותם, כי אין דרכם דרכינו, ואין אנו מחצצרים בחצוצרות בחיצוניות וכו', אלא אצלנו הכל הוא מוסתר בפנימיות יותר ויותר, והכל נעשה בהשקט ובחשאי ככל האפשר, ואף שבודאי צריך לחיות בין אנשים ואין אנו מתבודדים ונעולים מבעד לדלתות, בכל זאת צריך להיות נמנעים מפרסום מיותר, ובאם היה כן הרי שאז לא היה שולט בהם יצר הרע ועין הרע, ולא היה כל מקום ושליטה לטומאה.

אכן כיון שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שרצו להראות כי גם הם יושבים בראש, ועברו על הכתוב (הושע ט, א) אל תשמח ישראל אל גיל כעמים, ורקדו ושתו עמהם, להראות שגם הם חשובים ונכבדים, או אז נתעורר עליהם קנאה מהגויים והכניסו בהם עין רעה, ועל ידי כן נפלו מטה מטה עד אשר השתחוו לצלם.

הקב"ה לכדו הוא ידע ויראה, בבחי' 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום' וכן לא תשלוט בו עין הרע. על זה יסד הפייטן 'אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא', כי לעתיד לבוא כבר לא יצטרכו עוד להצניע ולהסתיר, כי אז יבוער רוח הטומאה מן הארץ, ולא יהיה עוד שליטה כלל לעין הרע, ושפיר אשא שקל שלם.

ויפורש הפסוק ואת צנועים חכמה, כי נודע דבחי' חכמה הוא ב' הפכים בנושא אחד, וידוע דפעמים מאחר וצריך לקדש שם שמים ואסור לגרום חילול ה' ח"ו, על כן פעמים יש וצריך לעבוד את השי"ת גם ברבים שידעו ויכירו בעבודת השי"ת, אך מכל מקום צריך חכמה לשלב שניהם יחד, לקדש שם שמים ברבים יחד עם צניעות והסתר.

יעזור השי"ת שנוכל לקבל עלינו עול מלכות שמים ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ויהא באמת ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר (אסתר ה, טז), וישמח השי"ת לבבות בני ישראל שנוכל לקבל עלינו עול מלכות שמים. וישפיע עלינו סייעתא מן שמיא שנוכל לקדש שמו ית' ברבים ויעבדו כולם את ה' שכם אחד, ואנו עצמנו נגד ג"כ נתעלה בתורה ובמצוות ובמעשים טובים.

כן יעזרנו ה' אלוקינו ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם היינו בביתם פנימה, ולא יהיה אכפת לן כלל מבחוץ, כי אם שכבית פנימה יהיה שמחות ונחת ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש. יתן השי"ת שמחה בכל בתי בני ישראל ונגאל כבר בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אשר לא יקויים היעוד (זכרי' יג, ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וישנו רע וטוב בעולם אי אפשר לילך בפרסום כי אם בהצנע לכת, וככל שיותר מסתיר עצמו תשרה הברכה ביותר, על כן קיימו וקיבלו (אסתר ט, כז) וקיימו למעלה מה שקיבלו למטה (מגילה דף ז' ע"א), כי עתה הבינו טעותם, שמתחילה בסעודת אחשוורוש חשבו כי אדרבה טוב להראות לכולם את כוחם ועוזם, שידעו כי עם אנו ככל העמים, וכשראו שמוזה נתעורר השנאה עין הרע והקטרוג הגדול, על כן שבו בתשובה והבינו את טעותם, ואז השכילו גם להבין מפני מה כפה עליהם השי"ת הר כגיגית ללמד ענין זה שעיקר התפקיד הוא להתנהג בצניעות, להיפך ממידת הטומאה שדרכה לצאת בקול רעש גדול ובפרסום רב, וכדמתאמרי בשם צדיקים שעל כל בית טומאה ישנה פעמון (יעדע טומאה האט א גלעקל), ועתה קיבלו עליהם התורה באהבה ובשמחה באופן זה של הצנע לכת.

ולזה שמחת פורים הוא 'משפחה ומשפחה' (אסתר ט, כח), ולא כפי שיש שמדמים בדורנו שהמשפחה אינה חשובה ומתעסקים הם בעיקר מה חושב עליו השכן ומה יאמרו ברחוב, והיינו שהעיקר הוא להראות כלפי חוץ כהוגן, אולם שמחת פורים הוא דייקא להיפך, לידע שאין כל נפק"מ מה שנראה כלפי חוץ כלל, כי אם עיקר השמחה והששון הוא בפנים בתוך המשפחה.

ויש ליתן עפ"י זה טעם למנהג ישראל תורה להתחפש בפורים (רמ"א, סי' תרצו, סעיף ח), להראות שלא יראו כלל כלפי חוץ מהות האדם ומהו, ורק

יום ראשון פר' ויקהל כ"ג אד"ר

לפני תפילת מנחה נכנס לקו"פ הגה"צ רבי יצחק דוד הורוביץ שליט"א גאב"ד ראצפערט ברזיל, וזהו תוכן השיחה:

אב"ד ראצפערט הציג קבוצה מתלמידיו שהתלוו אליו: הם בחורים מבראזיל שבאו ללמוד כאן באר"י, ויש כאן גם אברך שגר כאן בנתניה,

מרן שליט"א: להגיע משם ולהשתקע כאן אינו דבר של מה בכך...

אב"ד ראצפערט: אין כאן את סוגי הקהילות שיש בחוץ לארץ. ואכן זה שהגיע להתגורר כאן, היו לו קשיים בתחילה, אבל הבחורים חוזרים אח"כ לבראזיל... כשהאברך שגר בנתניה הגיע לכאן התקשרתי לרב העיר הרב קלמן בער שליט"א,

ושאלתי אותו אם יש כאן קהילה נוסח פלעטבוש, לא חסידיש ולא מזרחי אלא ביניהם, וענה לי שאין לו כזאת קהילה כאן...

מרן שליט"א: ב"ה המצב כיום בנתניה הוא טוב לאין ערוך לעומת מה שהיה פעם, ישנם מאות מאות אברכים יראים ושלמים, הרבה מהם בעלי תשובה, ורובם מבני עדות המזרח.

אב"ד ראצפערט: רוב המתקרבים הם מעדות המזרח, אשכנזים יש פחות. הספרדים אפילו שהם חילוניים אבל באים בשבת לבית הכנסת וכדומה.

מרן שליט"א: יש כאן כיום כמה ישיבות ות"ת ממש חרדים לדבר ה' ומדקדקים בקלה כבחמורה.

אב"ד ראצפערט: הבחורים שנמצאים כאן הם כמעט כולים אשכנזים. יש ישיבה ברמות ששם אנו שולחים

הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו ואינו זריז לאחוז בדרכי המצות שהרי הוא כאנוס, ואע"פ ששמע אח"כ שהוא יהודי וראה היהודים ודתם הרי הוא כאנוס שהרי גדלוהו על טעותם, כך אלו שאמרנו האוחזים בדרכי אבותם הקראים שטעו. לפיכך ראוי להחזירן בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה].

הדור של היום הם ממש בני התועים. אני מספר רבות, שלפני כמה שנים נכנס אלי יהודי, והוא עו"ד גדול, והגיע לכאן היות ולאמו מלאו לה תשעים שנה, ורצו הנכדים לחפש מוצא שרשיהם ואילן יוחסין, וראו שמתייחסים גם לצאנו, לכן בא לכאן לראות מהו צאנו, והראה לי את הכתב יוחסין שלהם, וממש נרעדתי למראה עיני, שראיתי שהוא מגדולי היחס בדורנו, מגדולי תלמידי הבעש"ט זי"ע, וצאנו הוא רק ענף אחד מיחוסו הגדול... וסיפר לי שכעת הוא בפעם השניה בחייו בביהכנ"ס... והוא כבר בן שישים שנה, וסיפר לי שהוריו עלו לארץ מפולין ושם כבר החמיצו, והיו ממש אנטי דת, שבכל ליל יוה"כ"פ התקיימה בביתם בתל אביב מסיבה לחברים להכעיס, וזללו וסבאו רח"ל, והוא כבר תינוק שנשבה, ועכשיו רוצה להתקרב ליהדות, וחפץ שנכדיו ידעו כבר מיושקייט, והתחיל לילך לביהכנ"ס... ודאי שזקניו בשמים עוררו רחמים עליו, שיתעורר לשוב אל אביו שבשמים, ורואים בזה דברים מפליאים.

יש את הדור שברח אז מכל נקודה של יודישקייט, אבל כיום אינם כל כך בנמצא. אכן הביאו לכאן למעלה ממיליון גויים מרוסלאנד שאין להם שום שייכות ליהודים, אבל אלו שמוצאם מיהודים יש להם יותר או פחות משהו שייכות ליהדות, למרות כל ההסתה שיש נגד יהודים חרדים.

בעיר קסריה שזה כאן ליד נתניה, יישוב קטן, אלו שייסדו זאת היה להם תנאי שלא יהיה שם לא עירוב ולא מקוה וכך לא יבואו החרדים להתגורר שם, וזה היה לפני כשישים שנה, והיום יש כמה בתי כנסת ויש שם מנינים בכל שבת. ואני לבד התפללתי שם כמה פעמים בימות החול. בכל יום יוצאים אוטובוסים עם ילדים להתחנך במוסדות תורניים בערים מסביב.

אב"ד ראצפערט: אתמול סיפרתי במלוה מלכה שערכתי עמם, שפעם היה בחור מברנוביץ שנהיה חלוץ ורצה להגיע לארץ ישראל, ולאביו לא היה ברירה ורק ביקש לו טובה שיילך מקודם אל כ"ק אדמו"ר מסלונים בעל בית אברהם זצ"ל לקבל ברכה, ואמר הבחור לאביו שאת הטובה הזאת עוד יעשה לו. והאדמו"ר הבית אברהם אמר לו, וכי נראה לך שתמות בלא תשובה, אתה לא תמות עד שתעשה תשובה. וכבר היה כאן זמן הרבה, ופעם נטבע וכשהצילו אותו שמעו האיך שאומר איני עושה תשובה איני עושה תשובה... שידע שכך לא ימות...

מרן שליט"א: בנתניה היה יהודי במקורו מהעיר סיגוט, שהיה בחור בזמן הקדושת יו"ט, וכשרצה לעלות לארץ

אותם, יש 'שערי דעת' לבנים ו'שערי בינה' לבנות, ומתחילים איתם מא"ב...

מרן שליט"א: סוף כל סוף התורה אינה 'פושטת רגל'... המצב הרבה יותר טוב ממה שהיה מלפני שישים שנה, אפילו שאין את האיכות, זהו דור יתמי דיתמי, אבל שומרי תורה ומצוות יש הרבה יותר.

אב"ד ראצפערט: הייתי פעם אצל כ"ק האדמו"ר מויזניץ מאנסי זצ"ל בדינר שהיה עושה למוסדותיו בבראזיל, ואמר שבעיר הכי גדולה בטרנסילביה, החיידר שהוא למד שם בתור ילד היה החיידר הכי גדול בכל המדינה, והוסיף שהחיידר שלנו במונסי שזה רק ויזניץ, זה לבד כבר יותר גדול מהחיידר שם... פעם דיברתי בדינר שעשה שם, ואמרתי שיש להם שלושת אלפי ילדים במוסדות. ודפק האדמו"ר מויזניץ מאנסי על השולחן ואמר שנראה לו שזה לא מדויק וששאל את המנהל, כי נראה לו שיש קצת פחות מזה...

היה שם ר' דוד ליכוביץ, שהיה גבאי של האמרי חיים, וסיפר שבשנים הראשונות היה הפגנה בתל אביב על ענין שמירת שבת, והאמרי חיים אמר לבחורים ללכת, והראש ממשלה היה אז בת"א ואמרו לו שהולך להיות הפגנה בשבת שם, וענה ההוא שזה לא מעניין אותו כי בעוד כמה חדשים כבר לא יהיה מהם כלום ואין מה לפחד...

מרן שליט"א: אומרים שהוא אמר שעד עשרים שנה כבר לא יהיה בעיות עם אלו הישנים... וב"ה שממנו אין כמעט זכר ואילו יודישקייט פורחת ועולה, על אפם ועל חמתם, ולכן שנאתם כ"כ גדולה, שהם לא העלו על דעתם שיהיה כך.

ובכלל ציבור המאמינים גדל עד מאד. אני אומר תמיד שהחלק של 'האלילים כרות יכרתון' כבר התקיים, אך עדיין לא התקיים 'לתקן עולם'. פעם היה להם איזה אידיאולוגיה, היו כיתות וארגונים שונים, רעיונות של סוציאליזם וקומוניזם וכן ציונות, אבל הכל נשבר לשברי שברים, ויודעים שזה כלום, ומראים להם שזה כלום, וזה גרם להרבה להתקרב לדת ולאמונה. רואים זאת מאד בנתניה וכן בקיסריה שהם ערים חילוניות, ועכ"ז רואים הרבה מאד מקרים של אנשים הנראים כחילוניים אבל יש להם כבוד והערכה לדת.

אב"ד ראצפערט: הם תינוקות שנשבו ממש.

מרן שליט"א: הרמב"ם בהלכות ממרים (ג, ב-ג) אומר שבני התועים הרי הם כתינוקות שנשבו [וז"ל: האפיקורוסין וכו' כל אלו אינם בכלל ישראל ואין צריך לא לעדים ולא התראה ולא דיינים אלא כל ההורג אחד מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול. במה דברים אמורים, באיש שכפר בתורה שבעל פה במחשבתו ובדברים שנראו לו והלך אחר דעתו הקלה ואחר שרירות לבו וכופר בתורה שבעל פה תחילה כצדוק ובייתוס, וכן כל התועים אחריו אבל בני התועים האלה, ובני בניהם, שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם,

מרן שליט"א: הוא גם אמר, חבל שהם לקחו זאת ולא אנחנו... מרן זי"ע אמר אז מלפני יותר מחמשים שנה, למה אצל הספרדים רואים יותר שחוזרים בתשובה, מפני שהם נזהרים בטהרת המשפחה ובכשרות, ובכל אופן יהדרו אחר איזה כשרות ובלבד שלא לאכול מאכל שאינו כשר כלל, ולכן אין אצלם כל טמטום המוח.

אב"ד ראצפערט: טהרת המשפחה רואים גם בבראזיל, שהספרדים שומרים ביותר.

מרן שליט"א: ולכן לבם פתוח יותר.

אב"ד ראצפערט: מאוד נהנתי בביקור במוסדות כאן, בישיבה ובכולל ובבית החולים.

מרן שליט"א: כשאני הייתי ילד בחיידר היו שם אולי שמונים ילדים, וכיום בלעיה"ר יש אלף ילדים, חוץ מהמוסדות לבנות כ"י, ואף שכמעט אין בונים כאן בנינים ואין כאן דירות חדשות.

יש גם בטבריה ובעוד הרבה ערים בארצנו הק', ובכל מקום נהיה יותר יקר, ואולי הקב"ה רוצה שיתפזרו בכל הערים על אפם ועל חמתם...

וחילק מרן שליט"א 'מזונות' לכל תלמידיו שהיו שם, וביקש ממרן שליט"א שישא מדברות קדשו לפניהם, ואמר מרן שליט"א: יש לכם זכות גדולה שבאתם ללמוד ולהתעלות בארץ ישראל. בפרשת השבוע כתוב, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ובספרים כתבו שכל מי שלומד תורה ומתקרב לתורה, נכנס בו ניצוץ של משה רבינו המסייעו, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא. יש לכם זכות להיות אצל הרב שליט"א בבראזיל, וזה זכות שבאתם לארץ ישראל ללמוד תורה.

אני זוכר לפני הרבה שנים היה הגאון רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל ממונטריאל כאן בארץ ישראל, והיה באירוסין של גיסי הגה"צ רבי חיים צבי שפירא שליט"א, כי הכיר היטב את חותני זצ"ל שמקורו היה משם, ואמר שכמו כל שגרירות על פי החוק הבינלאומי זה שייך למדינה שאותה היא מייצגת, זה כמו המדינה עצמה שהיא מייצגת, כן חותני הוא השגריר של צאנז, וזה שייך לארץ ישראל... אני אומר על הרב שליט"א בבראזיל, שזה כמו א"י ממש...

ובפרט על פי מה שאמר מרן הדברי חיים, שכאשר יהודי מקדש עצמו בחוץ לארץ ב' אמות של הלכה, הרי זה בחינת ארץ ישראל. וכל הענינים שיש בעוה"ז הם דוגמא לרוחניות, יהודי ששורשו מא"י, בכל מקום שהוא הריהו ממשיך קדושת ארץ ישראל, וכשאתם חוזרים לבראזיל אתם מביאים עמכם את קדושת א"י.

מרן אאדמו"ר זי"ע אמר פעם על הכתוב וראה בטוב ירושלים, שכאשר באים לארץ ישראל צריכים זכות מיוחדת לראות רק את הטוב. לצערנו יש הרבה זה לעומת זה, כמו שיש קדושה יש הרבה ההיפך, וכאשר הקב"ה עוזר ליהודי הוא רואה רק את הטוב, ומנצלים את החלק הקדושה שיש באר"י שזה וודאי קדושה נצחית, לפעול ולהשפיע להתקרב להקב"ה כמה שיותר, שזה ישפיע על כל מהלך החיים, ה' יעזור לכם ברוחניות ובגשמיות לכל ימי חייכם.

ישראל אמר לו אביו שהוא חייב לקבל ברכה מהקדושת יו"ט, והלך אליו וקיבלו בחמימות ואמר לו שהוא רוצה לבקש ממנו דבר אחד, והביא לו אבנט מתנה וביקש שיבטיח לו שילביש זאת בכל שבת ושבת. וההוא עלה לארץ ישראל ושמר על זה מאד, ובסוף ימיו נהיה בעל תשובה, וידע שבניו לא יעריכו זאת ושלח זאת לכאן. כך עשה 'פטנט' שידע שהוא יהודי...

אב"ד ראצפערט: ידוע שהרב מטשעבין זצ"ל אמר כך לבחור זידיטשויבער אייניקל שרצה ללכת לצבא, שיקפיד לא לאמר תחנון בערב שבת כמנהג זידיטשוב, וזה מה שהחזיק אותו...

מרן שליט"א: כיום אין את האידיאולוגיות שהיו אז, היום זה דור של תאוות וכו'.

נכנס אלי אחד מעיירות ליד נתניה, כפר יונה, שיש אברכים שלומדים שם איתם [ואני מספר זאת כדי שידעו זאת בשמים...], והיה שם בחור כבן עשרים שלא ידע כלום מיהדות, ממש גדל כגוי, ופעם מצא אותו אברך אחד ושוחח עמו ולאט לאט נתקרב, ואביו הוא בעל יכולת ונותן כסף לכולל. והבחור כבר היה אצלי כמ"פ, ואמר שאביו שומר שבת ורק רוצה לקבל תיקון תשובה על כל מה שחטא בעברו, והוא ממש בוכה שלא ידע כלום עד לגיל עשרים, וזה מבחיל על הרעיון, ממש תינוק שנשבה. ויש כאלה מעשיות לאין שיעור.

בעת מעמד הנחת אבן הפינה לקרית צאנז אמר מרן אאדמו"ר זי"ע למה נקרא היצר הרע 'מלך זקן וכסיל', התינוח מלך, הרי הוא מושל בכיפה, וכן הוא זקן מימות בריאת העולם, אבל למה קורא לו כסיל, הלא הוא מנהיג את כל האנשים כרצונו. ואמר דהנה כשייסדו את העיר נתניה, היה אחד מהתקנות שלא יניחו לבנות בית מדרש ומקוה בעיר - כי הם לא רצו שיכואו יהודים חרדים להתגורר כאן, והיה זה כמשקל נגד העיר פתח תקוה שהוקמה אז ליהודים חרדים בלבד - אמנם באותו זמן של הקמת קרית צאנז היו כבר עשרות בתי מדרש, וכיום יש מאות מכל העדות, וכן ישנם כמה וכמה תלמודי תורה וישיבות מצויינות ובתי חינוך לבנות. ומזה מוכח שכל החשבון של היצה"ר לא היה כהוגן. ולכן הוא מלך זקן וכסיל, כי ככל שהוא מזקין רואים שהחשבון שלו לא עלה יפה והרי הוא כסיל, כי איזהו חכם הרואה את הנולד (תמיד לב, א)...

אב"ד ראצפערט: הרה"ק מרוזין זי"ע כשהיה במאסר אמר שהיצר הרע הוא כסיל, כי אותי הכניסו לבית האסורים בעל כרחי, אבל הוא בא אליו כאן לבית האסורים מרצונו...

מרן שליט"א: רואים זאת בכל א"י, הם חשבו שכל הספרדים שהעלו לארץ ישראל יפרקו עול, אבל יש מאות אלפי בעלי תשובה ספרדים. ה' יעזור כשיבוא משיח אז יהיה טוב בשלימות.

אב"ד ראצפערט: כשהתחילה תנועת התשובה כמו שקוראים לזה כאן, אמרו בשם כ"ק האדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל, שעשרה קבין תשובה ירדו לעולם, תשעה נטלו הספרדים...

דר"א פרק כ"ט; וראה בשערי תשובה או"ח סימן תקנ"א ס"ק ל"ג) מהפסוק (בראשית כא, ה) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, ביום ה"ג-מל את יצחק דהיינו ביום השמיני דמילה כמנין ה"ג. משא"כ סעודה לפני המילה שאין לזה מקור בתורה שבכתב, וזהו בגדר תורה שבעל פה.

הגה"צ אב"ד ארה"ב: בדברי יציב (יורה דעה סימן קס) כתב שזה מנהג ישראל תורה.

מין שליט"א: ומביא שם מהגמ' בסנהדרין (לב, ב) אור הנר בברור חיל משתה שם וכו', ובדגול מרבבה על הש"ך (סי' קע"ח) כתב דהיינו נרות שהיו דולקים בליל שקודם המילה למשתה זו. והיינו כי נרות מדליקים בלילה ולא ביום, דשרגא בטיהרא מאי אהני ליה.

הספרדים גם עושים והם קוראים לזה 'ברית יצחק'. זהו דבר שמקובל בכל הדורות בכל תפוצות ישראל ללא הבדל.

אב"ד מאקווא נתניה: בירושלים לא היה נהוג לעשות סעודה... **מין שליט"א:** מפני העניות.

המחותן הגרא"א למברגר: בזוה"ק משמע שנתאספו כל העיירה...

מין שליט"א: מין אאדמו"ר זי"ע היה חוזר על דברי רבי יעקב הגוזר (כללי המילה, דין מהדרין את המילה) דלילה שקודם המילה הולכים לבית המרחץ ולובשים בגדי שבת וכו'.

א' הנוכחים: יש עובדא על יהודי שהיה צריך רפואה ברגלו, ורבינו צמח צרפתי נתגלה אליו ואמר לו שילך לכל וואך נאכט בעיר ללמוד ליד הילד, ויתרפא, וכך הו' (עי' שם הגדולים להחיד"א, מערכת ז, אות מג).

מין שליט"א: אברהם אבינו כשנימול לא היה וואך נאכט, ובוודאי סעודה לא היה... רק בערב יוכ"פ.

הגרמ"מ: אולי זהו ענין הסעודה של ערב יוכ"פ.

אבי הבן הרב מנ"נ: מין זי"ע אמר אחד מהטעמים לסעודה זו, שזהו כמו הסעודה של ערב יוכ"פ, כמו שם יש סעודה לפני מחילת עוונות גם לפני הברית שיש מחילת עוונות עושים סעודה. והסעודה מחר זה כמו הסעודה של מוצאי יוכ"פ.

מין שליט"א: בברית של הרה"ק רבי ישעיה'לע מטשחויב זי"ע היה מין הדברי חיים מוהל, ובשעת הברית פיחדה הרבנית מאד, שכן מין הדברי חיים היה בזקנותו, ועמדה בדלת מודאגת, ומיד אחר המילה אמר מזל טוב ושהכל עבר בשלום...
מין זי"ע סיפר על מין הדברי חיים, שמאז לידתו של

אב"ד ראצפערט: יש אצלנו מכתבים מחותנכם הגה"צ רבי שמואל זצ"ל, שבשעה שהיה המהפכה בהונגריה הוא הגיע לאמריקא ושלח מכתבים למען פתיחת מוסדות למענם. ועברו כל תלמידיו לקבל ברכת הקודש, ולאחמ"כ נשאר ביחידות משך זמן, ונפרדו לשלום.

"סעודת הוואך-נאכט"

בשעה 9.45 אחר תפילת ערבית נכנס מין שליט"א לקליינע זאל שבביתו נאוה קודש, שם נערך סעודת הוואך נאכט לכבוד השמחה במעון הקודש בהולדת הנין בן לנכדו הרה"ג ר' מאיר נתן נטע שליט"א מפעיה"ק, בן הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, וחתן הרה"ג רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א חתן כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א. הסעודה נערכה בהשתתפות בני המשפחה, ובני החבורה של בעל השמחה שליט"א.

מין שליט"א שתה יי"ש ואיחל לנכדו בעל השמחה שליט"א לבנו הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א ולמחותן הגרא"א למברגר שליט"א, ולכל הנוכחים.

מין שליט"א נטל ידים לסעודה והביאו לפניו דגים בשר וקאמפט. במשך כל זמן הסעודה זימרו הנוכחים ניגוני שמחה לכבוד השמחה.

במהלך הסעודה שוחח מין שליט"א ממושכות עם הנוכחים, ונביא כאן מתוכן השיחה:

מין שליט"א: בייטב לב (פרשת עקב) מבאר ענין סעודת הוואך נאכט, כי אמרו חז"ל (שבת קל, א) כל מצוה שקבלוה בשמחה עדיין עושים אותה בשמחה שנאמר (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתיך וגו'. ואם כן לבנו בטוח כל כך עוד קודם לכן שבוודאי למחר נעשה המצוה בלב שלם ושמח, ועל כן עושים סעודה לילה קודם, כיון שאנו ששים ושמחים על העתיד, ועל דרך שכתב השל"ה (פר' בשלח, פרק תורה אור אות ג) על המדרש (שמו"ר כג, ה) עתידין ישראל שיאמרו שירה לעתיד לבא, כלומר בשביל העתיד לבא. וכן זהו ענין הסעודה שלפני המילה.

הגה"צ אב"ד ארה"ב: יש שאומרים קטעים מהזוה"ק בליל וואך נאכט, כמו שאומרים בתיקון ליל שבועות. ויש מביאים שיהיו עשרה אנשים.

מין שליט"א: סעודת מילה יש לזה סמך בתורה שבכתב כמו שדרשו (ראה תוס' שבת קל, א ד"ה שש מפרקי

וראה עוד בשיעור חורש"י פרשת בראשית תש"ל: זקה"ק מצאנז זי"ע אף שכנודע היה דרכו בקודש להרבות בטבילות כמה פעמים במשך היום והלילה, אף על פי כן היה קורה לפעמים שבמשך זמן מסויים לא הלך למקוה כלל. כגון מה ששמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע, שבעת שנוולד לו בן זקונו הרה"ק ר' ישעיה זי"ע הי"ד, בדקו אחריו וראו שלא הלך למקוה במשך כל שמונת הימים משנוולד הבן עד הברית, ולמרבית הפלא אף קודם הברית לא הלך למקוה. והגם שהיה אז אצלו זמן שמחה במיוחד, שנוולד לו בן לעת זקנותו כשכבר היה כבן שבעים, והיתה בו נשמה גבוהה, כמו שכתב הגה"צ מראדומישלא זצ"ל (שו"ת מהר"ש ח"ז סי' קיט) שבעת נישואי הרה"ק רבי ישעיה סיפר הרה"ק

* וראה בשיעור חורש"י פרשת בא תשל"ז: אגב מילתא דא אספר עוד ענין פלא, שזקה"ק מצאנז היה מרבה במקוואות כנודע, ולפעמים הלך אף עשרים פעמים ביום למקוה, אולם מאותו רגע שבאו לבשר לו על לידת בנו רבי ישעיה'לע, ועד לאחר הברית, לא הלך כלל למקוה, ואף לא ביום הברית. ואף שאין אנו יכולים לומר פירושים במעשיו של זקה"ק, ובוודאי היו לו הרבה כוונות למעלה מהשגתנו, אבל בפשטות הענין הוא כי כל הימים האלו היה עסוק בהכנה לברית, וכמובא בתוס' רי"ד (קידושין כט). שעיקר המצוה במעשה המילה על האב היא ההכנה וההתעסקות לברית, וכיון שלא היה יכול לעשות זאת במקוה, לכן לא הלך לטבול כלל משך כל הימים.

(ויק"ר ח, ג) על הפסוק (ויקרא ו, יג) זה קרבן אהרן ובניו, ורבנן אמרו חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבנם של נשיאים, בקרבנם של נשיאים כתיב (במדבר ז, יז) זה קרבן נחשון וגו', וכאן כתיב זה קרבן אהרן. ולכאן זה פלא מה שתלה גדול בקטן ודימה קרבנו של אהרן הכהן הגדול לקרבנם של הנשיאים שלא הקריבו אלא פעם אחת בחנוכת המזבח.

ומביא הא ד"אין חסידות כחסידות בתחילתו" (בהקדמת הרוקח) ולפעמים כאשר בא לו לאדם התעוררות לקיים איזה מצוה לראשונה בחייו, הוא מתעורר בהתלהבות ורשפי אש והוא מקיימה בדחילו ורחימו מתוך חמימות ורגש כראוי וכיאה למי שזוכה לקיים מצות ה', אבל כדרכו של עולם אחרי מספר ימים נפחת ההתלהבות וניכר באדם קרירות מסוימת ומתוך ההרגל הוא מתחיל לעבוד את ה' כמצות אנשים מלומדה מאחר שתם אצלו רגש ההתחדשות של קיום המצוה שהרי הוא מקיימה מידי יום ביומו. אך לא כן אצל צדיקים ובני עליה שאין אצלם שום נפק"מ אם מקיימים המצוה בפעם הראשונה או יותר, ואפילו בפעם המאה או האלף, כי תמיד הם מקיימים המצוה באותה התלהבות, ונראה עליהם כאילו כעת הם מתחילים לקיים המצוה בראשונה.

וכאשר באו הנשיאים להקריב קרבנם לחנוכת המזבח לראשונה בוודאי התלהבו ביותר ורבתה אצלם השמחה, ובפרט שאותו יום של הקמת המשכן היה יום שמחה גדולה (מגילה י, ב) וכאשר נגשו להקריב הקרבנות בוודאי היו מלאי רגש והקריבו קרבנם מתוך שמחה וחדוה בחיות והתלהבות, אבל בזה לא היה כל רבותא כי היה זה קרבן שהקריבו לראשונה בהקמת המשכן, ושוב לא הוצרכו להקריב קרבנות, וזאת לעומת אהרן הכהן ששימש בכהונה גדולה מ' שנה,

טעם, כשם שנמול יצחק אבינו. והוא תמוה, חדא מה ילמדנו, הא זיל קרי ביה רב הוא דכתיב (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול וגו'. ותו, למה לי הא דאמר כשם. שנמול יצחק. ותו, מה ענין שאלה זו לכאן.

והנראה לי בזה, דקשה מה דאמר תמיד, הא לא היה רק מערב עד בקר, ורש"י עמד בזה. ולתרץ זה נאמר על פי מה שכתב התוספות רי"ד קידושין דף כ"ט (ע"א ד"ה איהי), דקאמר (בגמרא) איהי מנא לן דלא מחייבה, דכתיב (בראשית כא, ד) אותו, ולא אותה. ואי קשיא למה לי קרא, הא הוה ליה מצות עשה שהזמן גרמא דכתיב וביום השמיני ימול. ותו, דאין מצות מילה אלא ביום ולא בלילה (והוא קושית התוספות (שם ד"ה אותו)). תשובה, היכי אמרינן מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, במצוה דתליא בגופה ואינה מצווה אלא לזמן ידוע, אבל מצוה דלא תליא בגופה, כגון למול את בנו, אף על גב דמילת הבן יש לו זמן, מכל מקום האב שצוהו הבורא להתעסק במילת בנו (דלאו כל אדם יכול למול בעצמו), העסק ההוא אין לו זמן, שבין ביום ובין בלילה (כל שמנת ימים) יטרח ויכין צרכי מילת בנו, הלכך אי לאו דכתיב אותו הוי מחייבין גם האשה, ע"כ דבריו. ועם זה יתבאר אומרו פרשת לך לך (שם יז, יב) ובן שמנת ימים, ובפרשת וירא (שם כא, ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמנת ימים, ולא אמר ביום השמיני כדכתיב בפרשת תזריע, אלא בזה הורה לנו כי העסק והטורח להכין צרכי המילה מוטל על האב כל שמנת ימים עד שנימול ממש, והעסק והטורח להמצוה נחשב לו כאלו קיים גוף המצוה כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ,). וגם לאשר שהוא דבר המעמיד לגוף המצוה, וכאלו מל כל שמנות ימים...

הרה"ק מטשחויב זי"ע, ועד ליום הברית, לא הלך מרן הדברי חיים למקוה כלל וכלל... היה כקדושה אריכתא... ואף שבדרך כלל היה הולך הרבה פעמים למקוה, ולפעמים הלך ביום אחד יותר מעשרה פעמים.¹

וזה תואם היטב עם מש"כ במקום אחר בייטב לב (פרשת תצוה) שכל ח' הימים שמתעסקים בהכנה למילה נחשב כבר כאילו מקיימים כבר מצות מילה בפועל, כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), והאריך בזה טובא לדרכו.²

ולפי"ז יש לומר בדרך מגידות טעם מנהגינו שאין מברכים שהחינו בברית מילה, כי הלא המצוה אינה מתקיימת רק כעת, והיא כמצוה אריכתא במשך כל השמונה ימים...

עוד יש לומר בטעם מנהגינו שלא לברך שהחינו בברית מילה, על פי מש"כ עוד בייטב לב (פרשת עקב) למה לא מצינו שתיקנו חז"ל לברך שהחינו על מצוה קבועה כשמתחיל האדם לקיימה בפעם ראשונה לחייו, ותיקנוהו רק על מצוה הבאה מזמן לזמן, ותוכן דבריו כי כאשר ההתלהבות באה לו רק מחמת שמקיימה לראשונה ואילו לאחר זמן ההתלהבות מתמעטת, אין ראוי לברך על זה שהחינו, ובאמת כאשר הנער נעשה בן י"ג שנים וניגש בפעם הראשונה להניח תפילין לבו הומה מהתרגשות והוא ניגש לקיים המצוה בהתלהבות גדולה, אולם התלהבות זו אינה נצחית וכעבור כמה ימים אחר שמתרגל לכך נכבה אש התלהבותו, וא"כ מה לו לברך שהחינו בו בזמן שאין לו חיות במצוה זו אלא בעוד שהוא חדש לו ואח"כ נעקר אצלו לגמרי. ורק במצוה שיש לו זמן קבוע בלבד, שאז בכל פעם שניגש למצוה זו מתחדשת בו אותה התלהבות, בזה שפיר יוכל לברך שהחינו.

בענין זה איתא בפתחה לישמח משה שמביא המדרש

מהר"י מבעלזא זי"ע דברים נוראים ששמע מפי זקה"ק מצאנו על אודות גדולת נשמתו של רבי ישעיה, ולרגל המאורע הורה לעשות עבורו בגדים חדשים מכף רגל עד ראש, שטריימל חדש ומנעלים חדשים, ואף על פי כן למקוה לא הלך, כי מי שהוא נמצא בעולמות העליונים אין צריך לטבול במקוה.

נמצא שאף שהימים יש בהם צורך גדול לטהרתן של ישראל, מכל מקום יותר היה טוב אילו לא היו צריכים לטהרה כלל, אלא מיד כשהיה האדם משכים בבוקר היה בכוחו לעמוד ולומר שירה לפני השי"ת כמלאך ה', כמדרגת אדם הראשון קודם החטא, ולא היה צריך להיות מטובלי שחרין. אלא שבהיות שהיה גלוי וידוע לפני השי"ת קורא הדורות מראש שעתיד האדם לחטוא ויהיה צורך בטבילת טהרה, לכן ברא את הימים. ומעתה אתי שפיר הטעם שלא ייחד הקב"ה את שמו על בריאת הימים, לפי שיותר היה טוב וראוי אילו לא היו בני ישראל צריכים לטהרת המקוה, ואין זה המצב הטוב והראוי, ולכן נאמר 'ולמקוה הימים קרא ימים', ולא נאמר 'קרא ה' ימים', לפי שאין הקב"ה מייחד שמו על הרעה.

² ראה דרכי חיים (אות ז): כמה פעמים שהלך רבינו הקדוש למקוה בכל יום, אי אפשר לכתוב, מחמת שלא היה שוה בכל יום ויום, והיה הולך כמה פעמים בכל יום, וכמה פעמים בלילה, וזה לא היה שוה בכל פעם, רק בבוקר קודם התפילה וגם בלילה קודם חצות הלך בכל פעם למקוה, וכמה פעמים הלך גם קודם מעריב למקוה וכו'.

¹ ראה שם דבריו הנפלאים: במדרש תנחומא (תצוה א), ילמדנו רבינו קטן לכמה נימול, כך שנו רבותינו קטן נמול לשמנה, מה

כבר נתנו לו אש"ל בחינם, ובמוצש"ק נכנס עם קוויטל ונתן 2 רייניש, ואח"כ נסע לביתו לשלום. לאחר כמה שנים נסתלק האיש הזה מהעולם, וכשעמד לפני הבית דין של מעלה אזי לפי דרגתו לא היה להם איזה טענות מיוחדות נגדו ורצו לפסוק לו גן עדן, שהיה סוחר נאמן ומשאו ומתנו באמונה ושומר תורה ומצוות, אמנם הבית דין של מעלה לא נתנו לו להיכנס לגן עדן בגלל שלא היה נימול כראוי, והגם שהמוהל היה אשם בזה והאיש לא ידע מזה כל ימיו, מ"מ לא נתנו לו להיכנס לגן עדן בגלל זה. האיש טען שלא ידע מזה ומה הוא אשם, אך לא שמעו לטענותיו, עד שפתאום התחיל האיש לטעון בעולם האמת, הלא אנכי הייתי בחיים חיותי אצל הרבי מלובלין הנקרא "החווה", שאומרים שרואה מסוף העולם ועד סופו, וגם נתתי לו קוויטל, ואם לא הייתי נימול טוב לא היה יכול לומר לי? אזי יש לי תביעה להחווה מלובלין. כששמעו הבית דין של מעלה טענותיו, אמרו שהצדק עמו ואני צריך לתקן הדבר. וסיים הרה"ק מלובלין: "והיום תיקנתי את האיש בעלמא דקשוט, ולכן לבשתי היום הקאפטן המיוחד שאני לובש בעת שיש לי סנדקאות..."

וסיים רבי אלעזר מקאזניץ: "הביטו וראו כי זה האיש לא נסע במיוחד להרבי מלובלין זי"ע, אלא נסע לעסקיו ובגלל ריווח שלו שבת אצל החווה ונתן קוויטל, ולמרות כן היתה לו תביעה להחווה עד שעשה לו טובה. כן גם אני אומר לכם, איך וועל אייך נישט שולדיג בלייבן, ובעזהש"ת אעשה לכם ג"כ טובה". כאן הפטיר הרה"ק מרודניק ואמר לבעל הפתחא זוטא: "גם אני אומר לכם שאכיר לכם לטובה עבור שהחייתם את נפשי".

המחותן הגרא"א למברגר: היה כמה פעמים שזקני כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל היה מוהל ומרן זי"ע היה סנדק, וזקני לקח עמו את בניו בכדי שיראו איך שמרן אומר 'עלינו'...

זקני היה מוהל מומחה מאד, ואפילו בשנים שלא היה יכול להזיז את היד היטב, מל טוב. הוא נהיה מוהל משום שלאחר המלחמה ראה באר"י שיש הרבה הלכות מילה שאין בקיאים בה, כמו מראה צהוב וכדו'. **מרן שליט"א:** מרן הדברי חיים אצל הרה"ק מטשחויב היה סנדק ומוהל יחד.

הגה"צ אב"ד ארה"ב: גם המנחת אלעזר ממונקאטש היה סנדק ומוהל.

אב"ד מאקווא נתניה: זקננו רבי אברהם הירש לבוב זצ"ל היה מוהל לפעמים יחד עם החתם סופר זי"ע.

החת"ס כתב זאת בפנקסו.

מרן שליט"א: הדפיסו זאת לאחרונה.

ועבודתו היתה להקריב מידי יום ביומו ב' קרבנות בבוקר ובערב בנוסף לשאר הקרבנות, ועכ"ז **חביב קרבנו של אהרן** היינו הקרבנות שהקריב תמידין כסדרן במשך עשרות שנות כהונתו, **כקרבנם של נשיאים**, כי הקריב הקרבנות בכל יום באותה התלהבות והתעוררות ללא כל שינוי.

הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה: ידוע על הרבה צדיקים ששמשו כמוהל, כמו הרה"ק מלובלין זי"ע ועוד צדיקים.

מרן שליט"א: מסופר על זה עובדא שסיפר הרה"ק מרודניק זי"ע, סיפור בתוך סיפור...

הפתחא זוטא זצ"ל שהרה"ק מרודניק נמצא על חג השבועות בקליינווארדיין (כשברח לשם בתקופת מלחמת העולם הראשונה), והבין שיהיה שם בלי ציבור וכו', ורצה לחזק את בן רבו הרה"ק מגארליץ, ונסע אליו אף שהיה אמור להיות בחצר אחרת, והרה"ק מרודניק הכיר לו טובה על כך, וסיפר לו על הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זי"ע שנהג לנסוע לכפרים ועיירות, כדי לעזור לבבות בני ישראל הקדושים לתשובה ומעש"ט. פעם נזדמן לרבי אלעזר להישאר בשב"ק באיזו עיירה, וכיון שלא היו עמו בגדי השבת וצרכי מאכל, נצטער אותו צדיק, אולם אנשי העיר נתנו לרבי אלעזר אכסניא טובה ודאגו לו לבגדי שבת והחיו את נפשו מאד. לאחר השבת אמר לאנשי העיר: היות והחייתם את נפשי מאד משך כל השבת, לכן אספר לכם עובדא:

הרה"ק החווה מלובלין זי"ע היה נוהג כי ביום שהיתה לו סנדקאות לבש קאפטן מיוחד. באחד הימים לבש את הקאפטן המיוחד בבוקר, אך לא ראו משך היום שהיה לו סנדקאות, והיה הדבר לפלא בעיני החסידים. בערב שאלוהו תלמידיו לפשר הדבר, ויען להם הרה"ק מלובלין: אם כבר שאלתם אספר לכם עובדא. בלובלין היה נוהג כי היריד היה ביום שישי, וסמוך ללובלין התגורר סוחר יהודי שהיה בא ללובלין ליריד לעסוק במסחר, כשבכל פעם הזדרז שיספיק לו הזמן לנסוע בחזרה לביתו על שב"ק. קרה פעם שהתאחר ולא הספיק לשוב לביתו לשבת והוכרח להישאר בלובלין. הוא נכנס לאכסניא אחת ושאל כמה עולה לשהות כאן בשבת עם אש"ל, ואמרו לו שהמחיר הוא ששה רייניש. חשב היהודי שזה ביוקר מאד ועשה חשבון כי יש בעיר לובלין רבי גדול, ושם באים הרבה אנשים ונותנים אכילה שתיה לינה בחינם עבור האורחים, ואפילו אם יצטרך ליכנס לרבי מלובלין עם קוויטל וליתן שני רייניש, אזי ג"כ ירויח עוד 4 רייניש, א"כ למה לו לשלם כאן לאכסניא 6 רייניש. הוא לא חשב הרבה והלך לבית מדרשי ושם

לסירוגין מל רבי אברהם הרש ולסירוגין עם אביו רבי מענדל ז"ל. רבי אברהם הרש לבוב זצ"ל הוא הטפסור הגדול, פרנס ומנהיג הקהילה, שתדלן המדינה, צדיק כביר מו"ה אברהם הרש לבוב, בן האלוף המרומם הצדיק מו"ה מנחם מענדל לבוב ז"ל, בן הגאון מו"ה הרש ז"ל שהיה דיין דפה הק"ק, ולמעלה בקודש.

¹ ראה שם (אות צג): יום עש"ק כ' סיון, חתוך הילד אברהם בן כ"ה איצק זולצבאך, עם מ"ה אברהם הרש לבוב, ה' יזכהו לגדלו לתורה ולחופה ולמע"ט אמן. ושם בהערה 119: כמה וכמה פעמים מצינו בפנקס זה שמל יחד עם מרן, החל מהמילה שבאות שס"ב. ואף שאביו רבי מענדל היה קיים,

הרב זלמן לייב מי-ם: גם הגאון רבי מאיר בראנסדופר זצ"ל היה כותב.

המחותן הגרא"א למברגר: מסתמא לא היו כותבים כל דבר, זולת אם היה דברים מענינים היו כותבים, וכגון שלהגר"מ היה פעם ברית שמהל בשקיעה ואמר את כל הפסוקים לאחר השקיעה, שהגיע מחוץ לעיר והיה טרעפיק.

מרן שליט"א: פעם היה כאן ברית בשמחת תורה כשהיה כאן ר"מ שטרנבוך ונכנס לראות את עבודת הקודש בהקפות והיה צריך להיות ברית לאחמ"כ והוא עמד עם השעון לראות אם זה היה לפני השקיעה או לאחר, וזה היה שני דקות לפני השקיעה, ומרן אאדמו"ר זי"ע לא היה מסתכל על השעון...

אב"ד מאקווא נתניה: הגה"ק רבי לייבל איגר זצ"ל היה מל מאוחר, והגאון הראש הברזל זצ"ל יצא כנגדו שהרי זריזים מקדימים למצוות, ואמר רבי לייבלה לבעל החידושי הרי"מ, שאולי הוא צודק, וענה לו החידושי הרי"מ, שהרי לא אמרו זריזים מקדימים המצוות אלא למצוות...

המחותן הגרא"א למברגר: יש ענין שגם ההכנה צריך להיות בתוך זמן המצוה ולא קודם לכן.

מרן שליט"א: אני חוזר הרבה על הווארט המובא בדברי ישראל בשם הרה"ק מקוזמיר בנוגע לזמן תפילה אצל צדיקים, שאצלם נחשב גם ההכנה כחלק מהמצוה ולכן צריכים לעשותו בתוך זמן חיוב קיום המצוה ואי אפשר להקדים.

אב"ד מאקווא נתניה: פעם ספרו להרה"ק בעל ה'פחד יצחק' מבאיאן זצ"ל על אחד מאנשים כשרים שבדורו שמרוב זריזות בקיום המצוות הוא תמיד מקדים ועושה לפני הזמן, מתפלל לפני הנץ החמה, מדליק נר

יש ליתן טעם לשבח במה שנהגו לערוך סעודת 'וואך-נאכט' בלילה שקודם הברית, מה שלא מצינו

חנוכה לפני הזמן וכו', ונענה הפחד יצחק ואמר 'מדוע הוא כזה איש עצלן, וכי אי אפשר לעשות כל דבר בזמנו?'... וביארו זאת ע"פ מעשה שסיפר בנו של ה'פחד יצחק', שבשעה שנשתדך ה'פחד יצחק' עם אחיו הרה"ק מבאיאן לייפציג זצ"ל, היה אז יום ראש חודש חשוון, והגאון בעל תהלה לדוד זצ"ל אמר לרבו ה'פחד יצחק' בבוקר, היום ראש חודש והיום קצר, וצריך להזדרז בעבודת היום כדי להספיק ללכת אל בית המחותן לכבוד השידוך בשעה הרצויה. אמר לו הפחד יצחק, וכי אתה אומר כך? מי אמר לך שכוונת ה'זריזות' הוא שהאדם רץ במהרה, זריזות הוא שהאדם יודע מה הוא עושה. זריז הוא הרואה את הנולד ומתקן עצמו שלא יעבור על המצוה. והראה לו שכן ביאר רש"י במס' חולין (קז, ב) 'זריז עדיף מזהיר, זהיר שיודע להזהר בשעת מעשה שלא יעבור על המצוה וכו'. והרי לנו בדברי רש"י שאין כוונת הזריזות שהאדם נבהל לדבר, אדרבה הזריז הוא מי שמתקן עצמו תחילה שלא יבא לעבור על המצוה, וא"כ כשאדם מכין עצמו זמן רב להכין את הנפש לקיום מצוה כראוי, זהו הזריז האמיתי. וזהו שאמר הפחד יצחק על אותו אדם שהיה מקדים בזריזותו לקיים כל מצוה לפני זמנה, מדוע הוא עצלן כזה, מוטב לו להיות זריז אמיתי, ולהכין את הנפש תחילה לפני קיום מצוה, ואזי יקיימנה בזמנה כדת כראוי וכנכון.

מרן שליט"א: כהנים זריזים הם היינו שהם זהירים שלא יבואו לידי מכשול, ובגלל שהם זהירים לא היו צריכים לגזור גזירות והרחקות שונות.

לאחר מכן נשא מרן שליט"א מדברות קדשו לכבוד השמחה, וזהו תוכנם:

כן בשום מצוה, בפרט שביום הברית עצמו כבר נוהגים ממילא לערוך סעודת ברית שהיא סעודת

סברת ר"א כיון שבאמת אפשר לעשותה מער"ש אמאי דוחה את השבת כשיכול לעשותה מער"ש. אלא דר"א לפי בחינתו וקדושתו סבר דכיון שההכנה דמצוה הוא מגופי המצוה כנ"ל א"כ צריך שיהא ההכנה בזמנה של המצוה דווקא ולא קודם כנ"ל, נמצא שהיא מלאכה שאי אפשר לעשותה מער"ש שדוחה שבת, ולכך אמר ר"א כורתין עצים ועושין איזמל בשבת בזמנה של המצוה, ור"ע מודה לדבריו, אמנם זאת היא ליחידי סגולה למי שמקיים המצוה במדרגת ר"א, אבל הנה התורה לכלל ישראל ניתנה, וראיתי בני עליה והמה מועטין כי רוב העם אינם בבחי' זו, והמה שפיר יכולים לעשות את ההכנה מקודם, לכן אצלם הו"ל מלאכה שאפשר לעשותה מער"ש שאינה דוחה את השבת. וז"ש כלל אמר ר"ע, פי' כלל, היינו לכלל ישראל שאינם בבחי' זו, אמר ר"ע כל מלאכה שאיפשר לעשותה מער"ש אינה דוחה את השבת, כי הוא יכול לעשות את ההכנה מקודם מער"ש כנ"ל. וזה שאמרו חז"ל דבמקומו של ר"א היה כורתין עצים לעשות פחמין לעשות איזמל בשבת, ולכאורה האין עשו הכי הלא אין הלכה כרבי אליעזר אלא כרבי עקיבא, אלא הפי' במקומו של ר"א, היינו אלו שהיו במקומו ומדרגתו של ר"א, או שרבי אליעזר השפיע במקומו ובעירו את בחי' קדושתו, לקיים את המצוה בבחי' קדושתו, וא"כ הו"ל מלאכה שאי אפשר לעשותה מערבת שבת, כי צריך שיהיה ההכנה בזמנה של המצוה דווקא, ולכך היו כורתין עצים ועושין איזמל בשבת. עכ"ד.

^ה ראה בליקוטים, דפ"א שאל אחד את הרה"ק מקוזמיר על מה שמאחר הזמן תפילה, ואם מפני אריכות הכנה לתפילה הלא יוכל לעשות ההכנה מבעוד לילה שיהיה מוכן כשיגיע הזמן תפילה להתפלל תפלה בזמנה, והשיב לו דמצינו (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו ויבקע עצי עולה וגו', ופרש"י וישכם אברהם בבוקר נזדרז למצוה, וקשה דכיון שנזדרז למצוה היה לו לעשות את הכנה לחבוש את חמורו ולבקע העצים ולהכין הכל מבעוד לילה, ומיד בהשכמה לרוץ להעקדה. אלא נלמד מכאן שההכנה אל המצוה צריך שיהיה בזמנה של המצוה דווקא ולא קודם, וכן ההכנה לתפלה צריך שיהיה בזמן התפלה דווקא לא קודם. וביאר הענין שהצדיק שמקיים המצוה כתיקונה בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה ומכין עצמו בקדושה אל המצוה ואל התפלה אזי ההכנה דמצוה הוא מגופי דמצוה, וההכנה לתפלה הוא תפלה, ולכך צריך שיהיה ההכנה דמצוה בזמנה של המצוה דווקא, כי מעת שמתחיל להכין עצמו לתפלה הרי הוא עומד ומתפלל וצריך שיהיה תפלה בזמנה, אבל מי שאינו בר הכי אין קפידא ויכול לעשת ההכנה מקודם.

וראיה לדבר מרבי אליעזר דמילה (שבת קל, א), דס"ל לר"א דכורתין עצים לעשות פחמין ולעשות איזמל בשבת, ובהמשך הגמ', כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מער"ש אינה דוחה את השבת וכו', ולכאורה קשה כיון דר"ע פליג על ר"א, הו"ל ר"ע אמר כל מלאכה שאפשר וכו' אינה דוחה, ומהו כלל אמר ר"ע וכו' שנראה כמפרש את דברי ר"א, וגם צריך להבין

תשובה), ולפי קשוט הנפש במעשים טובים תגדל האהבה עד שמגודל התענוג יוכל האדם לבא לידי כלות הנפש ותשוקתה להפרד מן הגוף כדי להתדבק במקור החיים בחי החיים. וע"ז אמרו רז"ל (אבות פ"ד) ועל כרחך אתה חי, פירוש שתצטרף בעבודתך בחינת יראה וחרדה ובושה מלפני רם ונשא עקרא ושרשא דכל עלמין. וע"י בחינת היראה נתהווה בחינת הצמצום והגבול וישוב דבר על מכונו.

וז"ש והתהלכתי בתוכם, כלומר יהיה הטיוול עמכם בג"ע והוא תענוג הנשמות ודביקות הנפלא, ובוזה לא תהיו מזדעזעים ממני כי אדרבה מגודל רשפי אש תכלה הנפש לבוראה ית', יכול לא תיראו ממני, כלומר כיון שלא תיראו ממני תגיעו להתפשטות הגשמית ותהיו אפס ואין כענין שנאמר בנדב ואביהוא (ויקרא טו, א) בקרכתם לפני ה' וימותו, שגם הם קרבו את עצמם יותר מדאי ונשארה נשמתם במקורם כנודע. ת"ל והייתי לכם לאלוקים, שתהיה עבודת היראה מצורף לבחינת האהבה לצמצום אותה ולהגבילה.

כאשר יעבדו את השי"ת רק במדת ובחי' אהבה יתכן שיגיע האדם למדרגה גבוהה כל כך עד שכל חיותו תהא מתמסמסת מפני דבקו במושכלות ובאור עליון, ותהא נשמתו יוצאת מגופו להתדבק בא"ל חי, כי הנפש חפצה מאד לעלות מעלה מעלה, אמנם זה בלתי רצוי על כן יש להשתמש אף במדת היראה והחרדה מלפניו ית"ש שהוא מלך א"ל רם ונשא, והיראה היא הכלי המגביל ומצמצם האהבה ומושך את נפשו חזרה לגופו שלא תתפשט האהבה בלי מצרים, וכך ביכלתו לחיות בזה העולם.

ועפ"ז ביאר שם מאמר המשנה (אבות ג, ב) שאמר רבי חנינא סגן הכהנים הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, כלומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שתתפלל לה' שיתן לכם שלימות של מלכות שמים, דהיינו האהבה וגם היראה בעת שתמליכו אותו בתורה ותפלה ומעשים טובים. שאלמלא מוראה, פירוש שלולא היראה ותעבדו רק בבחינת האהבה אז איש את רעהו חיים בלעו, איש, רומז להקב"ה כדאיתא בזוה"ק (פר' שמות, דף י"א ע"ב) עה"פ (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה, ורעהו, זה האדם שעובדו בדביקות ותענוג ונקרא רעים ואחים להקב"ה כנודע, וע"ד

מצוה, ומה יתן ומה יוסיף לנו סעודה זו בלילה. ויש שהסמיכו לכך מקור מדברי חז"ל בגמ' (ראה בדג"מ יו"ד סי' קע"ח שצ"ח מקור בגמ' ב"ק דף פ' ע"א ותוס' ד"ה לבי ישוע הבן, ופי' דקאי על לילה שלפני המילה).

והרהרתי לומר בזה, בהקדם מש"כ בשפתי חכמים עה"פ (בראשית יח, א) וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו', וברש"י באלוני ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו, ע"כ. והביא שם בשפתי חכמים ממדרש אגדה שמל אברהם את אשכול ואת ענר ומתו, אמר לו ממרא לא יתקיימו אותם שתמול עד שתמול עצמך, שנאמר (בראשית יז, ג) המל ימול והוא חסר וי"ו לומר המל עצמו ימול אחרים (ע"ז דף כ"ז ע"א), בא אברהם והתחיל למול את עצמו ולא היה יכול מתוך הצער, בא הקב"ה וסייעו שנאמר (נחמיה מ, ה) וכרות עמו הברית, ולפי שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה בחלקו, ע"כ. והנה גם בזה ראוי להתבונן היאך יהיה כגון זו, שמי שנימול על ידי אברהם אבינו ע"ה ימות בגין המילה, והלא אין לך חשיבות גדולה מזו להיות נימול ע"י אברהם.

ואפ"ל, עפ"י מש"כ בספה"ק בעבודת ישראל (פר' בחקותי) עה"פ (ויקרא כו, יב) והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלוקים. פרש"י אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני, יכול לא תיראו ממני ת"ל והייתי לכם לאלוקים. ותוד"ק עפ"י משל התנהגות בני המדינה עם מלכם, שהמה מחוייבים להתפלל שתהיה אימת המלכות מוטלת על עמו, ולא שיעבדו להמלך באהבה לבד בלתי יראתו תמיד על פניהם, כי אז יעשו מה שלבם חפץ, באמרם שהמלך אוהבם ולא יענשם, ויכנסו כולם אליו כרצונם בלי שום יראה וישבו יחד אתו תמיד כולם, ויתרשלו בשמירת מצות המלך ופקודתו, על כן הטוב לירא מאוד גם כן מפני המלך. וכשיש אהבה ויראה אז המלכות מתנהגת כראוי.

ומלכות דארעא כעין מלכותא דרקיעא, וכענין זה הוא גם עבודת השי"ת בענייני רוחניות, דהנה עיקר העבודה להשי"ת ע"י האהבה הגדולה ברשפי אש שלהבת י"ה ולדבקה בו בכל מיני אהבות שאנו מרגישים בתענוגי עוה"ז, וכמו שנא' (תהלים עג, כח) ואני קרכתם אלוקים לי טוב, ויותר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו ושוגה בה תמיד כאלו חולה חולת האהבה, כמ"ש הרמב"ם בזה הלשון (סוף הל'

אין סוף ב"ה וכו' יתלהב לבו מאוד לעבודה עד שתגעל הנפש את הבשר לגודל הקרבות והאהבה לאורו ית' כתשוקת החלק אל הכל ובקל יוכל להתבטל באורו ית', והיא כלות הנפש כענין נדב ואביהוא בקרבתם לפני ה' וימותו. והשי"ת לא כן דעתו כי בע"כ אתה חי כל ימי צבאיך אשר ניתנו לך להיות לו לעבד נאמן, לכן מוכרח האדם להיות בכחינת רצוא ושוב דהיינו לשלב בעבודתו בחי' אהבה הוא הקרבות והתפשטות לאורו ית' והיראה בחי' הצמצום, יעו"ש בדבה"ק.

והנה איתא בספה"ק (ראה זרע קודש פר' צו, עה"פ צו את אהרן) דבחי' עבודת הלילה הוא בחי' יראה, וכמו שנא' (שיר השירים ג, ח) מפחד בלילות, ובו תרמוש כל חיתו יער (תהלים קד, כ) ושורים בו הדינים, ואילו ביום העבודה יותר הוא בבחי' אהבה, וכמו שנאמר (שם מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו, יעו"ש.

ועפ"י יבוארו דברי חז"ל במילת ענר ואשכול, דאחר שנימולו על ידי אברהם עמוד החסד, הרי שבאותה העת הכנים והחדיר בהם בחי' אהבה נפלאה עד מאוד, עד שמגודל האהבה והתשוקה פריה נפשם ויצאה מגודל התענוגים והכיסופין לא"ל חי, כי נתעלו כ"כ בדביקות עילאה להשי"ת ועי"ז נפשם נפרדה מן הגוף ויצאה חיותם כי עלו השמימה, כענין נדב ואביהוא כנ"ל אשר בקרבתם לפני ה' וימותו. וכיון שראה ממרא כי כן, נתן עצה לאברהם אבינו שיקדים להמשיך בחי' היראה כדי להגביל ולצמצם את בחי' האהבה, ואמנם לכך היה אברהם אבינו מתיירא, דאין הכוונה ליראה פשוטה, אלא שהמשיך את עבודתו בבחי' יראה' ומתוך כך עלה בידו לבוא אל תכלית ושלימות המלוכה לעבדו ית"ש באהבה ויראה יחדיו.

על כן קבעו הראשונים להתחיל ולהתעסק במצות המילה מבעוד לילה, כדי להקדים עבודת הקודש בבחי' פחד ויראה, ולכן כבר בלילה עושים סעודה לקראת מצוות המילה, דהלא על מצות מילה דרשו חז"ל (גיטין דף נ"ז ע"ב) הפסוק כי עליך הורגנו כל היום (תהלים מד, כג) זה מצוות מילה. וכאשר מכוונים לקיים המצוה כראוי גם בבחי' מסירת נפש בפועל להשי"ת, יש בכך חשש שמא יתעלו לבוא למדריגה גבוהה בבחי' אהבה בתענוגים עד כלות הנפש, על כן מקפידים שיתחיל בעבודת המילה בעוד ליל שאז שולטת בחי' יראה, וכיון שתקדם בחי'

דאיתא במדרש (ראה שמו"ר כו, א) בפסוק (תהלים קכב, ח) למען אחי ורעי וגו'. יהיה חיים בלעו, היינו שיהיה בולע את בעל הנפש המתעלה, והיה גופו כלה בהיות שהנשמה היתה נדבקת בחי' החיים כנר לגבי אבוקה, כי מחמת התענוג והדביקות תתפרד הנפש מהגוף לגמרי, ולכן יתפלל גם בעד היראה, כי היראה היא שמגבילה ומצמצמת את האהבה כדי שלא תתבטל חיותו של האדם בעולם הזה. וזהו שלומה של מלכות שמים כי בעל כרחך אתה חי על פני האדמה עד אשר קצב לך ימי חלדך.

וזהו והתהלכתי בתוכם וגו' יכול לא תיראו ממני היינו שתהיו כל כך תהיו אוהבים את ה' ודבקים בו מבלי השתמש כלל במדת היראה, תלמוד לומר והייתי לכם לאלוקים בחי' צמצום ויראה, עי"ש דבה"ק באריכות (וראה אור החיים הק' שמות יט, ג; ייטב לב, וישלח עה"פ ויבא יעקב שלם, ויגש עה"פ ואת יהודה שלח לפניו, יתרו עה"פ ויחנו במדבר וגו' ומשה עלה וגו'; מגן אברהם, ר"פ אחרי, ועוד).

וזה שאמר משה רבינו ע"ה על נדב ואביהוא שהם גדולים ממנו ומאהרן (עי' רש"י ויקרא י, ג), כאשר ראה שהם נתעלו במדריגה גבוה ונעלה כל כך עד שנפשם יצאה בדברם מגודל האהבה בתענוגים ובחי' האהבה שהשיגו בעבודתם.

והרבה האריכו בספה"ק בענין זה, שהגם שעיקר עבודת האדם להבורא ב"ה הוא מאהבה, כי לית פולחנו כפולחנא דרחימתא כדאיתא בזוה"ק (ח"ג דף רס"ז ע"א), אכן צריך האדם להקדים לה מדריגת יראה תחילה, ואחר עבודה זו שוב יבוא לאהוב את ה' ולעבדו מחמת גודל תשוקתו ית' ואהבתו, וכאשר האריך בזה בספה"ק מאור ושמש (פר' אחרי) ועוד הרבה בספה"ק. כי אם יעבוד האדם את השי"ת רק במידת אהבה הרי שכאמור עלול האדם להתעלות כל כך עד שתהא כל חיותו מתפוגגת מפני דבקותו העליונה, ותהא נשמתו יוצאת מתוך גופו להדבק בא"ל חי, באשר כלתה נפשו להתדבק בבוכ"ע. ולזה בהכרח הוא לעבדו ית"ש גם בבחי' יראה הרוממות שהוא בחי' צמצום.

ועיין מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (ראה אגרא דכלה, פר' לך, ד"ה או יאמר ואגדלה שמך) כי האדם בעבודתו להשי"ת צריך לב' הפכים בחי' צמצום ובחי' התפשטות, כי הנה המשכיל כשיעמיק בגדולת

כענין הזה שהקדימו בחי' יראה לבחי' אהבה, ושעל כן ערכו הסעודה קודם הברית בעוד ליל, כן יכנס נמי לתורה לחופה ולמעשים טובים בבחי' זו, שידעו כי הגם שעיקר העבודה הוא בבחי' אהבה, אכן על מנת שיוכלו עמוד ולהתעלות עוד ועוד, בהכרח הוא להקדים לה תמיד בחי' יראה, והבן.

יראה לאהבה, או אז יוכלו לעשות הברית למחרת בבחי' אהבה ולא יתייראו עוד שמא תהא הנפש יוצאת מרוב תשוקה ותענוגים.

זהו שאנו מברכים את הרך הנימול 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים' (שבת דף קל"ז ע"ב), רצ"ל כשם שבעת כניסתו לברית היה

צאנז טבריה שליט"א. בהכרזת 'ברוך הבא' הכניסו את התינוק להיכל.

בהבאה ראשונה התכבד הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, אח"כ נתכבדו בהבאות בני וגיסי הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ובני המחותן הגרא"א למברגר שליט"א.

בכסא של אליהו התכבד הסב הרה"ג רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א חתן כ"ק האדמו"ר מתוא"י שליט"א. בהגבהה מכסא של אליהו התכבד הרה"ג רבי ישראל יעקב למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא ב"ב. המוהל היה הרה"ג רבי אלישע יונגרייז שליט"א אב"ד טעפליק בירושלים.

סנדקאות - כ"ק מרן שליט"א, לקיחה מהסנדק - הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א, סנדק מעומד - הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ויקרא שמו בישראל "ברוך אברהם יחיאל". אח"כ ערכו 'מי שברך' לרך הנימול.

ואמרו עלינו וק"י (והקפיד מרן שליט"א ככל ברית שיכרעו עם התינוק בעת אמירת ואנחנו כורעים וכו').

בסיום הברית איחל מרן שליט"א ברכת 'מזל טוב' לנכדו בעל הברית שליט"א, לבנו הסב הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ולסב הגרא"א למברגר שליט"א, וכן לשאר בעלי השמחה. לאחר מכן נתיישב לשולחן לחיים לכבוד השמחה. מקהלת המשוררים יחד עם כל הקהל הקודש פצחו בשיר וזמר משך זמן. מרן שתה יי"ש ואיחל לחיים לכל הקהל. אח"כ נשא מרן שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם:

מצוות שנתקיימו ע"י אחרים לראשונה (כגון יבום אצל יהודה כמ"ש הרמב"ן) וכדו', ולא התקינו שיברכו ויזכירו את שמם בברכה. ועוד זו, וכי מקיימין אנו המצוה מפני שאברהם אבינו ע"ה עשהו, והלא אין אנו עושין ומקיימין המצוות כי אם בעבור לעשות ולקיים רצונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ומעתה ראוי לבאר פשר דבר שהתקינו לברך 'להכניסו בבריתו של אברהם אבינו'.

גם לבאר מה שנתעוררו קמאי דכיון שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה

אח"כ סיפר הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א את העובדא הידועה מהבעש"ט הק' זי"ע המקובל ונהוג לספרה בוואך נאכט.

בברכת המזון על הכוס נתכבד הסב המחותן הרה"ג רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א.

לאחר הסעודה עלה מרן שליט"א לבית נכדו אבי הבן הגרמנ"ן שליט"א ברחוב רבי מאיר, שם קרא קרי"ש ליד מיטת הרך הנוולד שיחי'. מרן שליט"א קרא הג' פרשיות, 'המלאך הגואל' וכו', שיר למעלות אשא עיני וכו', יברכך ה' וישמרך וגו' ג"פ ועוד פסוקי דרחמי. בסיום אמרו 'וויפל נעגל' וכו'.

"יום הברית" - יום שני פר' ויקהל כ"ד אד"ר

בשעה 7.35 נכנס מרן שליט"א בבגדי שבת לתפילת שחרית בהיכל המתיבתא, לפני העמוד התפלל הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א. בתפילת שחרית בהללוי-ה זמרו כנהוג 'רוממות קל בגרונם' וכו'.

בשעה 9.45 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא, תחילה נערך שמחת הברית לבן הרב יוסף שווארץ הי"ו מסופרי המלך, (ב"ר שמואל מב"ב, וחהג"ר אלעזר שימון מפעיה"ק).

לאחר מכן החלה מעמד הברית לנין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. בשעת הברית היה דלוק ע"ג מגש ג' נרות גדולים משעוה, וי"ב נרות יותר קטנים (כמובא ביעב"ץ).

ונשמע קול המכריז העסקן הרה"ח ר' בערל שטמר, כשהוא מכריז: קוואטר - הגה"צ אב"ד קרית

יש להבין בנוסח שמברכין ואומרים 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים', והוא מגמ' שבת (דף קל"ז ע"ב) עי"ש, וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סי' רס"ה סעי' א'), ויל"ב מהו 'כשם שנכנס לברית' וכי גז"ש או היקש הוא.

חז"ל הטביעו במטבע הלשון שיברך האב בעת הכניסו את בנו לברית, בנוסח 'להכניסו בבריתו של אברהם אבינו', וראוי לבאר מה שנתקן ברכה זו ע"ש אברהם אבינו, ואם מפאת שאברהם אבינו ע"ה הוא שקיים מצוה זו בראשונה, הלא איכא עוד כמה

(יומא דף כ"ח ע"ב), מפני מה מצוה רבה זו של ברית מילה לא קיימה ולא מל עצמו עד עתה.

בגמ' עירובין (דף מ' ע"ב) דרשו על הפסוק בקהלת (יא, ב) תן חלק לשבעה וגם לשמונה, ר' אליעזר אומר שבעה אלו ז' ימי בראשית שמונה אלה שמונה ימי מילה, וברש"י שם אלו שבעת ימי בראשית השבת נבחר מתוכם, שמונה ימי מילה השמיני נבחר מתוכם, ע"כ. וצריך להבין מה הוקשה לו לרש"י שהוצרך לפרש דהשבת נבחר מתוכם, והלא בפשטות כוונת הגמ' הוא שהשביעי הוא שבת ויום השמיני הוא יום המילה, ומה בא רש"י להוסיף ולבאר בזה.

ובעיוני בזה שמתי פעמי למקור מאמר זה, והוא בפסיקתא דרב כהנא (הוספות, סוף פרשה ד) וכה דרשו שם, תן חלק לשבעה וגם לשמונה, ר"א אומר תן חלק לשבעה זה השבת דכתיב (שמות טז, כז) ויהי ביום השביעי, וגם לשמונה זה מילה, דכתיב (מלכים-א יח, מב) וישם פניו בין ברכיו וכו', אמר אליהו לפני הקב"ה רבונו של עולם אילו לא נשתייר לישראל אלא שתי מצות האילו בלבד כדי היא זכותן שירדו להן גשמים, ע"כ. ושני פסוקים אלו הם בפרשה דאליהו ואחאב [שקראנו זה עתה בהפטרה בשבת שעברה], כשמצאו אחאב לאליהו ואמר לו אתה הוא זה עוכר ישראל, והלכו יחדיו להר הכרמל, ואחר כל זאת נאמר 'ויהי בשביעית, שהלך אליהו להפיל תחינה על בני ישראל שימטיר להם השי"ת גשמים, ובתפילתו 'וישם פניו בין ברכיו' היינו במקום אות ברית קודש, ואז עורר זכותם של ישראל שאפי' לא יהיה להם אלא ב' מצוות הללו שבת ומילה כדאים הם שירדו להם גשמים. וראוי לבאר במה נתייחדו שתי מצוות הללו יותר משאר כל המצוות שדייקא בזכותם ירדו להם גשמים.

ואפשר לומר בזה בהקדם מה שראיתי בשפע קודש לברית מילה בפרשתן [ממה שליקט מוה"ר חיים גולדשטיין ג"י וזיכה הרבים בכך], שבתו"ד פירש כ"ק מרן אאדמו"ר זצ"לה"ה מאה"כ (שמות לה, א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, עפי"מ דמצינו דג' מצוות מכונים "אות", בשבת נאמר (שמות לא, יג) "כי אות הוא ביני וביניכם", ואשר על כן אמרו (מנחות דף ל"ו ע"ב) שלא יניח אדם תפילין

בשבתות וימים טובים שהם גופן אות. וכן מצוות מילה איקרי "אות", כענין שנאמר (בראשית יז, יא) "ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לכם לאות ברית ביני וביניכם", וכן במצוות תפילין כתיב (דברים ו, ח) "וקשרתם לאות על ירך".

וע"ז רמז הכתוב אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אות"ם, היינו ג' אותות הללו, שיהיו נוהרין בהם, כי בהם טמון ונרמז יסוד וקיום כלל ישראל, ועליהן הושתת כל היהדות, שבת כאמור אות הוא ביני וביניכם, וכן כתיב גביה (שמות לא, יג) כי אני ה' מקדישכם, ומילה הוא אות ברית קודש והוא סימן ועדות כי עבדים אנו להשי"ת ושאנו מלגיונו של מלך, וכנודע מה שהאריך בזה החינוך (מצוה ב), ותפילין נמי מורים כי אנו עבדים למקום ב"ה ומשועבדים לתורתו ומצוותיו, וכאמרנו בנוסח קודם הנחת תפילין 'לשעבד בזה תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש', ועל שלשה אותות הללו צונו השי"ת אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אות"ם, יעו"ש באריכות דבה"ק.

ואמנם עדיין השאיר לנו מקום לפרש שייכות הני ג' אותות לפרשתא דא ולמה שנצטוונו ע"י השי"ת 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי תשבות'. ובגוף הפסוק שואלים הלכו בה (אור החיים הק'; תולדות יעקב יוסף; מאור ושמש; ערכי נחל; ועוד) לבאר בלשון הכתוב אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם, דהרי אזהרת השבת הוא בשב ואל תעשה. וכן במה שאמר 'ששת ימים תעשה מלאכה', דמשמע שנצטוונו לעשות מלאכה בששת הימים, ולכאן הלא עיקר הציווי הוא השביתה ממלאכה ביום השביעי ולא העשייה בששת ימי המעשה.

וי"ל בהקדם מש"כ בס' ברית שלום בפרשתן במאה"כ ששת ימים וגו', דבירושלמי דריש וביום השביעי נמשך על למעלה דהיינו ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי, (ע"ד וי"ו מוסיף על ענין ראשון), וכתב דעל זאת יתפלא כל חכם לב פה קדוש יאמר דבר זה וכי מותר לעשות מלאכה בשבת. עיי"ש לדרכו מה שביאר בכוונת הירושלמי, [האמנם דבירושלמי שלפנינו ליכא דרשא דביום השביעי על פסוק דששת ימים תעשה מלאכה, אלא דאיתא שם (פ"א הלכה ה) בפלוגתא דב"ש וב"ה בענין שביתת כלים, דב"ה לית להו שביתת כלים, דכתיב

מוטל עליהם תמיד בין ביום ובין בלילה, וממילא נחשב כאלו מעלין את הנר תמיד.

ומובן היטב דעל כן נתעורר כאן לשאול קטן לכמה נימול, רצ"ל דאמנם גוף המילה הוא ביום השמיני, אלא דשאל על עסק טרחתה להתעסק בצורכי המילה המוטל על האב 'לכמה נימול', כלומר כמה ימים מוטל הטורח והעסק על האב. וע"ז אמר קטן נימול לשמונה, שכל שמונה מוטל על האב העסק והטורח וכאלו נימול כל שמונה, עכתו"ד יעו"ש.

וי"ל הענין בזה, כי הנה נודע מפי ספרים וסופרים, שלכל מצוה ומצוה בעי הכנה, וכפי גודל ומיטב ההכנה אשר הכין עצמו כן יזכה לקיים המצוה בשלימות, ורמזו הצדיקים ענין האמור כמה שנאמר (בראשית לב, יג) ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו, והיינו דמי שמקיים את מעשה המצוות כלאחר יד, 'מן הבא בידו', בלא שיעשה הכנה ראויה קודם לכן, אזי זאת המצוה אשר עשה הוא 'מנחה לעשו', רח"ל. והיפוך הדברים דכפי גודל ההכנה שיעשה טרם יגש לקיום המצוה, כמו כן יזכה להתעוררות רבתי בעת קיום המצוה גופה.

אמרו צדיקים כי ההכנה למצוה גדלה מעלתה יותר מהמצוה עצמה, והביאו סמך לכך מהדלקת המנורה דההדלקה עצמה כשרה בזר ואילו ההכנה למצוה דהיינו הטבת הנרות הוא בכלל עבודת הקודש דבעי כהן ובבגדי כהונה דייקא (ראה רמב"ם הל' ביאת המקדש, פרק ט, הלכה ז). ולפי גודל ההכנה כן יזכה האדם לעשות ולקיים המצוה בשלימות יותר כראוי. כן מצינו כתוב לגבי שבת והכינו את אשר יביאו (שמות טז, ה) ודרשו חז"ל (עירובין דף ל"ה ע"ב) חול מכין לשבת וכו', ופרש"י דסעודת שבת חשיבא ובעי הכנה.

דבר גדול בענין זה כתב רביה"ק מבארדיטשוב זי"ע בקדושת לוי (פר' בשלח) עה"פ (שמות טז, כח) ויאמר ה' עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורת, וברש"י משל הדיוט הוא בהדי הוצא לקי כרבא ע"י הרשעים מתגנין הכשרין. וז"ל, להבין מאמר רבותינו ז"ל האיך שייך שיכתוב בתורה דבר שאינו, לכתוב על משה רבינו מאנתם לשמור שהוא שמר בוודאי.

ונראה להבין מאמר רבותינו ז"ל שלא הוציאו מהכלל, על פי דכתב רש"י ז"ל בפסוק (שמות טז, כב) ויבואו כל נשיאי העדה ויגידו למשה, וזה לשונו,

ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות, וא"ו מוסיף לומר דשרי להתחיל במלאכה מבעו"י אע"פ שנעשית בשבת עי"ש, ויתכן שהיה גירסא אחרת לבעל ברית שלום, או דכיון דהירושלמי דריש הכי בקרא דוביום השביעי תשבות, שוב י"ל כמו"כ בקרא שלפנינו, וצ"ב.

ואפ"ל, בהקדם מש"כ בספה"ק ייטב לב (ר"פ תצוה) לפרש מ"ד במדרש תנחומא, ילמדנו רבינו קטן לכמה נימול, כך שנו רבותינו קטן נימול לשמונה, ותו"ד עפי"ד התוס' רי"ד (קידושין דף כ"ט ע"א) שכתב לתרין קו' התוס' באו"א, וז"ל, היכי אמרינן מעשהו"ג נשים פטורות, במצוה דתליא בגופה ואינה מצווה אלא לזמן ידוע, אבל מצוה דלא תליא בגופה, כגון למול את בנו, אע"ג דמילת הבן יש לו זמן, מ"מ האב שצוהו הבורא להתעסק במילת בנו העסק ההוא אין לו זמן, שכל שמונת הימים בין ביום ובין בלילה צריך שיטרח ויכין צרכי מילת בנו, הלכך אי לאו דכתיב אותו הוי מחייבין גם האשה, עכ"ד. וזה שאמר הכתוב בפר' לך (יז, יב) ובן שמנת ימים, ובפר' וירא (כא, ד) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמנת ימים, ולא אמר ביום השמיני כדכתיב בפר' תזריע, להורות כי העסק וטורח להכין צרכי המילה מוטל על האב כל שמנת ימים, עי"ש.

והיינו דקיום מצות מילה הוא גם כשעדיין אינו יכול לקיים המצוה בפועל דהיינו לפני יום השמיני, מכל מקום מעת הוולדו מוטל החיוב על האב להתכונן ולהכין עצמו על מנת שיוכל לקיים המצוה כראוי עד שימול ביום השמיני, ואם לא יוכל למולו בזמנו הרי שהחובה מוטלת עליו עד שימול את בנו שלא בזמנו. ועל כן אינה חשובה כמצוות עשה שהזמן גרמא, כיון שהאב מחוייב להתעסק ולטרוח בעסק המילה ביום ובלילה תמיד עד שיזכה למול את בנו כראוי.

והנה גם במצות הדלקת המנורה, גוף המצוה מוטל על הכהנים ויש לה זמן קבוע מערב עד בקר, אבל ההכנה להמצוה לטרוח בגופם וממונם להביא זיתים ולכתשן ולהוציא שמן שמן זית זך למנורה, דבר זה מוטל על ישראל תמיד בין ביום ובין בלילה ואין לה זמן קבוע. וז"ש ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וגו' להעלות נר תמיד, האי תמיד קאי על ויקחו אליך, כי ענין לקיחה של שמן

היה סיפק בידם לעשות ההכנה כדבעי, מכך נגרם אשר יצאו מן העם ללקוט. נמצינו למדים מכך גודל ענין ההכנה לכל דבר שבקדושה.

עפי"ז יבואר טעם הדבר מה שנצטונו למול רק ביום השמיני, כי אם היו מצווים מיד אחר הלידה, לא היה סיפק בידי אבי הבן להכין עצמו למצוה נשגבה זו, ועל כן נתנו לו שבוע שלם שיעברו עליו כל ימי השבוע, כשבימים אלו מוטל עליו להכין עצמו כראוי למצוה גדולה וחשובה זו.

כמו כן גם שאר ב' האותות תלויים הם בהכנה, מצות שבת קודש כאמור, ואף מצות תפילין בעי הכנה רבתי לקיימה כראוי, ומהאי טעמא נהגו דקטן אינו מניח תפילין, ואף כי אמרו חז"ל (סוכה דף מ"ב ע"א) קטן הודע לשמור תפילין חייב בתפילין, מ"מ כבר כתב הרמ"א (או"ח סי' ל"ז, סעי' ג') דהאי קטן דוקא שהוא בן י"ג שנים ויום אחד, ובן נהגו ואין לשנות עי"ש, והיינו כי בירידת הדורות ראו חכמי התורה כי הקטן לא יוכל להכין עצמו כראוי למצוה רבה זו, ובהכרח כי לזכות לאור הקדוש המאיר ממצוה זו לא יתכן אלא כאשר יקדים האדם להכין עצמו בהכנה כראוי, ועל כן ממתנינים עד שנת הי"ג.

על זה רמז משה רבינו בפסוק זה ואמר ששת ימים תעשה מלאכה על מנת אשר וביום השביעי תשבות, רצ"ל שבששת הימים צריך האדם להכין עצמו לקראת ש"ק, ותיכף ומיד במוצאי שבת קודש כבר צריך לפתוח בהכנה לקראת השבת הבאה, וכאשר יכין עצמו כראוי יזכה לשבת נעלית יותר ויותר. ועי"ז כיוונו חז"ל בירושלמי דוי"ו מוסיף על ענין ראשון, שהכתוב מכון לרמז לענין זה ואמר ששת ימים תעשה מלאכה היינו מלאכה רוחנית מלאכת הקודש להכין עצמו כראוי על מנת שיהא וביום השביעי תשבות. [וכעין מה ששמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע על הרה"ק מראזלא זצ"ל, שהיה דרכו בקודש למכור תמורת כסף מה שהשאיר מחתיכת הסוכר בשתיית הקאווע, ואמרו חסידים טעמו ונימוקו דבהיות שאינו עוסק במלאכה כל ימות השבוע לא תהא ניכרת אצלו שביתת השבת, ולכן השתדל לעסוק קצת במשא ומתן בכל יום, ויום השביעי שבת לה].

ע"ז אמר הכתוב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה'

שלא הגיד להם משה פרשת שבת שנצטווה לומר להם עד ששאלו אותו, אמר להם הוא אשר דבר ה' שנצטויתי לאמר לכם, ולכך ענשו הכתוב שאמר לו עד אנה מאנתם, ולא הוציאו מן הכלל ע"כ. אם כן מבואר דעונשו היה מחמת שלא אמר להם ציווי שבת מקודם, ולהבין למה נענש על זה מה הפעולה היה אם אמר להם מקודם.

והענין הוא על פי דמבואר בספרי יראים, דכל מצוה קודם עשותה צריכה הכנה להכין עצמו לעשותה בקדושה ובטהרה ולהכי אמרינן לשם יחוד קודשא וכו', קודם עשיית המצוה, שהוא הכנה למצוה. והיוצא מזה מחמת שמכין עצמו מגלה דעתו שחביבה מצוה בעיניו ומצפה ומשמח לעשותה ואחר כך בעשותה יעשנה בלב שלם שלא יחללנה ויפגמנה בעשותה שהרי נשרש בלבו אהבה של המצוה ההוא.

אם כן, אם היה משה אומר להם ציווי השבת מקודם, היו מצפים כל ימי השבוע, היה נשרש בלבם אהבת השם יתברך ושבת ולא היו מחללין, ובוה שלא אמר להם עד יום וא"ו ששאלו אותו, לא היו מצפים כל ימי השבוע על שבת, ובפתע פתאום בלי הכנה בא להם מצות שבת מזה באו לידי חילול. ובוה מבואר הכתוב שאמר מאנתם לשמור, אמר תיבת לשמור, משום דשמר לשון המתנה, כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית לו, יא), שהוא לשון מצפה ומייחל על הדבר מתי יבוא לידו. וזהו כוונת הכתוב לדעת רש"י עד אנה מאנתם לשמור דייקא שאתה גרמת שלא היו מצפים על מצות שבת במה שלא הגדת מקודם, לכן פירש רש"י ז"ל שעל זה נענש שלא הוציאו מהכלל, כי היה הוא הגורם שלא הגיד מקודם, מאנו לשמור להיות מצפים על שבת, שלא ידעו כל ימי השבוע, שבאם היו יודעים מקודם לא הגיעו לחילול שבת, עכלה"ק.

תמצית דברי קדשו כי אלמלא היה משה רבינו מלמד לבני ישראל מיד בתחילת השבוע על מצות השבת, הרי שהיו בני ישראל עושים הכנה ומעוררים לבם כראוי לקראת השבת, ואז היה קדושת השבת מאיר בהם אור גדול עד שאפי' דתן ואבירם וכל דלות ושפלות העם היו נשפעים ולא היו יוצאין ללקוט, ואך מפאת מה שלא מסר להם משה ולא לימדם על יום השבת כי אם ביום השישי, ושוב לא

לעשות אות"ם, רמז להם משה שיקדימו לעשות הכנה בהתעוררות והתלהבות לקראת קיום הני ג' מצוות קדושות שהם בבחי' אות, וז"ש ששת ימים תעשה מלאכה היינו שיעשו הכנה בששת ימי המעשה ועל ידי כן וביום השביעי תשבות, כי כפי גודל ההכנה כן יזכו לקיים המצוה בשלימות יותר.

ובזה יתורץ דעל כן לא מל אברהם אבינו עצמו טרם שנצטווה, כי תמיד סבר בדעתו שעדיין אינו מוכן דיו לקיים מצות מילה כראוי, ובעוד שבשאר כל המצוות הרי אף אם קיימם ידע כי כשיסייעהו השי"ת ויזכה להתעלות יותר יוכל לקיימם עוד הפעם בשלימות יותר, אבל במצות מילה אם יקיימו שוב לא יוכל לקיימו בשנית, על כן נמנע מלמול עצמו כי היה סבור בדעתו שעדיין אינו ראוי לכך. ובפרט שעל ידי ברית מילה זוכה האדם להיות חתום בשם הוי"ה ושם שד"י כגודע (תיקו"ז תיקון כ"ב, דף ס"ו ע"ג), וכדרמזו בבעל הטורים בפסוק (דברים ל, יא) מי יעלה לנו השמימה, ראשי תיבות מילה וסופי תיבות שם הוי"ה, ואברהם כגודל ענותנותו בבחי' ואנכי עפר ואפר ראה על עצמו כי עדיין עליו להוסיף ולהתעלות כדי שיועל להכין את עצמו כראוי למצוה רבה זו.

ולזה כשבא האדם למול את בנו ומתכוונן בעצמו, יאחזנו חיל ורעדה בידעו כי אינו ראוי לקיום המצוה שהוא בבחי' קרבן להשי"ת, ובוש יבוש על שלא הכין עצמו במעלות הקדושה להיות מוכן לכך, ואולם אין לו עצה והמלטה הרי בהכרח לו לקיים מצות מילה בנו, ועל כן נתנו לנו חכמים עצה טובה שיקשר עצמו אל אבינו הראשון אברהם, ויסמוך עצמו על אותו ההכנה הנעלה שהכין עצמו אברהם אבינו ע"ה כל ימי חייו, וע"ד מה דאיתא בספה"ק אוהב ישראל (פר' וירא, ד"ה וה' אמר) עה"פ (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו וגו', ותוד"ק, דהנה כל אדם מישראל אשר מקיים את מצוות ה' ואת חוקיו ומשפטיו, צריך לקיימם בכל הכוונות והיחודים בכדי שיעלו לריח ניחוח ויעשו נחת רוח לבורא ית"ש, ואם יקיימם ללא כוונות ראויות, אזי אין להם שום ערך, וכיון דלאו כל אדם זוכה למדרגה נשגבה זו, ומועטים המה בני העליה שיקיימו מצוות עם כל הכוונות הראויות, לכך כדי לתת יד לכל בני ישראל שיוכלו לקיים מצוות, הקדים

אברהם אבינו לקיים את כל התורה כולה עד שלא ניתנה (קידושין פב, א) וכיון שכל נשמות בני ישראל היו כלולים אצל אברהם אבינו, נמצא שכל ישראל כבר קיימו את כל מצוות התורה כדבעי למהוי, ועי"ז שכבר קיים את כל מצוות התורה מאז ומקדם בהיות נשמתו כלולה אצל א"א, שוב נחקק ונשרש כח זה בכל אחד מישראל, שיהא היכולת בידו לקיים ולשמור את כל התורה כולה, כי כבר נסלל לו הדרך על ידי אברהם אבינו, אשר התקין את הצינור שדרכו יוכלו בני ישראל עד סוף כל הדורות לקיים את מצוות ה'.

וזהו שאמר הכתוב למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, 'יצוה' מלשון צוותא וחיבור, והיינו שאצל א"א היו אגודים בו כל נשמות ישראל מעולם ועד עולם, ולכן כל בני ישראל עד סוף כל הדורות יוכלו לקיים את ציווי השי"ת ואת כל מצוות התורה, והטעם הוא ושמרו דרך ה', אות ו' מהפך מעבר לעתיד ונכלל בו גם העבר, וזה שאמר ושמרו רצ"ל שכבר מאז שמרו וקיימו בעבר את כל מצוות התורה כולם כאשר היתה נשמתם כלולה בנשמת אברהם אבינו ע"ה, וממילא מתוך כך יעלה בניקל לכל אחד מבני ישראל בכל עת לעלות בסולם העולה בית א"ל לעבוד את הקב"ה באמת ובאמונה, כיון דלשעבר כבר קיימו ושמרו את כל מצוות התורה, ומהאי טעמא יוכלו לעשות צדקה ומשפט, היינו לשמור את משפטי התורה, עכתוד"ק.

ומעתה כמו"כ כשהכין אברהם אבינו עצמו כל ימיו למצות מילה, הרי שבהכנה זו נכללו גם כל נשמות ישראל, ובלעדי אותו ההכנה לא היינו יכולים למול ביום השמיני. וי"ל דעל זה רמזו בבעל הטורים בפסוק הנ"ל כי ידעתיו וגו' אשר יצוה בנימטריא ברית, ולהאמור יובן היטב דבא להורות, כי ההכנה לקיום מצות ברית מילה עשה ופעל אברהם אבינו ע"ה, ובכל זה הכין הדרך שיהיו כל זרע בני"י יכולים למול ביום השמיני.

ויתורץ מה שנתקשו רבים מה שלא נצטוונו בתורה לעכב המילה עד שיהיה האדם בר דעת ויקיים בעצמו מצוה רבה זו, דלכאו' הוא עדיף מפי מלמול התינוק לבן שמונת ימים כשאין בו דעת. ולהנ"ל יונח שפיר, דכיון שעיקר ההכנה כבר עשה ופעל אברהם אבינו ע"ה, שוב אין צורך עוד להמתין

זהו שמברכים לאחר הברית ואומרים כשם שנכנס לברית, כלומר, דאין אומרים כשם שנימול או כשם שקיים מצוה זו וכדו', דהכוונה בזה לרמוז על ההכנה בטרם המצוה, שכשם שנכנס לברית דהיינו שקיים המצוה מתוך הכנה תחילה והתעוררות כראוי, כן יבנס לתורה לחופה ולמעשים טובים, שיעשה המצוות בהתעוררות כראוי בהכנה תחילה, ולא יקיים המצוות כלאחר יד בלא הכנה ראויה.

נמצינו למדין שעל ידי מצות מילה זוכה האדם אף לשכר מצוה, כי נתקנה המילה ביום השמיני על מנת שיכין האדם עצמו תחילה כראוי, ועל ההכנה זוכה האדם לקבל שכר מצוה גם בהאי עלמא, ועפי"ז יובן מה שדרשו חז"ל (שבת דף ק"ל ע"א) בפסוק (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב זה מצות מילה, ודרשו עוד (מגילה דף ט"ז ע"ב) וששון זו מילה, כי במצוה זו על אף שמקיימו האדם על מנת לקיים רצון בוראו ולעשות נחת רוח ליוצרו, מכל מקום כשיזכה יבוא על שכרו גם בהאי עלמא ואו אז 'כמוצא שלל רב'.

ואפשר דלזה נקרא מילה בשם 'ששון', ע"ד דמצינו בחז"ל (שם דף י' ע"ב) הוא אינו שש אבל אחרים משיש, ובמצות מילה אשר נמשכים על ידה רוב השפעות טובות גם לכל המשתתפים להתברך בכל מילי דמיטב, מעתה בכל מצות מילה ישנה סגולה להמשיך ברכת שמים ורוב שמחה לכל בתי ישראל.

יעזור השי"ת ובזכות האי מצוה יהיה ששון ושמחה ליהודים, מי שצריך להפקד בבני יפקד ויוושעו הכל בישועות ורפואות, ויזכו לרוות רוב נחת מבני וצאצאיו. ומשמחה זו יושפע שמחות רפואות וישועות לכל אשר ישנו פה ואשר איננו פה.

מן השמים נתגלגל הדבר שכאשר שאל אבי הבן אודות קריאת השם, שחפץ לקרא לבנו 'אברהם' יחיא"ל על שם זקינו אב"ד מאקאווא ב"ב זצ"ל אשר הכרתי היטב בידידות קרובה, ונסתלק ל"ע בדמי ימיו, ואמרתי לו שיוסיף גם השם ברוך ע"ש רביה"ק מגארליץ זי"ע. והנה לאחמ"כ הגידו לי כי שניהם נסתלקו באותו יום בחודש בראש חודש אדר, ובוודאי גם ברוך יהיה.

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שיעזור השי"ת שנוכל תמיד לשמוח מתוך שמחה שלימה

עד שיעשה האדם עצמו ההכנה לכך, ושפיר ניתן למול התינוק בקטנותו כבר ביום השמיני.

על כן התקינו חז"ל במטבע הלשון להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, כי בהיות והאדם יודע ומכיר בערך עצמו שאינו ראוי ומוכן כלל לקיים המצוה, על כן הוא מברך ומודיע שהוא סומך על עבודת ההכנה שהכין אברהם אבינו עצמו כל ימיו, אשר בעבודתו כלל בתוכו כל נשמות ישראל, ובכח זה שפיר יכול לקיים המצוה ולהכניס את בנו בברית.

נקדים עוד מה שכתבו קמאי (ראה קדושת יו"ט, ריש פר' בלק; עצי חיים ח"ב, פר' מטות, ועי' כתב סופר, ריש פרשת ראה, ועוד) במה שאחז"ל (קידושין דף ל"ט ע"ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דהן אמנם שעל המצוה גופא ליכא שכר בעוה"ז, מ"מ על הכנה שמקודם המצוה, ע"י שממתין ומצפה על המצוה ומשים על עצמו העול לחשוב בליבו על המצוה קודם עשייתה ושומר על עצמו לבל יגש למצוה בפתע פתאום, ע"ז שפיר מגיע לו שכר אף בהאי עלמא.

ולזה כשבא אליהו לעורר רחמים על ישראל שימטיר להם השי"ת גשמים ורצה להמתיק מעליהם הדינים, על כן בא להפך בזכותם שיקבלו טובה וברכה גם בעוה"ז, והלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, על כן עורר עליהם זכות דייקא בכ' מצוות הללו מצות שבת ומצות מילה, אשר בשניהם איכא הכנה רבה לקראת קיום המצוה, אשר שכר ההכנה מקבלים גם בהאי עלמא, ומעתה ראוי שירד להם גשמים להשפיע להם שפע רב מלעילא.

על זה רמז רש"י הק' בדבריו תן חלק לשבעה אלו שבעה ימי בראשית והשבת נבחר מתוכ"ם, רצ"ל על ידי שכל ששת הימים הם ההכנה ליום השביעי יום שב"ק, וכן וגם לשמונה אלו שמונת ימי מילה, אשר השמיני נבחר מתוכ"ם, שכל ז' הימים הם כהכנה אחת לקראת יום השמיני אשר בו ימול את בנו.

וזה שמסיים הכתוב ואמר כי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ, רצ"ל דעל כן יתחזק האדם בענין ההכנה וכאמור, שהרי לא תדע מה יהיה רעה על הארץ ושמא יצטרך לשכר המצוה להגן עליו מפני הרעה ח"ו, על כן 'תן חלק לשבעה וגם לשמונה', שכל ימי השבוע יעשה ההכנה לשבת ולקיום מצות מילה, ועל ידי כן יקבל שכר גם בהאי עלמא אשר יגן ויציל מכל צרה ומצוקה שלא תבא.

ליהודים אורה ושמחה בכל בתי בני ישראל, ונוכה בקרוב לביאת אליהו הנביא אשר יבוא לבשרנו על ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

שיהיו כולם בלבבות שמחים, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, ונוכל לעבדו ית"ש כראוי, שמחה וששון

נתן נטע שליט"א דרוש בענין המילה ובענייני הפרשה. וכן נשא דברים הסב הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. וזמרו 'יום ליבשה'. אח"כ קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה משך זמן.

בשעה 1.00 בצהריים ברכו ברכהמ"ז. בברכהמ"ז על הכוס התכבד - הרה"ח ר' אהרן ישעי' שפיצר מיוניאן סיטי. ואמרו 'נודה לשמך' וכו', 'הרחמן' לברית מילה התכבד לזמר הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא נתניה ור"מ בישיבה"ק. לאחמ"כ נפרד מרן שליט"א מכל הקהל וחזר לביתו.

בסיום דברות הקודש איחל מרן שליט"א למזל טוב לכל הקהל, ונכנס לביתו נאו"ק.

סעודת הברית נערכה בהיכל הגדול, ושולבה גם לכבוד שמחת הברית לבן הרב יוסף שווארץ הי"ו. לסעודת הברית נקראו לומדי מסגרות כוללי הש"ס במרכז התורה.

בשעה 11.30 הופיע מרן שליט"א בהדרו לסעודת הברית ונטל ידיו לסעודה, והביאו לפני מרן שליט"א דגים מרק בשר בשר בהמה פערפל וקאמפוט. אחר בשר הבהמה איחל מרן שליט"א לחיים על יין.

במהלך הסעודה נשא הבעל שמחה הרה"ג ר' מאיר

זקנים משער שבתו

עדת הקודש דחסידי צאנו מבכה מרה את הסתלקותו לשמי רום של האי גאון וצדיק וזקן היושב בישיבה, מזקני הרבנים, חסידיא ופרישא ובעל הוד קדומים, שלשלת היוחסין ומשרידי דור דעה, הגה"צ רבי יקותיאל יהודה מייזליש זצ"ל גאב"ד סיגייט, נצר לרבנותינו הקדושים, ומחותנו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אשר נסתלק לבית עולמו זקן ושבע ימים וזכה להעמיד בנין וחתנין רבנן.

לקהל אנ"ש זכור היטב תקופת שהותו בקרבנו בריש שנת תש"ע, לרגל שמחת נכדתו שתחי' עם הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, כאשר האציל מזיו אורו וניחוחו במאור פניו ודברותיו הנעימים מלאים ניחוח עתיק.

עם הסתלקותו מגישים אנו לקט משיחותיו המאלפות באותה תקופה עם להבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ודבריהם הם הזכרונם.

נלהב ומקורב ביותר להרה"ק ר' שלום אליעזר זי"ע, ודר בסמיכות ממש לביתו. הוא היה מנהל משק גדול, ובכל עת היה מסייע לבית מוהרש"א זי"ע, ששלח את בניו לצאת ולבוא והביאו את אשר יחסר, וסיפר ר' חיים יודא: שבהיותו בחור צעיר לימים גם היה רבות בבית הרה"ק מראצפערט זי"ע והיה מאוד מקורב אצלו, וקודם המלחמה כאשר כבר ראה שהנה הצורך ימ"ש בא, ביקש אביו כמ"פ במספר הדמנויות מהרה"ק מראצפערט שיברכו שינצל וישאר בחיים הוא ומשפחתו, אך הרה"ק לא אבה לברכו ולהבטיחו, ופעם אחת כאשר שהה ר' חיים יהודה שם בבית, אמר לו הרה"ק מראצפערט: אתה תשאר בחיים. ואכן כך היה שרק הוא שרד וניצל את המלחמה מכל המשפחה... אין זה סיפור סתם מפי השמועה, אלא שמעתי זאת מפי בעל המעשה בעצמו... כמו"כ שמעתי ממנו עוד כמה וכמה עובדות נפלאות מה שראו מופתים גלויים אצל הרה"ק מוהרש"א מראצפערט זי"ע.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: דכירנא שכשהייתי בראצפערט אצל הרה"ק ר' שלום אליעזר זי"ע בזמן שהיה אמור

גאב"ד סיגייט זצ"ל: סיפר לי יהודי אחד ר' משה פישמן תושב קהילתנו בסיגייט, ששימש את כ"ק מרן זי"ע בקלויזנבורג ולא עשה מאומה ללא ציווי הרבי, ובעת המלחמה שאל את מרן זי"ע מה יעשה ולאן יברח, השיבו מרן זי"ע שיברח באמצעות דרכונים מזויפים, ומתוך הבטחה שלא יראוהו כלל חיילי האס-אס, וינצל מידם. וכן עשה שברח אל מקום אחר, ומחמת פחדו מפני הרשעים הסתתר בעליית גגו של גוי אחד שהסכים להסתירו.

באחד הימים, ראה כי כלתה אליו הרעה כאשר באו חיילי האס-אס וצרו את הבית מכל צדדיו, והוא כבר ידע כי קיצו קרב וחיש מהר החל באמירת הוידוי בטרם ימות ע"י הרשעים, תוך כדי כך הגיע שמועה כי במקום אי שם נפלה פצצה, והחיילים שעמדו שם נזעקו למקום הפצצה, והם שלא מצאו דבר במקום זה החליטו כי חבל להם לחפש הלאה, ועל אתר עזבו את המקום. כך ניצל מידם ממש כהבטחתו של רבינו זי"ע שאמר לו בפירוש שלא יראוהו הגויים.

מרן שליט"א: שמעתי מהרה"ח ר' חיים יהודה קליין ז"ל, שאביו הרה"ח ר' יצחק הערש ז"ל היה חסיד

העיירה בשאלה ובקשה מדוע אין מגיעים אליו בחור
הישיבה לאכול, ומבקש הוא לפניו שישלח אליו בחור
אבל שיהיה בחור תלמיד חכם ולא עם הארץ.

וכן הוה, בליל שבת שלח אליו בחור ת"ח לסעוד על
שולחנו. ויהי בבוקר אחר התפילה, כשנתיישב
הישועות יעקב לומר את שיעורו לבעלי הבתים
כדרכו מידי שבת, ראה כי אף הבחור הנ"ל הצטרף
לשיעור ולא פנה לבית החייט לאכול. שאלו הרב
מדוע לא הלך אליו, השיב הבחור כי החייט אינו רוצה
לקבלו כי בתוך שיחתם אמש הבחין כי הוא אינו ת"ח,
וכיצד הבחין זאת, בעת אשר זימרו הזמירות והגיעו
לזמר תנו שבח ושירה המסתיים בתיבות 'התקוששי
ואל תשמשי וכו' והדרך הוא לזמרו פעמיים, ושאלוהו
לפשר הדבר שאומרים זאת פעמיים, ואותו בחור לא
ידע להשיב על כך, ובזאת ננוכח לראות כי אינו ת"ח.

נענה אליו הישועות יעקב, אפי' אם אינך תלמיד חכם,
אולם היה לך להשיב אל מול היושב מולך שכדרך
שהוא עושה בעבודת החייטות שהנוהג הוא שבכל
בגד שתופרים, אזי כשמגיעים לקצה הבגד תופרים
תפירה כפולה למען יהא קשר של קיימא שיעמוד
לעד מבלי להקרע, וע"כ גם בזמר זה בשביל שיהא
האמור שם לקשר של קיימא, ע"כ מסיימים בתיבות
אלו פעמיים.

ואף אני - סיים היהודי - כאשר שתיתי כוסות המשקה
במהלך הסעודה חושש אני פן יפוג מעלי וע"כ אני
שותה כעת ב' כוסות שכל מה ששתתי בעת הסעודה
יהיו בי בקשר של קיימא...

בזאת חשבת אף אני לומר דמטעם זה נוהגים לעשות
שבע ברכות כפול ביום כדי לברך את החתן כלה
שיעמוד קשרם לעד לקשר של קיימא...

וסיים הרב שליט"א בדברי שבח קדם העסקנים
החשובים שעמלו וטרחו רבות בכל עניני השמחה
בעבור שיהא דבר נאה ומתוקן, ואשר ראה כי כ"א
מהם עשה זאת מתוך שמחה רבה עם כל החשקות
והכת, ישלם ה' שכרם הטוב ותהא משכורתם שלימה
מן השמים, ויתברכו בכל הברכות בשמחות ונחת
ופרנסה בריווח וכט"ס.

**בעת סעודת ש"ב בנישואי הרה"ג רבי מאיר משולם
שליט"א, יום ג' פר' חיי שרה כ"ג מרחשון תש"ע**

מין שליט"א: ברוכים הבאים... והתענין מין בשלמו הטוב.
גאב"ד סיגייט זצ"ל: ב"ה, מגיעים להשתתף בשמחת
בית צדיקים...

ושוחחו אודות הספר באר שבע להרה"ק
מטאלשאווא זי"ע.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: ישנם הרבה קטעים שקשה קצת להבנה.
מין שליט"א: ישנו קטעים שקל יותר להבין ויש
שקשה יותר, יש פעמים שהוא אינו מסיים הדיבור, וכן
שאינו מתאים קטע אחד להשני.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: באמת זהו אשמתו של המו"ל,

לעלות לארץ ישראל, היה זה בחג הפורים הטהור
עלה על השולחן הרה"ח ר' הערש מיילך דים ע"ה
לומר דברי בדחנות, ובתוך דבריו אמר: בשם הקהל
הקדוש, אנו מבקשים מכבוד קדושת אדונינו מוריני
ורבינו צדיק דוריני - אל תעזבנו ואל תטשנו, אל נא
תעלה לארץ ישראל כי אם השאר עמנו, כדי שכך
יניצל מן המלחמה בזכות רבינו.

נענה אליו הרה"ק מראצפערט זי"ע: פעם נכנס אל
אבי מרן הדברי חיים זי"ע יהודי אחד מכפר פלוני
כשהוא בוכה לפניו כי שכינו הגוי מציק לו ועושה לו
צרות צרורות, השיב אבי מרן הדברי חיים שירשום על
גבי הדף את שמו של הגוי והוא כבר יפעל שיפסיק
להציקו, ואנו היום - סיים הרה"ק מראצפערט -
מוקפים בכל סביבותינו בגויים רשעים המחפשים
לכלותינו, ועלינו לפעול בכח רב להכניע אותם
הרשעים, ומשום כך מה טוב ונכון הוא שאעלה לארץ
ישראל ואתפלל במקומות הקדושים, וכך אפעל
בשמים שכבר ניושע בישועה השלימה.

מין שליט"א: אכן, ישנו מכתב ששלח להרה"ח
שמואל אהרן וובר ז"ל שברצונו לעלות לארץ ישראל,
והוא מסרו לכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע במתנה.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הוא היה בנו של גאב"ד אדא
זצ"ל, ומהדברי חיים ישנו מכתב אליו בכותבו שם:
"לכבוד אדא בר אהבה".

אני שהיתי בראצפערט זמן רב עם בנו בכורו של כ"ק
מרן זי"ע ליפאלי הי"ד זצ"ל, ושנינו התאכסנו אצל
הרה"ק ר' שלום אליעזר זי"ע בביתו היות שהיה
מקורב מאוד אל אבי.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: מנהג קדמונים לערוך סעודת
שבע ברכות פעמיים ביום, ואמנם שאין ביכולתו של
כל אחד לעשות כן, אך אני רואה שכאן נוהגים לעשות
כך, ונתתי אל ליבי לבאר מה הטעם לכך בדרך צחות.

ונ"ל על פי הסיפור שארע אצל אבי גאב"ד וויטצען
זצ"ל, היה יהודי אחד שהיה מגיע רבות להסתופף
בצילו בשבתות ומועדים וכו' כשבכל פעם היה מוזמן
אל אחד הבעה"ב דשם לאכול את סעודת השבת.

פעם ראה אבי זצ"ל כי נשאר לבדו בביהמ"ד אחרי
התפילה וכי אף אחד לא הזמינוהו לסעוד על שולחנו,
וכששאלוהו לפשר הדבר נענה היהודי כי בכל פעם
שמגיע אל בעה"ב שם הרי הוא מתנה עמו תנאי
שבתנאי זה אף אחד מהם אינו חפץ לעמוד בו, ומהו
התנאי, שבמשך כל הסעודה ברצונו לטעום משקה
לאחר כל מאכל, ושום בעל הבית אינו מסכים לתנאי
זה וע"כ נשארתי לבדי כאן ללא הזמנה.

חיש מהר הזמינו אבי לביתו שיסעד שם על שולחנו,
ואכן אף עשה כרצונו בנתנו לו לשותות כחפץ ליבו.
לקראת סיום הסעודה ביקש היהודי עוד שני כוסות,
ולתמיהת אבי לפשר דבר, נענה אליו עפ"י המסופר
אצל הגה"ק בעל הישועות יעקב זי"ע שהנוהג היה
שהבחורים שלמדו בישיבה היו סועדים סעודתם
אצל בעלי הבתים בעיר, ופעם הגיע אליו חייט

בחלוף השנים כאשר הרב מטאלטשווא זי"ע הגיע לגבורות לבן שבעים שיגר מכתב אל הישמח משה זי"ע לאמר כי קיבל על עצמו כי בהגיעו לגבורות יקיים מצוה שלא קיים מעודו ונפשו בשאלתו להישמ"מ לבחור בין שני מצוות אלו או שיעלה להשתכן בארץ הקדושה או שידפיס את חידושיו, ענה לו הישמח משה כי יעלה לארץ ישראל ובעזר ה' שם ידפיס את חידושיו (ואכן כך היה שאת ספריו תולדות אדם ובאר שבע הדפיס באר"י).

מכיון שכל הדרכים בחזקת סכנה, על כן קודם שנסע לעלות לארץ ישראל הלך הרה"ק מטאלטשווא זי"ע לקחת ברכת פרידה מצדיקי הדור, בין הצדיקים היה הרה"ק רבי צבי הכהן מרימנוב זי"ע ויהי אך נכנס אליו הרה"ק מטאלטשווא זי"ע נענה אליו הרה"ק מרימנוב לאמר 'ר' איד וכי אינך זוכר אותי, וכי זוכר אתה את העני שביקש ה' זהובים בסעודת העניים, אני הוא והברכה שברכתך רואה אתה שמקוימת הוא (שהיה לחתנו הרה"ק הייטב לב זי"ע חסידים רבים), ויעזור השי"ת שממך יצאו מנהיגי הדור ועד ביאת גואל צדק ישפיעו תורה וחסידות].

מרן שליט"א: באמת הטעם האמיתי שמעתי מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בכלל גם על סעודות הילולא וכיוצ"ב, כי הנה מלפנים היו הרבה יהודים שהיו פשוט רעבים ללחם וכ"ש לבשר, והיה הסעודה ממש משביע ומחיה את נפשם, על כן היה ענין לעשות סעודה לעניים וכיוצ"ב, אך כהיום שכ"א אוכל סעודת הערב בביתו, ובאים רק להתאסף שוב ולאכול עוד, ואין בזה שום ענין, ורק אם יש עניים אמיתיים אז יש ענין לעשות להם סעודה.

המחותן חתנו הגה"צ מהרי"א אונסדורפר שליט"א אב"ד מתיבתא ראשית חכמה: אחד מאדמו"ר בית לעלוב היה פעם במונטריאול, וכבדו אותו שיאמר דבר תורה בימות החול, ואמר שהוא מתכוון לישאר שם בשבת, ואם יאמר כעת לא יהיה לו מה לומר בשבת... **הגרש"ז מייזליש שליט"א חתן כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א:** אמרו בדרך צחות שת"ח הוא בחי' שבת, ויכול כל השבוע לומר תורה...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הגה"צ רבי יהושע גרינוואלד זצ"ל אב"ד חוסט היה פעם בשיקאגו, ובשב"ק היה אצל אבי (הגה"צ מוויטצען) זצ"ל ונשא שם דרשה, במוצ"ש נסע אל דודי הגה"צ מאוהעל זצ"ל שהיה במחוז אחר בשיקאגו, ונשא גם שם דרשה, והיו כמה יהודים שהיו עמו אצלנו בשבת, ובמוצ"ש נסעו עמו לשם, ושאלו אותו האיק אומר אותו דרשה פעמיים, ענהו: הנה באם הייתי מדפיס ספר מדברי תורתך, וכי הייתי מדפיס לכ"א ספר נפרד וכמו"כ באם אני אומר דרשה הרי שזהו התורה שלי לפרשה זו...

מרן שליט"א: ידוע הסיפור עם הברוך טעם זי"ע שבא פעם לעיר לומר דרשה, ולא היה לו פנאי להכין הדרשה וזכר איזה חידוש שאמר לפני כמה שנים ורצה לומר זאת, וכשעבר אל מקום הדרשה שמע

שהמדפיס היה מכאן בירושלים, ושלחו אליו העלים לדפוס מהתם להכא, וזה גרם לבלבול וחסרון בהקטעים, שלא היה אז התקשורת כראוי, אלא שלחו ע"י מכתבים ונתבלבלו הקטעים.

מרן שליט"א: ברשותו של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה הבאר שבע מדפוס הקודם.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הרבה פעמים אני רוצה לחזור על איזה ווארט משם אך כאמור קשה מאוד.

מרן שליט"א: ישנם קטעים שאפשר לחזור עליהם, פלא הוא שכל קטע מסיים הוא בתיבות "וזה ברור"... **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** הפי' בזה שזה שאין אנו מבינים כיון שהחסרון הוא אצלינו, כי הדבר הוא ברור ורק החסרון אצלינו...

מרן שליט"א: הרה"ק הייטב לב זי"ע אמר שג' דברים היה לו מחותנו הרה"ק מטאלטשווא זי"ע בעת שאכל קעסט אצלו, האחד שהוא היה מתעורר לפניו לפנות בוקר, והיה הולך לטבול בנהר והיה שובר הקרח, וכשבא חתנו לטבול כבר יכל לטבול יותר בניקל, הב' שהוא היה מכין לו מים לנטילת ידים תחת המים שנקפאו מקור, הדבר השלישי שהיה מוכן נייר בביהכ"ס.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: פלא הוא שאנו נכדי סיגעט אין עושין סעודת עניים. היה איזה עובדא אצל הרה"ק רבי צבי מרימנוב זי"ע שהרה"ק הישמח משה זי"ע השתתף בסעודת עניים, אין רצוני כעת לספר כל העובדא, כי בדעתי לספרו כעת בדרשה. [תוכן העובדא שסיפר גאב"ד סיגייט זצ"ל בדרשתו: הוה עובדא בסעודת העניים של הרה"ק מטאלטשווא זי"ע - שגם זה לא נערך בפאר והדר אלא במזונות ולחיים כפי שהיה, ובאמצע הסעודה קם המחותן הרב מטאלטשווא וחילק נדבות לכל העניים המשתתפים, וחילק לכ"א סכום גראצער אחד, לפתע בהגיע תור אחד העניים המסובים סירב הלה לקחת מטבע פעוטת ערך זו באמרו 'לי תתן חמשה זהובים', ואם תתן לי מוטב, אבל אם לאו לא אקח אף לא פרוטה אחת, והיה המחותן מנסה לרצותו שאין ביכולתו ליתן סכום גדול כ"כ, ומעודו לא החזיק בידו סכום הגדול הלז נענה הלה לאמר 'הן אני לא כופה עליך ליתן, אך אם חפץ אתה ליתן לא אקח פחות מה' זהובים'.

בגמרו לחלק נכנס המחותן הרה"ק מטאלטשווא זי"ע לחדר בו שהה הישמח משה זי"ע וסיפר לו כל מה שאירע לו עם אותו עני שביקש רק חמשה זהובים, קם הישמח משה ממקומו וביקש מעמו להראות לו את פני העני הלז, ויהי אך מראה לו את פני העני נענה הישמ"מ להמחותן: 'תן לו החמש זהובים - והוא שווה סכום זה', ואכן לווה סכום זה ונתנו לעני, לאחר שלקח העני את חמש הזהובים בירכו העני ואמר 'השי"ת יעזור שמזוג זה יצאו דורות של מנהיגי הדור עד ביאת המשיח', לאחמ"כ סיפר הרב מטאלטשווא למחותנו הישמח משה את ברכת העני נענה הישמח משה 'העני הזה יודע מה שהוא מדבר', וכך היתה לו הסכמה מבעל הישמח משה לברכת העני.

מרן שליט"א: אמן, שנים טובות בכריות גופא ונהורא מעליא, לראות נחת מכל צאצאיכם עד ביאת גוא"צ. **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** היה חילוק בזה בין ראפשיץ לצאנז, שזקה"ק מראפשיץ זי"ע היה אומר בכל שבת הרחמן הוא יזכנו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות 'עד סוף כל הדורות', ומרן הדברי חיים זי"ע לא היה אומר בכל שבת, רק בשבת שבע ברכות, ואמרתי אולי הכוונה בזה, שהנה השבע ברכות שאומרים הוא לבטל הצ"ח קללות שבתוכחה, ולכן יש שנהגים לעשות שני פעמים שבע ברכות ביום ובלילה, ובצאנז שלא ברכו שבע ברכות בסעודה שלישית, רצה זקה"ק לרמז שכבר יש שני פעמים ביום בלא הסעודה שלישית, ולכן אמר אז עד סוף כל הדורות...

השי"ת יעזור שתוכלו להנהיג הלאה את העדה הקדושה עד ביאת גוא"צ.

בעת הגיעו לקרית צאנז לרגל שמחת נישואי נכדתו שתחי' עם הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, יום שלישי פר' וירא ט"ז מרחשון תש"ע

כ"ק האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: מנהגיני שאין מחלקים השבע ברכות, אלא מכבדים לברך השש ברכות יחדיו, וברכה אחריתא יכול להיות בנפרד. לאחרונה הייתי בשמחת נישואין בסקווירא וראיתי ששם בשבת אין מחלקים רק נותנים לאחד כל השבע ברכות, ואמרו הטעם דהנה הברכה אחריתא נתקנה בשביל הפנים חדשות כדאמרין בכתובות (ח' ע"א), וא"כ בשבת שאין צריך לפנים חדשות הוה גם הברכה אחריתא המשך של הברכות הראשונות.

מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע היה אומר שמלפנים לא היו מחלקים השבע ברכות רק הברכה אחריתא. כמו"כ אמר לי הרה"ח ר' שמעון רבינוביץ ע"ה שעד לפני חמישים שנה, המנהג היה בירושלים אצל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, ואצל זקינכם הגה"ק רבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל שלא היו מחלקים הברכות. **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** היה רב אחד באונגרין שהיה מדבר בדרך בדיחותא, ואמר פעם בדרך צחות, מזל יש לנו שתחת החופה אין מברכים רק ז' ברכות ולא י"ח ברכות, שאם היה י"ח ברכות בחופה ולא היו מכבדין אותי גם לא באחת...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: הרב דצעהלים זצ"ל היה אומר בדרך צחות: שהיה מתקן שיחלקו לקרוא כל שורה בכתובה לאדם אחר...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: באמת זה נוגע לפיקוח נפש... ויותר טוב כשאין מחלקים הברכות, שאז מתחיל החשבונות את מי כבדו ואת מי לא...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל (להאדמו"ר מדושינסקיא שליט"א): השבוע היה היארצייט של זקני הרה"ק רבי גדליה משה זצ"ל, הוא זקינכם המהרי"צ דושינסקיא זצ"ל היו מאוד מקושרים יחדיו, מסתמא שמעתם על כך? **האדמו"ר מדושינסקיא:** אכן ישנו כמה עובדות שהיה

שאחד אומר לחבירו שהוא זוכר לפני כמה וכמה שנים האיך שהרב אמר איזה חידוש, וחזר לפניו על החידוש הזה, והוצרך מיד לומר להחליף הדרשה וכו'.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שמעתי זאת מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בסעודת ברית, שהיה זה חידוש דין בסוגיא דהענקה, והפטיר כ"ק מרן זי"ע: וכי היכן לוקחים כהיום כאלו שואבי מים שיזכרו דרשה שאמר הברוך טעם מלפני עשרים שנה...

הגרש"ז מייזליש: הדרשה שאמר באמת מודפס בעטרת חכמים, ורואים שאכן נעשה על אתר בלא הכנה קודם, שהולך קודם בדברי הגמ' והרמב"ם וכו'.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: ראיתי דבר פלא שמביא הגה"צ רבי אלחנן היילפרין בספרו 'שיחתן של עבדי אבות' שמרן הדברי חיים זי"ע אמר שרבו היה הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ואיני יודע מי היה גדול אם רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע או חותנו בעל הברוך טעם זי"ע... איני רוצה להקטין מישהו, אך זה בא להעלות במדרגת הברוך טעם זי"ע... שאין אנו משיגים זאת.

מרן שליט"א: הברוך טעם אמר פעם ע"ז שלקח את חתנו מרן הדברי חיים זי"ע שהיה חסיד, וגם שבנו הרה"ק רבי יהושע העשיל מקאמרנא זי"ע הוא חסיד, שהוא כבר היה גם נהפך לחסיד, אך חושש הוא שיאבד את הדיעה שלו בשמים... והיינו שזה היה שליחותו בזה העולם.

כן שמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע וכן מאחרים, שמרן הדברי חיים זי"ע היה לו סמיכה מהבית אפרים זי"ע, שהזכיר א"ע לפניו מרן הדברי חיים זי"ע בשמו ובשם אמו, והיה אומר מרן הד"ח זי"ע שהסמיכה שקיבל מרבי אפרים זלמן זצ"ל חשוב אצלו כמו הסמיכה שהיה לו מהרה"ק מראפשיץ זי"ע.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שמעתי שזקה"ק מרן הדברי חיים זי"ע מנה פעם שקיבל סמיכה מהברוך טעם והוא מפלוני עד משה רבינו.

מרן שליט"א: כפי שכותב כן להדיא בתשובה (ח"א ח"מ סי' כ"ג) וז"ל: אם כי אני זעירא דמן חבריא קבלתי ממו"ח ז"ל שהיה גאון עולם ומהגאון בעהמ"ח ים התלמוד, והם סמכוני להורות ולדון כאשר היה אתי בכתובים אשר ידוע שהם קבלו איש מפי איש עד רש"י ז"ל כידוע לכל, ורש"י ידוע שקיבל איש מפי איש עד משרע"ה.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: העוילם מצפים לשמוע כבר הדרשה, ואין רצוני לעכבם.

מחותנינו הגה"צ רבי אלחנן היילפרין מלונדון כשהוא שולח הזמנה לנישואין או מלוה מלכה כותב הוא השעה שיסיימו... מתי צריכים אנו לסיים כאן?...

בדרך צחות מספרים שבעל דרשן בא לעיר ושאל את ראש הקהל: איבער וואס זאל איך רעדן, אמרו לו איבער אלעס, נאר נישט איבער א שעה...

וכבדו מרן שליט"א ביי"ש. **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** לחיים, שנראה שמחות עד סוף כל הדורות.

בניהם.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: פעם היה איזה ענין של שינוי השם, וזקינכם זצ"ל אמר שבענין שינוי השם יכול רק הזוועהילער רבי להחליט.

האדמו"ר מדושינסקיא: שמעתי עובדא על זקינכם הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל זי"ע, שהיו שואלין אותו בשידוכין וכדרכו לענות אחר טבילה במקוה. פעם בא יהודי אחד לשאול את זקיני (הגרי"צ דושינסקיא) זצ"ל אודות שידוך שמציעים לו, ואמר לו זקיני זצ"ל שלא יעשה השידוך שאין זה מתאים לו, אך היהודי הלזה חפץ מאוד בשידוך זה, והלך לשאול את זקינכם הרה"ק ר' שלומק'ע זי"ע, והלך לטבול במקוה כדרכו, כשעלה מהמקוה אמר להווא: הרב כבר פסק בשאלה זו...

בתקופה הראשונה שהגיע הרה"ק רבי שלומקע זי"ע לירושלים לא הכירו בו כלל, שהסתיר א"ע מאוד.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: זקיני הרה"צ רבי פנחס מרדכי זינגר זצ"ל היה לו מופת אצלו, שפ"א חלה למאוד, והלך חותנו אל רבי שלומקע זי"ע לשאול איזה שם יוסיפו לחולה לסגולה, נענה הרה"ק מזוועהיל ואמר: פנחס מרדכי יש לו עוד הרבה שנים לחיות ואין צריך להוסיף לו שם, ואכן היה לו אריכות ימים ושנים.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: הכרתי עוד את רבי פנחס מרדכי הנ"ל, שהיה מתפלל בקארלינער שול בבית ישראל, וגם אנו דרנו שם בסמיכות. הרבה פעמים שהיה משוחח עם אבי זצ"ל אחר התפילה בשב"ק בדברי תורה כמחצית השעה, אף שאין המרחק רב מהביהמ"ד לבית, והייתי כבר ממתין בבית לאבי זצ"ל שיבוא לבית לקדש, אך הוא היה שקוע בשיחה בלימוד עם רבי פנחס מרדכי הנ"ל.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הוא היה אביו של חותני (הגר' בנימין חיים פלדמן) ז"ל.

בשנת תשכ"א הייתי עם אבי הגה"צ מוויטצען בעל הבנין צבי זצ"ל אצלו בביקור, וזקיני רבי פנחס מרדכי היה לו ש"ס בכרך אחד, שהיו כל דפיו - ארבעה עמודים בדף אחד, ובתוך השיחה ציין לדברי רש"י בעירובין, והראה לאבי זצ"ל הרש"י בעירובין, ואבי הוציא הבתי עיניים מכיסו וחיפש הרש"י, נענה אליו רבי פנחס מרדכי שהיה כבר יותר מבן שמונים מה לכם לחפש הנה הרש"י, והראה באצבעו על המקום המדויק. שהוא בגיל כזה יכל לקרוא יותר טוב באותיות קטנות...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: בירושלים היו הרבה יהודים שהיו בקיאים בכלא תלמודא.

מרן שליט"א: והלכו בצידי הדרכים בלא רעש ופרסום... **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** זקיני רבי פנחס מרדכי הנ"ל השאיר ירושה כסא אחד שהיה יושב עליה ואומר תהלים בכל יום, ולאחר פטירתו קיבלה זאת בתו בירושה שגם היתה יושבת על זה ואומרת תהלים, והיא נפטרה לפני כמה שנים בביתה כבת מאה, והורישה זאת לבניה...

רבי פנחס מרדכי הנ"ל לימד מ' שנים ברבים בספר אוה"ח הק'.

מרן שליט"א: מהיכן היה מוצאו?

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הוא דר בצפת ואח"כ כשחלה עבר לדור בירושלים. באמת מוצאם היה מליטא, הם היו מצאצאי היעב"ץ. יש יהודי אצלינו בניו יורק שעוד הכיר את אביו, שקראוהו רבי יוסל חזן, שהיה חזן בביהכ"ס האריז"ל בצפת, שם משפחתם היה זינגר, כנראה לפי שהיה החזן שם.

לקראת חתונתי קבלתי ממנו מכתב, ובתו"ד כתב לי שהם ל"ג דורות של רבנים וגאונים.

פלא הוא שבתנאים של גיסי הגה"צ רבי אברהם לייטנער זצ"ל, השתתף אחיו של זקיני בעל הבנין דוד זצ"ל, וסיפר שהבנין דוד זצ"ל היה הצעיר מאחיו, ובתנאים שלו אמר אביו גאב"ד אוהעל זצ"ל שבניו המבוגרים הם כבר סוחרים - אף שהם היו ת"ח עצומים כפי שהיה אז בפולין, אך מקוה הוא שהבן הצעיר ישאר בלימוד, והם כבר ל"ג דורות של גאונים ורבנים, ועל שאר בניו אין הוא יודע אם זה ימשיך, ומקוה הוא שהשולת תימשך בבנו הצעיר הלזה... ופלא הוא ששני הזקנים אמרו על ל"ג דורות, ואמרתי בדרך אפשר שאנו מצאצאי הש"ך זצ"ל, ומקובל שהיה לו יחוס של ל"ג דורות רבנים.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: הש"ך חי גם ל"ג שנים, אמרו שזה נרמז בדברי האבן עזרא (פר' אחרי) בשעיר המשתלח שכותב שם כשתהיה בן ל"ג וכו'.

מרן שליט"א: אחיו של הבנין דוד זצ"ל נשאר לפליטה לאחר המלחמה?

גאב"ד סיגייט זצ"ל: אכן, הוא ניצל ע"י שנמלט לקובה, ואח"כ הגיע אלינו בשיקאגו, ונפטר אצלינו בבית ונטמן שם.

החתונה של זקיני בעל הבנין דוד זצ"ל היה בבאבוב, לפי שזקיני גאב"ד אוהעל זצ"ל כבר לא היה בחיים, הוא עוד היה בשמחת אירוסיו אך בנתיים קודם החתונה כבר נסתלק, ולכן עשו החתונה בבאבוב אצל הגה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע שהיה הדוד מב' הצדדים. בעת החתונה אמר הרב מבאבוב זי"ע שזקה"ק מרן הדברי חיים זי"ע בודאי שמח מאוד בשידוך זה, לפי שניגש פעם לארון הספרים ואמר עם כל הצדיקים יש לנו שייכות של קירבא או מחותנים, לבד מהש"ך זצ"ל, וכעת שזוכה להשתדך עם אחד מצאצאי הש"ך הרי ששמחתו גדולה...

אצל מרן הדברי חיים זי"ע היה חשיבות גדולה לאחד מצאצאי הש"ך, שאם היה בא לצאנו אחד מנכדיו היה מרן הד"ח זי"ע נותן לו כל הכסף שנכנס באותו שבוע. גם נכדו הגה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע החזיק בכך שקירב למאוד לנכדי הש"ך. פעם היה שם אחד שנקרא דער לומער-משה שהיה מצאצאי הש"ך, וכיון שידע מהקירבה שיזכה בבאבוב שם פעמיו לדרך לנסוע לבאבוב, ועמד על הדרך ועצר מרכבה שנסעה, ואמר לנוסע שיקחנו לבאבוב, אמר לו היהודי וכי למה

פעם פגשתיי בחתונה ואמרתי לו שלמדתי היום עם הבחורים לרגל היארצייט של הבנין דוד (ט"ו סיון) הפלפול הזה בבנין דוד, אמר לי דודי הנ"ל: בא ואספר לך, פעם אחת באתי לאוהעל לאבי זצ"ל וכבדו אותי לומר דרשה בפני הציבור, ושאלני אבי זצ"ל באיזה ענין אני הולך לדרוש, ואמרתי לו על ענין הנ"ל שלאבי יש סימן שלם על כך, אמר לי אבי על ענין זה אל תאמר, כי מה שנכתב שם הוא כ"כ שפיציג, שבאם תגע בזה ישבר השפיץ...

כדרכו של הבנין דוד שבנוגע לשאלה שנשאל די היה בתשובה של ג' שורות, רק כותב הוא שכיון שאנו מדברים בענין זה אברר כל הסוגיא, וכך מאריך התשובה מענין לענין...

שיחת קודש לפני המצוה טאנץ בנישואי הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א

גאב"ד סיגייט זצ"ל: ב"ה א שיינע שמחה גיווען. **מין שליט"א:** השי"ת יעזור שיהא שמחת עולם.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: התורה מסיימת לעיני כל ישראל ומתחלת בראשית, שצריך כל אחד לידע כי תמיד הוא כמו בראשית...

מין שליט"א: וכן פירשו 'בשבתו על כסא ממלכתו', שתמיד צריך המלך לראות כאילו זה עתה נתיישב על כסאו.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: סיפר לי הרה"ח ר' אהרן פאלאק מווייטצען עיר מולדתי, שהיה נוכח בשעת מעשה, שבזענטע רצו לבנות ביהמ"ד חדש, ולרגל המעמד קראו להגה"צ רבי ישעיה זילברשטיין זצוק"ל בעל המעשי למלך אב"ד ווייטצען, שישתתף בחגיגת הנחת אבן הפינה, כשהגיע מעמד הנחת היסוד לא ידעו אנשי הקהילה למי לכבד, אם להרב המרא דאתרא, או לאורח הנכבד שהיה מגדולי הדור אשר הטריח עצמו לבוא, והחליטו שהם מושכים ידיהם מהחלטה, והניחו האבן ליד שניהם שהם יחליטו בעצמם מי יניח היסוד. ניגש הגה"צ אב"ד ווייטצען זצוק"ל ואמר (בלשון אידיש-דייטש): בפסוק כתוב מפי עוללים ויונקים יסדת עוז, ילדי בני ישראל שלומדים תורה הם שיקבעו היסוד, וזהו היסוד לכל היודשקייט, ועוז הוא התורה, כדכתיב ה' עוז לעמו יתן וגו'.

כל הירידה של אמריקה היה כי לא בנו את היסוד לילדי בני ישראל - תלמודי התורה, שהיה שם באמריקה יהודים לפני מאה שנה שבנו בתי מדרשות לשם ולתפארת, ויכל להיות ברחוב אחד כמה בתי כנסיות גדולים ומפוארים שנכנסו לשם מאות מתפללים, אך תלמודי תורה לילדים לא בנו, ומזה נתהווה החורבן הרוחני.

מין שליט"א: כפי שסיפרו על אמריקה של השנים ההם, שהאב היה מעביר הסדרא שמו"ת בבוקרו של שב"ק והיה מעיר את בנו שיקום וילך כבר לעבודה... והוא לא היה מפסיק בדיבור באמצע שמו"ת, אלא באמירת נו נו...

אקח אותך לבאבוב, והרי מטרת נסיעתי הוא לעיר פלוני, וכיון שידע הלזה שבגלילות באבוב מחשיבים לנכדי הש"ך אמר לו שהוא מצאצאי הש"ך, נענה היהודי במרכבה, באם הייתם הש"ך בעצמו רע ומר היה גורלכם, מכיון ששבוע שעבר היה לי דין תורה אצל הרב, והפסדתי אצלו ממון רב, וכששאלתי אותו לסיבת הדבר אמר לי הרב שהש"ך פוסק כך, נמצא שהפסדתי הרבה כסף בגלל הש"ך, אך כיון שאתם רק מצאצאיו אקח אתכם למחוז חפצכם...

האדמו"ר מדושינסקיא: מסופר שהחתונה הנ"ל של הבנין דוד נגמר ממש לפנות בוקר, והתפללו מיד שחרית ומיד לאחריה יצאו לברכת החמה.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: זקה"ק מבאבוב זי"ע אמר אז שעוד יאמרו שהמנהג בבאבוב לילך בבגדי שבת בברכת החמה, שכל הציבור עוד היו לבושים בגדי שבת מהחתונה...

מין שליט"א (להמחותן גאב"ד סיגייט): מסתמא ידוע לכם שהדרך של פלפול אצלינו נלקח מזקינכם בעל הבנין דוד זצ"ל.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שהיה כ"ק מין זי"ע אצלו ושמע ממנו האיך שאומר פלפול, ואמר לעצמו אם יכולים לומר כך הרי גם אני יכול לחדש כזאת...

מין שליט"א: אני שמעתי שהיה אצל הבנין דוד זצ"ל ממש בילדותו, ואמר למין אדמו"ר זי"ע, שמעתי עליך שיש לך ראש חריף, הנה בא ואומר לך דבר פלפול ותחזור על כך, ואמר לו הבנין דוד הפלפול, ואח"כ אמר מין אדמו"ר זי"ע אם גם כך יכולים לומר פלפול הרי אני יכול לומר בדרך אחר, ואמר לו להבנין דוד, ונהנה מחריפותו...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: שמעתי פעם מכ"ק מין אדמו"ח זי"ע שהפלפול הזה שאמר לו אז הבנין דוד נדפס בספרו פר' בראשית (אות לה) עה"פ בפרשת משפטים ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיה, שלש רגלים תחוג לי בשנה, ובדברי המפרשים מדוע נאמר על חג האסיף בצאת השנה, ובפר' כי תשא נאמר תקופת השנה, ובדברי הילקוט (פר' פנחס) שבכל חודש ביקש הקב"ה ליתן להם לישראל מועד, בניסן פסת, באייר פסח שני, בסיון שבועות בתמוז רצה ליתן להם מועד גדול, וכיון שחטאו בעגל קלקלו וביטל תמוז ואב אלול, ובא תשרי ופרע להם ר"ה כנגד תמוז, יוה"כ כנגד אב, סוכות כנגד אלול, ושמו"ע בעד תשרי, נמצא דקודם החטא היה ראוי להיות סוכות באלול ולכן בפרשת משפטים שהיה עוד חטא העגל לכן נאמר חג האסיף בצאת השנה, יעו"ש באריכות הפלפול.

הגרי"א אונסדורפר: בנו הגדול של זקיני בעל הבנין דוד זצ"ל אב"ד אויוואר זצ"ל מח"ס 'מקוה מים' מבורו פארק, אמר לי פעם שלמד הסי' מ"א בדברי חיים מקוואות מאה פעמים, שזה סימן עמוק מאוד, ויש סימן בספר שו"ת בנין דוד בשולי המנחה פלפול חריף למאוד בסוגיא דזוחלין ונוטפין, וקמא קמא בטיל.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שמעתי מכ"ק האדמו"ר רבי הערשלי מספינקא זצ"ל שפירש, קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', שאחרי שקוית אל ה' וראית שעזר לך, ולכן קוה אל ה' יש לך לקוות ולצפות שוב לישועת ה'.

הגרש"ז מייזליש: מהגאון המגיד מדובנא זי"ע יש כמ"פ שמאריך בענין זה שמי שבוטח בה' בודאי שיש לו ישועה, כמו שכותב בחובת הלבבות שהבוטח נושע גם למי שאינו ראוי, וחנותי את אשר אחון אפי' לאינו ראוי, ומה עושה הקב"ה כשרוצה להעניש את אחד נוטל ממנו את הבטחון, וכן איתא גם בספה"ק תולדות יעקב יוסף.

מרון שליט"א: באמת איתא רעיון זה בפי המשניות להרמב"ם מס' ברכות עה"פ עת לעשות לה' הפרו תורתך וז"ל: כי כשיבוא העת להפרע מהם ולהנמק יזדמנו סיבות לבני אדם להפר התורה כדי שיבוא אליהם העונש במשפט, וזה הענין ארוך ורחוק עמוק עמוק מי ימצאנו וכו' יעו"ש.

הגרש"ז מייזליש: יש כתבו בזה שנראה כסותרין דבריו של בעל החובת הלבבות בענין זה, שבשער הבטחון (פרק ג) בהקדמה הרביעית כותב הוא: אבל מי שיבטח על הבורא והוא ממרה אותו, כמה הוא סכל וכמה דעתו חלושה והכרתו וכו' יעו"ש, שמי שעובר על מצות ה' לא יעזור לו הבטחון.

מרון שליט"א: והיינו שיטלו ממנו הבטחון כדי שיוכל לקבל עונשו.

הגרש"ז מייזליש: בפשטות הכוונה שאין זה בטחון, שהרי אינו מאמין באמת בה' אלוקים אחרי שהוא מורד בו.

מרון שליט"א: מצינו בחז"ל (שבת קלט.) רשעים הם אלא שתלו בטחונם בה', והיינו שהם דימו שאחר שיהיה בידם בטחון לא יאונה להם רע, אך הם לא ידעו כי יקחו מהם הבטחון.

הגרש"ז מייזליש: המגיד מדובנא זי"ע מפרש שם כמ"פ על דרך זה, קוה אל ה' חזק ויאמץ אל ה', וזאת מחמת כי 'וקוה אל ה' שרואה אני שיש לי עדיין בטחון, ולא ניטלה מדת הבטחון ממנו, מזה אני יודע כי ישועתי קרובה.

הרה"ג רבי ישכר בעריש אייכנשטיין רב ור"מ בבולטימור: מיתאמרי בשם הבעש"ט הק' זי"ע שפירש משוך חסדיך ליודעיך א-ל קנא ונוקם, דלכאורה מיירי מחסדים והאיך מזכיר שם קנא ונוקם, אלא מסביר במשל שזה שחטא כלפי המלך כל כמה שמגדלים אותו ומתקרב יותר אל המלך הרי נודע לו גודל פגיעתו במלך, כמו"כ כשהאדם בא לידי הכרה כמה טובות עושה הקב"ה עמו זהו גופא עונש מהקב"ה, והיינו לא שצריך ליקח מהאדם מדת הבטחון אלא אדרבה עם מדת הבטחון שימשוך לו הקב"ה ע"י מדת א-ל, חסדים, וזהו גופא יהיה א-ל קנא ונוקם.

מרון שליט"א: הייטב לב מביא כמ"פ בחינה זו.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שמעתי פעם מהגה"צ מלאנצהוט זצ"ל (בערוב ימיו כשהיה בביה"ח), שהוא נתן הכשר בלאנצהוט למפעל שייצר מי סודה לפסח, ובעל המפעל הכשיר כל המפעל וקנה בקבוקים חדשים וכו'. כשנכנס למפעל לסיור, שאל לבעל המפעל מה מכילים המי סודה, ענה בעל המפעל: רבי, רק מים וגעז, ואמר לו הגה"צ מלאנצהוט: יא ר' יעקב, וואסער מיט געז מיט סייעתא דשמיא, קפץ בעל המפעל ואמר: ח"ו רבי רק מים וגעז, ולא שום דבר אחר... שחש שאומר לו הרב שהוא מכניס עוד איזה חומרים לזה...

סייעתא דשמיא זהו העיקר, בכל דבר.

מרון שליט"א: הכרתי עוד את הגה"צ מלאנצהוט זצ"ל באמריקה.

כל כמה שקרובים יותר אל הדבר רואים יותר כמה סייעתא דשמיא צריכים לכל ענין, אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה'.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: יש ווארט נפלא מהמהר"ל מפראג על דברי המשנה באבות איזהו מכובד המכבד את הבריות, דלכאורה למה האדם נהיה מכובד כשהוא מכבד את האחרים, דאז היו צריכים המה להיות המכובדים ולא הוא, אלא מבאר המהר"ל ע"ד הפשטות דהנה נדבן שנותן נדבה לכל מי שבא אליו הרי הוא נותן רק כפי שיש לו, ובאם רואים אחד שנותן ללא קצבה הרי שזה עשיר מופלג שיש לו הרבה נכסים, כמו"כ הנותן כבוד הרי יש לו קצבה, ובאם רואים אחד שנותן כבוד לאחרים ללא קצבה זהו הסימן שהוא בעצמו מכובד... כאן מעניקים כבוד לאורחים ללא קצבה...

הגרש"ז מייזליש: צרת הדור שרודפים אחר כבוד המדומה... **מרון שליט"א:** אכן, חז"ל אומרים אין כבוד אלא תורה, והיינו שבאם נותנים כבוד לתורה וללומדיה זהו כבוד האמיתי.

הגרש"ז מייזליש: בענין הווארט שאמר מרון שליט"א אמש על מה שאומרים בנשמת עד הנה עזרונו רחמין ולא עזבונו חסדיך וכו', בפי העולם שגור ווארט זה בשם הגר"א זי"ע.

מרון שליט"א: בעצי חיים מביא ווארט זה מאביו הקדושת יו"ט זי"ע.

הגרש"ז מייזליש: באמת היסוד מובא בסידור הגר"א בשם החובת הלבבות, שכותב בשער הבטחון על מי אפשר לבטוח, דהנה באם אדם מבטיח לך שיעשה לך כך וכך, אינו כ"כ בטוח דמאן יימר שאכן יעשה לך, אך באם עשה לך כבר פעם זאת, יש לך יותר בטחון שיעשה לך שוב, ובפרט באם עשה לך במקום שלא הגיע לך - בודאי יעשה לך שוב פעם, ומזכיר שם בין השאר את נס יציאת מצרים שזהו טובות שעשה הקב"ה עמנו אף שלא עפ"י מעשינו שלא הגיע לנו, ובזה מפרש הגר"א עד הנה עזרונו רחמין שיש לנו כבר הוכחה שעזר לנו הקב"ה אף שלא עפ"י מעשינו, ובמילא אנו כבר בטוחים כי ואל יטשנו וכו'.

דבר, ובמילא חוקרים על דורות הקודמים ורוצים להבין מעשיהם, אך האדם צריך לדעת שלא הכל הוא מבין. כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר שדברו פעם אצל אביו הרה"ק מרודניק זי"ע אודות המחלוקת הידועה בין הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע והרה"ק מראפשיץ זי"ע והרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ושאר צדיקים, אם ינצח הצאר מרוסלאנד או נפאליון, ונחלקו בזה גדולי עולם הרה"ק הבעל התניא עם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע ועוד, ואמר אז הרה"ק מרימנוב זי"ע שביקש שרוסלאנד תנצח ואף אם יעלה בקרבנות יהודים, שילכו עד הארכובה בדם יהודי מראווא עד לעמברג, ובלבד שמשיח כבר יבוא. ופעם שוחחו בבית אודות ענין זה, ונענה אאדמו"ר זי"ע שכאמור היה עוד ילד, ושאל את אביו זקה"ק מרודניק: לכאורה היה צודק הרבי ר' מענדלע זי"ע בדבריו, שהרי באם היה כשיטתו כבר היינו אחרי הכל, והגאולה כבר היתה באה, והשתיקו אביו בניזיפה, ואמר לו: הרב מראפשיץ זי"ע גם ידע מה שאתה יודע, ואין לך מה להתערב במחלוקת גדולי וענקי עולם אלו. וזה היה ללימוד לו לכל ענינים כאלו...

כהיום רוצים להסביר הכל, ומתחילים בהסברת דברי ושיטת הגדולים בדור הזה ובדור הקודם, ושוב הולכים לדורות הקודמים עד זמן חז"ל וכו', ובאים מזה לאפיקורסות, ובלתי שום ספק שחלק גדול מההשכלה שפשטה בימים ההם באה מכח זה, שבאו לבקר את גדולי ישראל. האדם צריך לידע שלא הכל הוא מבין ולא הכל יכולים וצריכים להבין.

כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה מעיד על אביו הרה"ק מרודניק זי"ע שכשהיה אברך בימי צאנז, ידע וחי עם כל הפרשה שהיה במחלוקת הידועה, אך מעולם לא הזכיר זאת ולא שוחח מכך.

עוד יותר מכך, שבימי מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד, ברח הרה"ק מרודניק זי"ע לקליינוורדיין, וכשבועיים קודם פטירת הרה"ק מרודניק זי"ע קיבל כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע מכתב מאביו זי"ע בו כתב לו: תאמין לי בני יקירי שמעולם לא דיברתי בגנות שום אדם... הנסיבות למכתב זה היה שמרן אאדמו"ר זי"ע למד בעיירה קעמעטש שליך קליינוורדיין, וכדרך בחורים צעירים היה לו ויכוחים בעניני חסידות, עם בחור אחד שלמד שם, שהשתייך לחסידות מסויימת שלא היה דרכם שוה עם צאנז, ועל זה כתב לו אביו המכתב, שאל יתעסק בזה ואין זה דרכינו וכו'.

בסיום המכתב כתב לו: אביך המצפה לגדולתך שתראה שתשב על כסא הוראה בישראל, ולא כתב לו שאראה שתישב על כסא ההוראה, שהרגיש בנפשו שלא יזכה כבר לראותו על כסא ההוראה, ואכן כעבור שבועיים נסתלק לעולמו.

אחד מאסונות הדור שלוקחים השכל המוגבל של הדור הזה, ובזה רוצים להבין מה שהיה בין תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, או בין המתנגדים לחסידים, שמזה

הגרש"ז מייזליש: מה שהזכיר מרן שליט"א השרוי בלא אשה דהכוונה הוא על יראת שמים, בשב שמעתתא בהקדמה מפרש בזה מה שאמרו בת תחילה סימן יפה לבנים יעו"ש.

מרן שליט"א: בפשטות אין לזה כ"כ ביאור מה שאמרו חז"ל השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה, דוכי בחור היושב והוגה בתורה בישיבה שעות ע"ג שעות למה נקרא שרוי בלא תורה.

הגרש"ז מייזליש: זקני (חותן אבי שליט"א) זצ"ל היה מרבה להזכיר מימרא זו ולפרש בה פירושים.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: כשפתח זקה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע את ישיבתו, וכידוע שהיה לו כבר רשת של ישיבות בכיתות שם נתנו גם אוכל לבחורים, והיה אז הוצאות מרובות, והוצרך לנסוע על פני המדינה כדי להשיג מעות, והגיע פעם אל דודו הרה"ק מקרייז זי"ע והרבנית שם היתה קצת מקמצת באוכל, והגישו לפניו לאכול בצמצום, ונתנצל לפניו הרה"ק מקרייז זי"ע: אין בין נישט שילדיג, רק הרבנית מקמצת וכו', נענה הרה"ק מבאבוב זי"ע ואמר: באם הייתי אני נותן כך לבחורים (היינו בקמצנות), בין איך אויך נישט געווען שילדיג... (נתכוון בכך שלא היה הופך לבע"ח גדול). בליעה"ר כאן מקבלים את פני האורחים ביד רחבה ומלאה בשפע רב.

הגרש"ז מייזליש: אמי הרבנית תליט"א אומרת שכבר היתה הרבה פעמים כאן באר"י, אך כזה אירוח שהיה להם כאן לא היה להם עוד... בכלל כל ההכנסת אורחים כאן היתה מאוד חמימה וכו'.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: בעיקר אני נתפעל ב"ה מהנכד הרב מאיר משולם שליט"א.

מרן שליט"א: הוא צריך לדעת שצריך הוא עוד לעמול ולהתייגע...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: זהו רק מקצת שבחו בפניו, קע"ה ב"ה. **מרן שליט"א:** בעזהשי"ת כשיגמור ש"ס בעיון וד' חלקי שו"ע אזי ב"ה יהיה לכלי מפואר, כעת הוא עדיין בהתחלת הדרך...

הגרש"ז מייזליש: יש לשון בהרשב"א במשמרת הבית שכותב על הרא"ה 'מי שאינו יודע שאינו יודע יודע אינו יודע'. היינו כשיודעים שלא יצאו ידי חובה ויש עוד מה לדעת זהו סימן טוב.

מרן שליט"א: תכלית הידיעה שלא נדע.

הגרש"ז מייזליש: הבן איש חי בתשובה בשו"ת רב פעלים בתשובה לאחד ששאלו בחכמת הנסתר, כותב: הנה לא ידעתך, ואיני מכירך, אך יודע אני שאתה אינך יודע, וזאת מחמת שאני רואה שמדמה הנך שאתה יודע הכל...

בישמח משה מפרש בזה מאמר הכתוב איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, היינו שהכסיל לא יבין את זאת כי לא ידע.

מרן שליט"א: באם יודע האדם שיש גבול לידיעתו, ויש דברים שנסתר ממנו ואינו יכול להשיגו, זהו טוב. כהיום הוא דור שרוצים להבין ולהשכיל, ולתת הסבר לכל

אמר שרבו היה הרה"ק מראפשיץ זי"ע וחותנו הברוך טעם זי"ע, ואיני יודע מי היה גדול ממי...

הגרש"ז מייזליש: רציתי לברר המנהג כאן, האם המנהג שלא לומר יקום פורקן בשבת?

מרן שליט"א: בבית מדרשו של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע אמרו תמיד יקום פורקן, למעשה מרן אאדמו"ר זי"ע היה יוצא אז בקביעות מהביהמ"ד ולא ראו אותו לומר כי נכנס לביהמ"ד והתחילו כבר אשרי, אך הציבור אמרו בנתיים יקום פורקן, כך היה בשנים קדמוניות, וברבות השנים נהיה שהציבור הפסיקו מלומר, אמנם אני אומר יקום פורקן בכל שבת. פעם התבטא כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע ואמר וכי יש היום רישי גלוותא ורישי כלה...

אך הלא קהילא קדישא יש גם היום וציבור דעסקין באורייתא יש גם כן, ושפיר יכולים לאומר.

בעצם כל התפילות וההוספות בתפילה שלא נכתב בסידור האריז"ל לא אמרו, וגם יקום פורקן אינו בסידור האריז"ל (יעויין מש"כ בדרחו"ש), וזה הוא גם טעמו של מרן הדברי חיים זי"ע באי אמירת לדוד ה' אורי וישעי.

הגרש"ז מייזליש: יש יידישע אויס-שפראך, 'אלע ברכות פון יקום פורקן'...

הגרי"ב אייכנשטיין: גם בזידיטשוב לא אמרו לדוד ה' אורי וישעי. האם הפיוטים בימים הנוראים אמרו בצאנז אף מה שלא מובא בכוונות האריז"ל?

מרן שליט"א: בצאנז אמרו כל הפיוטים, גם בתפילת טל הפיוטים הארוכים היו אומרים, בתפילת גשם כאן באר"י לא היה כמעט שייך לאומרם מחוסר פנאי וזמן, כיון שגמרו ההקפות מאוחר, אך בפסח כאמור אמרו כל הפיוטים.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הרה"ק התפארת שלמה זי"ע הגיע פעם לשבועות לצאנז, וכבדו מרן הדברי חיים זי"ע להתפלל לפני העמוד שהיה בעל תפלה מעולה, אמר לו התפארת שלמה שהוא אינו נוהג לומר הפיוטים בחזרת הש"ץ, אמר לו מרן הדברי חיים: לכבודכם גם אנו לא נאמר...

כשהיה שם בצאנז כיבדו מרן הדברי חיים זי"ע לומר דברי תורה, אך התפארת שלמה סירב מחמת הכבוד, ורק ברעד"ר אמר לו מרן הדברי חיים בתור ציווי, ואמר אז: חז"ל אמרו בעצרת כו"ע מודים דבעינן נמי לכם, והנה באתי כאן לצאנז עם החסידים ואכסניה ראויה לישון אין כאן, ואוכל לכולם גם אין מן המוכן, ובביהמ"ד אין מקום לעמוד לכולם ועומדים צפופים, וא"כ מה עם ה'לכם', אלא שהשי"ת אומר לבניו, שובו 'לכם' לאהליכם, שכל מי שהגיע לכאן יהיה לו ה'לכם' בביתו - באהליכם, ואמרו שאכן היה שהיה שפע גדול באותו שנה...

בביקורו בקו"פ לקראת נסיעתו חזרה לביתו אחר שהותו בקרית מלך רב במהלך ימי שמחת נישואי נכדתו שתחי' עם הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, כ"ד חשון תש"ע

הדעת באים לחקור בתנאים ואמוראים ולמעלה בנביאי ישראל, עד שמתדרדר לגמרי. ויסוד איתן באמונת ישראל הוא, שבאמונה בה' ובאמונת חכמים השכל הוא מוגבל וא"א להבין הכל.

הגרש"ז מייזליש: בחובת הלכבות כותב אל תחשוב לאבותיך, והיינו אפי' על ענינים של פרומקייט, שאסור להיות יותר חכם מאבותיך, לפי שאינך רואה מה שיעלה בסופו מה שהם ראו בזה.

במשך חכמה - שלא היה מהחסידיים - כותב באריכות בפר' בחוקותי עה"פ ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו', ומביא מהאור זרוע (סוף הלכות תפילה) על ההיסטוריה של עם ישראל, שכמה מאות שנים היו דרים בני ישראל בעיירות מסוימות, ואח"כ בא איזה רשע ומגרשם משם למקום אחר, ושוב נבנה עוד מקום ישוב לבני ישראל, ואחר זמן שוב מגרשים אותם משם. ומסביר שם שזה בא להם מטעם לפי שטבע האיש הישראלי הוא שצריך לחדש ולבנות, ולכן אחר שכבר נבנה הכל ואין עוד מה לבנות, הולך הוא נגד מה שנבנה, כיון שבטבעו הוא מחדש, כי לילך כפי שהיה עד כה אין הוא מחדש, ולא יביא לידי סיפוקו, לכן הולך הוא להרוס את הקודם, ומחדש דרך חדשה בטוענו שמה שהלכו עד כה אינו טוב, וכיון שכך באים הגוים ומכלים ומשמידים המקום. ולכן מוכרחים היהודים לילך משם למקום ישוב אחר, ושם בונים הכל מחדש כפי שהיו מתחילה. בתו"ד שם כותב הוא שכל זמן שביהמ"ק היה קיים היה מותר לחדש דברים בתוה"ק ובוזה באו בני"ע על סיפוקם, אך לאחר החורבן שאסור שוב לחדש דבר בתורה, ורק כפי שפסקו הסנהדרין, לכן החידוש הוא ע"י שהורסים הקודם ובונים שוב מחדש, ואחר שכבר בנוי צריך הוא לילך נגד ולהרוס ולבנות במקו"א מחדש, יעו"ש בדבריו הנפלאים והארוכים (שממש נבואה נזרקה בו, אודות החורבן האחרון בדייטשלאנד).

האסון הוא כשכבר ראו שזה לא הולך וא"א להרוס ולבנות דברים חדשים, וסוכ"ס יחזרו לילך בדרך הישנה, אך זהו בחי' הרשעים כים נגרש וגו'.

אחד הגדולים אמר שהצרה אינו רק מה שמבטלים את דברי הגדולים כהיום, אלא שאוחזים שיש לומר ביקורת גם על הדורות הקודמים...

מרן שליט"א: מיתאמרי בשם הרה"ק מגארליץ זי"ע שאמר בדרך צחות על הרעבישע איניקלעך, שכשקורה להם איזה מכשול וטעות, אז הן מדמים שגם אבותיהם היו באותו מעמד ומצב...

מרן הדברי חיים זי"ע כותב על החתם סופר לא זכיתי להבין שיחת חולין דיליה, וכמה היה מרחק השנים ביניהם רק כעשרים שנה, ואף שיכול היה לחלוק עליו בהלכה, אך הוא כותב אליו בדרך ארץ מופלגת. כהיום אין זה כ"כ בנמצא, שיכתבו כאלו לשונות על הגדולים של היום...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: ראיתי מהגה"צ רבי אלחנן היילפרין שליט"א שמספר, שמרן הדברי חיים זי"ע

האדמו"ר הקדושת ציון מבאבוב זצוק"ל היו הנשים מבוגרות מבעליהן.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: אבי זצ"ל אמר סברא בזה בדרך צחות, שהרי אז התחתנו בגיל צעיר, והחתן היה כבן ארבע עשרה, נו, וכי אפשר לקחת כלה בת שנים עשרה? ובהכרח שתהיה מבוגרת יותר...

מרן שליט"א: שמעתי מחותני (הגה"צ רבי שמואל אונסדורפר) זצ"ל שפעם רצו לעטר את רבי מיכאל בער בכתר הרבנות בעיר אחת, ונסע לשם על שבת לומר דרשה כנהוג. הוא הגיע לשם רק בליל שישי מאוחר, ומחמת אפיסת הכוחות הלך לנוח, וביום שישי באו אליו ראשי הקהל והעסקנים לדבר אתו, וכך עבר עליו כל היום, ודימה שב"ק יכין לעצמו הדרשה לומר למחרת, אולם לבסוף בליל שב"ק היה מאוד עייף ולא היה בכוחו להכין והשאיר זאת למחרת קודם התפילה, אך לבסוף לא איסתייע מילתא ולא נשאר לו זמן כלל להכין הדרשה. אמנם הרי הוא היה חריף ונשא דרשה קודם קריאת התורה בחריפות גדולה כדרכו. לאחר השבת באו לומר לחותנו הגה"ק מנייטרא זצוק"ל שהדרשה היתה מופלאת וכל השומעים נהנו וכו', וכששמע זאת רבי מיכאל בער אמר לו שנשא הדרשה בלי שיכין עצמו כי לא היה לו פנאי והיה ממש מעשה נסים, וכסבור היה שחותנו ישבחו על כך אולם הוא אמר ברוגזה, מה, האיך מתיימר אחד לדבר לפני ציבור מבלי שהכין את עצמו קודם לכן...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: ואני אספר המשך העובדא, שבאותה דרשה היה נוכח גם זקיני הגאון בעל הבנין דוד זצ"ל, ואחר כך אמר לכמה בחורים שרצו לקבל ממנו הוראה, שלא יבחן אותם, אלא מי שיוכל לחזור על הדרשה של רבי מיכאל בער, יתן לו הוראה... הוא אמר אז דרשה משך שלש שעות.

אב"ד סארוואש זצ"ל: בעת התנאים של רבי מיכאל בער עם בתו של הרב מנייטרא, אמר החתן רבי מיכאל בער פלפול עצום, ואחר כך אמר הבנין דוד שכך למדו בימי הרשב"א.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: סיפר לי מחותני הגה"צ רבי שמואל (אונסדורפר) זצ"ל, שפעם אמר הבנין דוד דרשה בישיבת נייטרא, ובתוך הדברים אמר שתמיד היה משתומם היאך עולה ביד הרב מנייטרא להעמיד תלמידים מופלגים כאלו ובעלי יראת שמים, וחשב לעצמו שמסתמא אומר להם הרבה שיחות מוסר וכדומה, אולם עכשיו נודע שהרב מנייטרא הוא כדוגמת תנור שעומד בקצה בית המדרש, שעל ידי שמכניסים בתוכו הרבה גזעי עצים הוא משפיע חמימות בכל בית המדרש, כן הרב מנייטרא מכניס בקרבו כל כך הרבה יראת שמים וממילא זה משפיע על כולם.

אב"ד סארוואש זצ"ל: רבי מיכאל בער היה חסיד נלהב של חותנו הרב מנייטרא...

אני הייתי מתלמידיו הקרובים משך כשבע שנים. הוא

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הפעם הראשונה שהייתי כאן בקרית צאנז היה לפני חמישים שנה, בשנת תשכ"א, שהייתי כאן יחד עם אבי (הגה"צ הרב מווייטצען זצ"ל) זצ"ל.

מרן שליט"א: אז היתה קרית צאנז א קליין שטעטל... **הגה"צ אב"ד סארוואש זצ"ל:** כל הסביבה היתה שוממה.

מרן שליט"א: זה היה מעלה גדולה שהיה מרוחק מן העיר, ולדאבוננו היום נבנו כל השטחים ומתגוררים מאד בסמיכות... אם כי נתניה של היום אינה נתניה של פעם, שכן מתחילה ממש התגוררו גם קצת יהודים חרדים בעיר, אולם במשך השנים עזבו כולם את העיר והיתה נתניה ממש ריקה מיהודים חרדים, מלבד בקרית צאנז, אולם בשנים האחרונות חל בו שיפור גדול מאד ברוחניות, וישנם היום בנתניה ארבע ישיבות טובות וחשובות, בנוסף למה שישנם כאן אלפי בעלי תשובה.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: היה כאן יהודי הרה"ח ר' שלמה רייכברג שמקורו מווייטצען... הוא היה א טייערע יוד, וזכורני שלמד בישיבה בווייטצען בהתמדה גדולה.

ווייטצען היתה עיר של תלמידי חכמים. היה שם יהודי בשם ר' מתת'י הירשברג, שהיה סוחר עצים, והמפעל שלו היה במרחק קצת מהעיר, כשנסעו נמשך הדרך כעשר דקות ובהליכה היה כחצי שעה, ור' מתת'י היה הולך בכל יום ברגליו לשם, אף שהיה עשיר, וכל הדרך היה משנן גמרא ורש"י, ואמר לי אבי זצ"ל שר' מתת'י היה משנן בכל יום ארבעים דפי גמרא ורש"י.

אב"ד סארוואש זצ"ל: אני למדתי שבע שנים אצל הגה"צ רבי מיכאל בער (ווייסמאנדל) זצ"ל.

מרן שליט"א: הוא נסתלק בצעירותו ל"ע לאחר שסבל רבות.

אב"ד סארוואש זצ"ל: כשהיה רבי מיכאל בער ילד כבן אחד עשרה שנים, לקחו אביו אצל הגה"ק רבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל, וכשהיה שם הגיע איזה בחור לשאול את רבי יוסף צבי שהציעו לו שידוך אלא שהמדוברת היא מבוגרת ממנו, והאם זה הגון או שיש להימנע מזה. כששמע זאת הנער מיכאל בער, אמר לרבי יוסף צבי שאם הרבי יתן לו רשות יביא ראייה מהגמרא שאין בזה שום מניעה. ואמר שמצינו בר' יוחנן (קידושין לא, ב) כי עברתו אמו מת אביו, ילדתו מתה אמו. נמצא שר' יוחנן בהכרח היה הצעיר ביותר ממשפחתו, וכל אחיו ואחיותיו היו מבוגרים ממנו. ומצינו במסכת בבא מציעא (פד, א) שאמר ר' יוחנן לריש לקיש, אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי וכו', היינו שהציע לריש לקיש את אחותו, ומצינו במסכת מעילה (ז, ב) שר' יוחנן קרא לריש לקיש ינוקא, לפי שהיא גדול ממנו. הרי לנו שר' יוחנן הציע לריש לקיש הצעיר ממנו את אחותו המבוגרת ממנו, וממילא מוכרח שמותר שהכלה תהיה מבוגרת מהחתן... כששמע רבי יוסף צבי את דבריו המופלאים, נשקו במצחו.

מרן שליט"א: גם כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע סבר שאין להקפיד בזה.

אב"ד סארוואש זצ"ל: אצל בני וחתני זקיני כ"ק

היית שיחה בפי הבריות...

אב"ד סארוואש זצ"ל: דודי כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל סיפר, שכידוע היה הרה"ק מגארליץ מדבר על אחיו וכו', וכשאמרו זאת למרן הדברי חיים, אמר: עזבו אותו, הנשמה שלו לא היתה בעולם כבר מאות שנים. עוד שמעתי מדודי כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל, שפעם ישבו יחדיו הרה"ק מגארליץ זי"ע ואחיו הרה"ק הרב מקרייז צאנז זי"ע וב"א הרה"ק מהר"ש מבאבוב זי"ע, ושוחחו אודות מה שאין אומרים תחנון ביומי דהילולא של צדיקים ומבטלים מתקנת כנה"ג וכו'...

מרן שליט"א: אמרו כן על מרן הדברי חיים שבחר לו את חודש ניסן שבו ממילא אין אומרים תחנון.

אב"ד סארוואש זצ"ל: וכן אמר הרה"ק מבאבוב שאפשר לבחור להסתלק ביום שאין אומרים בו תחנון, ואמר הרה"ק מגארליץ: ער זאגט דאך זייער גוט, פארוואס נישט... וגם הרה"ק מקרייז אמר שזה נכון והוא מסכים לזה, ואכן השלשה הללו נסתלקו כולם בראש חודש, הרה"ק מקרייז בר"ח אב, הרה"ק מגארליץ בר"ח אדר והרה"ק מבאבוב בר"ח תמוז.

וכיבד מרן שליט"א בפירות, ושוחחו על שפע הפירות בזמננו וכו'.

מרן שליט"א: כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע היה מספר שנסע פעם מקלויזנבורג לרודניק לבקר אצל אמו ע"ה, ואמו התאוננה בפניו על שנגע הלוקוסוס פשה ברודניק ואנשים נעשו בעלי תאוה ואוכלים גאנצע מאראנצען... ושאלה אם גם בקלויזנבורג כבר נהיה כך... **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** חותני רבי בנימין חיים פלדמן זצ"ל התגורר בירושלים ולכבוד שבת היה להם ביצה שלימה... כל ימות השבוע היה די להם בפת לחם, ושמחו בזה...

מרן שליט"א: בשנים הראשונות שהתגוררנו בארץ ישראל לא היה את השפע שיש היום מפירות ארץ ישראל, והפירות ברובם היו קטנים במראם וכו', והיום ב"ה יש שפע גדול.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שמעתי שפעם בחמשה עשר בשבט הביא אדם אחד פירות ארץ ישראל לשולחנו של כ"ק האדמו"ר האמרי אמת מגור זי"ע בפולין, אולם האמרי אמת לא טעם מזה אלא אכל פירות אחרים, והיו שסברו שזהו משום שחושש על המצוות התלויות בארץ וכו', אולם הגאון רבי מנחם זעמבא זצ"ל שאל את האמרי אמת לפשר הדבר, ואמר שכל הסגולה של פירות ארץ ישראל הוא כשהם עדיין בארץ ישראל, אבל כשמוציאים אותם לחוץ לארץ הם מאבדים את הסגולה שבהם.

אב"ד סארוואש זצ"ל: בשנת תש"ל הייתי יחד עם דודי כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל אצל כ"ק האדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל, וכיבדו בפירות, ואז סיפר הבית ישראל את הסיפור הנ"ל, והוסיף שהאמרי אמת הביא ראייה לדבריו דמצינו בחז"ל (סוטה יד, א) לגבי משה רבינו, וכי לאכול מפריה הוא צריך וכו', ולכא' מה ההוה אמינא בזה, והלא אם ירצה לאכול פירות

היה אדם חלוש ושבור מאד, וכמעט כל חודשי החורף היה שוכב על מטתו מחמת חולשתו, והיה קורא אליו את הבחורים ללמוד עמם, כן היה קורא לילדים ולומד עמם פירוש המילות של התפילה.

פעם בליל שישי שלח לקרוא לי, וכשנכנסתי אליו ראיתיו עומד חלש מאד, ואמר לי שיצא מקודם מחדרו ונפל בהתעלפות, ואינו יודע כמה זמן בדיוק שכב כך... וחזרנו לחדרו ותוך כדי הוא שואל אותי באיזה סוגיא אני לומד כעת, ואמרתי שאני לומד הסוגיא של תליוהו וזבין בבבא בתרא. מיד החל לשוחח עמי ברוב חריפות בסוגיות בעניני חושן משפט וחזר על הפתיחה של הנתיבות לסימן ק"ה וכו', ואני עמדתי משתומם שאדם חלש כזה שהיה מעולף מתעמק כל כך בדברי תורה, ואמרתי לו שאביא לו לשותת, ובקושי הצלחתי להשפיע עליו שישתה קאווע. כך שוחח עמי בלימוד כמה שעות רצופות, ובאמצע שלח אותי לבית המדרש להביא כמה ספרים כמו נודע ביהודה וש"ת חתם סופר וכו' עד שבבוקר היה כל השולחן מלא ספרים.

מרן שליט"א: אתמול היה של היארצייט של זקיני הרב מנייטרא זצ"ל.

אב"ד סארוואש זצ"ל: בראש חודש אדר היה היארצייט של הרה"ק מגארליץ זי"ע.

הגה"צ רבי אלחנן היילפרין מספר שזקיני הגאון מראדומישלא זצ"ל היה אומר על הרה"ק מגארליץ שהוא "שטיק בעל שם". וסיפר שפעם היה אדם אחד, ר' שכנא טורבינר, שהלשינו עליו שהבריח את הגבול וכו', ונידון לשנה וחצי במאסר, והרה"ק מגארליץ שהה אז בבעלזא בגלל איזה בוררות, ושלח ר' שכנא שליח לשאול אם כדאי שיערער על הפסק דין. שלח הרה"ק מגארליץ להשיב לו שאין כדאי להגיש ערעור כיון שאין נותנים חנינה למי שהגיש ערעור, ואם ירצו לתת חנינה בימים אלו שהרי יפסיד זאת ולכן לא יגיש ערעור. ר' שכנא השתומם מאד, כי כלל לא היה עומד על הפרק ענין חנינה וכלל לא היה מדובר מזה, אמנם הוא עשה כאשר נצטוה. לאחר חמשה שבועות נרצח הקיסר, ועל פי החוק כשממנים קיסר חדש זוכים האסירים לחנינה, וכך זכה ר' שכנא לחנינה...

מרן שליט"א: ידוע מה שאמר הרה"ק מצעשינוב זי"ע, שמי שמרגיש טעם בקויליטש ובעבלעך, אין מקומו בגארליץ... ואכן רק בני עליה הסתובבו אצלו.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: שמעתי מאבי זצ"ל, שפעם היה איזה גביר שבנה בית מדרש גדול ומפואר בעירו, והזמין את הרה"ק מגארליץ לחנוכת הבית, וכשהגיע הרה"ק מגארליץ הראה לו הגביר את היופי והפאר שהשקיע בבית המדרש לשם ולתפארת. הרה"ק מגארליץ לא התפעל יותר מדי ואמר לו שהוא היה יכול לעשות כל זאת בגראצער אחד... השתומם הגביר לפשר הדבר, ואמר לו הרה"ק מגארליץ: הרי כל כוונתך היתה שהבריות ידברו ממך, והרי היית יכול בגראצער אחד לקנות חבל ולתלות עצמך וגם אז

על זה, ואכן לאחר תקופה נסתלק הרה"ק מבאבוב. **מרן שליט"א:** הוא היה אומר, העולם אומרים שהדיבורים שלי הם סגולה לאריכות ימים.

בביקורו בקו"פ יחד עם גיסו הגה"צ רבי ברוך דוד הלברשטאם זצ"ל אב"ד סארוואש ובנו יבלחט"א הרה"ג רבי משה יהושע הלברשטאם שליט"א, י אדר א' תשע"א

מרן שליט"א התעניין בשלומו וכו'.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: בכל פעם שאני מדבר עם נכדי הרה"ג ר' מאיר משולם שליט"א, אני שואל אותו אם הוא לומד... הגם שאני יודע לבד את התשובה...

מרן שליט"א: ב"ה הוא יושב ולומד... גם מדבר הרבה בפני ציבור, הוא בעל כשרון ב"ה.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: כאשר הכתירו את אבי (הגה"צ המפוי' רבי צבי הירש) זצ"ל לרב בווייטצען, הגיע לשם אביו הגה"צ בעל בנין דוד זצ"ל, ובדרשה שנשא שם הביא משל מקדמונים, שהיו פעם אילן סרק ולידו אילן פירות, ולפתע נשבה רוח סערה עזה, והאילן סרק התחיל להתנענע בקול אדיר וחזק, ואילו מהאילן פירות לא נשמע שום רעש, ושאל האילן פירות את האילן סרק למה הוא מרעיש כל כך, ואמר האילן סרק, אתה שיש לך פירות, אף אם תפול מהרוח, עדיין יזכרו אותך שהפירות שנפלו ממך הם שלך, אבל אני אם אפול מהרוח הרי לא יזכרו אותי, ולכן אני מרעיש שיבואו להציל אותי. ואמר הבנין דוד, שכל התקוה שלו הוא בזכות בניו וצאצאיו אחריו.

מרן שליט"א: איתא מההפלאה עה"פ (תהלים צב, יג) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה, דהעץ התמר כיון שטרוד להוציא פירות אין הוא עצמו צומח גבוה כל כך, כי משקיע את כוחותיו לצורך הפירות דעבידי דאתי, אבל הארז שהוא אילן סרק ואין לו פירות, הרי הוא צומח גבוה, והנה הצדיק אשר הוא כתמר יפרח, שאינו חושב על התעלותו של עצמו, אלא כל רצונו להשפיע לבניו או לתלמידיו כדי להצמיח דורות של יראי ה', אזי הוא זוכה לברכת ה' אשר כארז בלבנון ישגה, שיזכה גם הוא בעצמו להתעלות מעלה מעלה כארזי.

בנו הגר"ד מייזליש: הישמח משה זי"ע כתב עה"פ צדיק כתמר יפרח, דכשם שהצל של התמר הולך למרחוק, כן הצדיק משאיר זכותו לדורות הבאים.

מרן שליט"א: השבוע חל היא"צ של הישמח משה.

וכ"כ בפרשת קדושים: אחז"ל (ב"ב פ, ב) צדיק כתמר יפרח שעושה פירות כתמר, ענינו שמרביץ תורה בתלמידים ונקראים פירותיו, ושלא תאמר בהיותו נותן כח יניקת מקור החכמה לאחרים היא מניעת רוממותו להתגדל ולהגביה למעלה, כענין עץ התמר שאינו גבוה, כארז שגבוה מן האילנות שעושים פירות, מפני שמחזיק יניקתו לעצמו, אבל בת"ח אינו כן שיש להם שתי המעלות שמפריח ומוציא פירות כתמר ומגביה למעלה כארז בלבנון.

¹ ראה בספרו תפלה למשה (תהלים צב): דרשו רז"ל במסכת תענית דף כ"ה, כארז מה ארז גזעו מחליף עיי"ש, והנה כבר פירשו זאת קומתך דמתה לתמר, עפ"י דאיתא התמר גבוה וצלו למרחוק ולא תחתיו, והנה אמרו רז"ל כל העולם כולו לא ניזון אלא בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו וכו', וראיתי הטעם דניחא ליי' להצדיק שישאר זכות לבאים אחריו, והיינו צדיק כתמר יפרח דהיינו שצלו למרחוק

ארץ ישראל יוכלו להביא לו מארץ ישראל למדבר, אלא בהכרח שאם מוציאים את הפירות מהארץ אין בהם את הסגולה של פירות ארץ ישראל שמשפיעים קדושה כנודע מדברי הב"ח (סימן ר"ח).

גאב"ד סיגייט זצ"ל: כשהיה אבי זצ"ל כאן בקרית צאנז ביקש מהרה"ח ר' מענדל פריד ז"ל, שמקורו היה מווייטצען, שיקח אותו לים, באמרו שרוצה לטבול היכן שטבלו התנאים והאמוראים... ואמרתי דאף שהמים אינם אותם מים אבל הרי גם במקוה האר"י המים אינם אותם מים מזמן האר"י אלא שהמקום מסוגל...

מרן שליט"א: אולי אי אפשר לידע את המקום המדויק שהלכו שם התנאים והאמוראים אבל ברור שזה היה כאן בארץ ישראל...

ריבוי שפע הפירות בזמננו הוא גם מסימני הגאולה כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין צח, א) אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל.

סימן זה כבר התקיים כמו כל מה שנבאו חז"ל על עקבתא דמשיחא שלדאבוננו נתקיימו בשלימות... מרן אאדמו"ר זי"ע היה מפרש מה שאמר ר' יוחנן (סנהדרין שם) ייתי ולא איחמיניה, לפי שידע בנפשו שלא יוכל לסבול את שפלות הדור בעקבתא דמשיחא.

ידוע שהרה"ק מגארליץ היה כל ימיו בדיחא דעתיה, אולם כשנה לפני הסתלקותו לא נראהה הבת שחוק על פניו והיה מתמרמר תמיד ואומר שרואה גזירות קשות באים על ישראל, וכששמע פעם אנשים צוחקים היה גוער בהם, מה אתה צוחקים אלמלי הייתם רואים מה שעומד לבוא עליכם הייתם מוטלים על פניכם ובוכים, ולפעמים היה אומר בסגנון זה, אלמלי הייתם רואים מה שאני רואה הייתם מוטלים על פניכם ובוכים. ובתקופת המלחמה העולמית בשנת תרע"ו, כשהיה מדובר על כעשרת אלפים הרוגים מישראל רח"ל, אמר בנו זקה"ק מרודניק, שאילו היה יודע שעל זה נתכוון אביו הקדוש היה שש ושמת, אוי ווי מה שעוד עומד לבוא.

אב"ד סארוואש זצ"ל: הרה"ק מגארליץ היה איש פלא מאד... **מרן שליט"א:** כשהייתי אצל כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל סיפר לי שנולד בברכתו של זקה"ק מגארליץ.

אב"ד סארוואש זצ"ל: אכן. ידוע שהוא היה מדבר הרבה על הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע, וכשבקשו ממנו להפסיק מזה אמר שהוא מקווה שלא יתחרטו

¹ ראה בפנים יפות (פרשת וירא): המלמד את תלמידו תורה צריך שיהא עיקר כוונתו להעלות דעת התלמיד, אף כי מזה היא מניעה להעלות את עצמו, כמ"ש שאדם נקרא מהלך שנאמר (זכריה ג, ז) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, וכשהוא מכוון להעלות למעלה א"א להעלות התלמיד שהוא מדרגה התחתונה ממנו. ואחז"ל (ב"ב פ, ב) בפ' צדיק כתמר יפרח שתמר עושה פירות, והוא דמיון הצדיק שמלמד לאחרים דרכי ה' ותורתו, ואז אינו יכול ליגדל בגבוה כמו ארז שאינו עושה פירות. וז"ש כארז בלבנון שאם הוא דומה לארז שאינו עושה פירות הוא גדול בגבהו, אלא שהקב"ה מצליח אותו בתורה אח"כ, כמשחז"ל (תענית ז, א) מתלמידי יותר מכולם, והיינו דאמר אף שהצדיק שהוא כתמר דהיינו שהוא עושה פירות, ואפ"ה בזכות זה יצליח ה' בידו להעלות למעלה למעלה ויזכה אח"כ ליגדל כארז בלבנון שאינו עושה פירות.

אתמול במוצאי שבת דיבר בנכם (הרה"צ רבי יעקב שלמה שליט"א), הוא בעל פיפיות...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: מרן שליט"א שמע כבר כמה מצאצאי...

מרן שליט"א: הרי הנכם נכדי הרה"ק רבי משה יוסף (מאוהעל) זי"ע (בן הרה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע וחתן הרה"ק מקשאנוב זי"ע) שהיה נודע כבעל דרשן מופלג, ודודו הרה"ק משינאווא זי"ע שלח לומר לו שיפסיק לומר דרשותי.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: כאשר נסתלק רבי משה יוסף בקיצור ימים ושנים, אמר הרה"ק משינאווא, הרי אמרתי לו שלא יאמר דרשות, המלאכים נתקנאו בו... הוא היה מעורר את כל השומעים לתשובה.

זקני הרה"ק מהר"ש מבאבוב זי"ע היה הראשון שהקים ישיבה בגאליציא, בהיותו גר בווישניצא, וכמובן שמחמת זה היה מוכרח לנסוע עבור ממון, ופעם הגיע אל דודו הרה"ק רבי אהרן זי"ע אב"ד קרייז צאנז, והנהגה שם בבית היתה בצמצום ובחסכון, והגישו לו פת שחרית בזעיר אנפין, ודודו הצטדק שלא ידע מראש על בואו ולא היה יכול להכין יותר,

ולא תחתיו דכל עולם חוסים בצלו ואדם קרוב אצל עצמו אינו חוסה בצלו ואמר הטעם כארז בלבנון ישגה, דהיינו גזעו מחליף וישאר זכותו לבאים אחריו והבן.

¹ ראה בספר רביה"ק משינאווא (עמ' שפ בהערה) שהרה"ק משינאווא צפה שבכח דרשותיו היה להליהב הלכות עד כדי נטילת הבחירה, ומן השמים לא יניחו לו לדרוש כדי שלא לבטל הבחירה, ולכן רצה למנוע בעדו.

וראה ב'ליקוטים מתולדות המחבר' בספר מילי דמיטב: בשנת תרנ"ו קודם חג הפסח שלח לו רבינו משינאווא זי"ע מכתב דחוף שלטובתו לא ידרוש בשבת הגדול דרשה ברבים. פקודת דודו שמרה רוחו ולא דרש כמנהגו רק למד מספר ייטב פנים הלכות פסח הנדפס שם. בימי הקיץ נסע רבי משה יוסף זי"ע לשינאווא לעמוד על סודן של דברים, באומרו שבאונגארן אי אפשר לשמש ברבנות בלי לדרשו בשבת הגדול ובשבת שובה...

כשהיה רבי משה יוסף אצל הרה"ק משינאווא אמר לו הרה"ק שיפסיק מלומר דרשותיו, ועל זה ענה לו רבי משה יוסף: דער רב, יכול להחזיר את העולם בתשובה על ידי שיחת חולין שלו בלבד, אבל אני צריך לומר דרשות שעי"ז אני מחזיר את העולם בתשובה ואיני יכול על ידי שיחת חולין. וע"ז אמר לו הרה"ק משינאווא: אתה גם יכול...

בחורף של שנת תרנ"ז הזמינו את רבינו לשבת לעיר בעקעטשאבא. בערש"ק הגיע טעלעגראם משינאווא בו נצטווה שלא לדרוש בשבת זו, אולם אנשי העיר ברצונם העז לשמוע הדרשה, לא מסרו לו את הטעלעגראם, ובעוה"ר האמצע הדרשה נתעלף ואחרי כמה ימים החזיר נשמתו ליוצרו.

² ענין זה הזכיר הזכיר הגה"ק בעל ערוגות הבושם זצ"ל בהספדו על הרה"ק רבי משה יוסף, באומרו בתוך הדברים: הצדיק הזה היה לו מתנה טובה שברוח שפתיו היה בכוחו להשיב רבים בתשובה, ובכל עת שעמד לבשר צדק בקהל רב לא זז משם עד שהיה התעוררות תשובה, ואין לשער כמה דמעות היה יכול למצוץ אפילו מלב האבן... ויש לקונן כן על צדיק זה שסילוקו נמשל לחורבן ביהמ"ק, והוא היה בכחו בדיבור פיו וברוח שפתיו לפוצץ לב האבן ולהחזירו בתשובה...

וראה ב'ליקוטים מתולדות המחבר' בספר מילי דמיטב: בפרט היה מפורסם למגיד נפלא פה מפיך מרגליות ולמוכיח גודל עד למאוד, וכנסע ממקום למקום היה מוכרחי בדרשותיו בכל מקום בואו התקבצו המון גדול לשמוע דרשותו והיה לו כוח המשך בדרשותיו, והעידו עליו צדיקי הדור שהדרשות שלו הוא מעין הדרשות של זקיני הישמח משה זי"ע שהיתה מפורסמת מאד על פני הארץ. ובעת דרשתו היה בכיית גדולות אפילו ילדים בכו מאוד, ורבים התעוררו על ידו לתשובה ורבים השיב מעון בדרשותיו.

³ וז"ל: וגם ישיבות אין מצוי במדינתנו מכמה טעמים נכונים כאשר שמעתי ממז"ל מלייפניק הטעם לזה, אבל יושבים חבורות חבורות בבית המדרש ועוסקים בתורה בגפ"ת וכו'.

והתבטא, איך בין נישט שולדיג. ואמר לו הרה"ק מבאבוב בבדיחותא, אילו אני הייתי נותן לבחורים ארוחות כאלו, וואלט איך אויך נישט געווען שולדיג...

מרן שליט"א: באותה תקופה כבר נזקקו לישיבות. מרן הדברי חיים כתב (שו"ת דברי חיים ח"ב, יור"ד סי' מז) על זמנו, שאז לא נהגו במדינותינו לעשות ישיבות.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: זה לעומת זה, וכשהתחילה ההשכלה היו צריכים כנגד זה להעמיד ישיבות.

מרן שליט"א: אכן הישיבות של באבוב ושל ראדאמסק זכו להציל הרבה נפשות מישראל.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הייתי פעם בקראקא עם הרה"ח ר' מענדל רייכבערג ז"ל, והראה לי על איזה בנין ואמר ששם היה מלפנים שטיבל של באבוב, וסיפר שבשעה חמש לפנות בוקר כבר לא היה מקום פנוי לישיב שם, כי כולם באו ללמוד.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר שבעת ביקורו בטארנא אמרו לו גבאי הצאנזער קלויז שם, שמתפללים תפילת שחרית רק בשעה תשע, כי עד אז עוסקים כולם בתורה, ובשעה ארבע לפנות בוקר כבר לא היה מקום פנוי בבית המדרש³. וכן היה בעוד מקומות².

וראה בספר שיר המעלות לשלמה (עמ' נא) מה שהשיב הרה"ק מבאבוב לאחד ששאלו על אודות מש"כ בדברי חיים, וכה אמר: אילו היה זקני חי עכשיו, היה גם הוא מייסד ישיבה, כי הנה אדם ההולך בדרך בשעה שמזג האויר טוב ונוח, הרי הוא הולך ישר למחוז חפתו מבלי שיתעכב בנתיבתו, אבל כשפתאום סוער גשם בחוצות אז הוא מחפש לו מגן ומחסה מזרם וממטר ורק לאחר שהגשם חולף לו הוא עושה את דרכו הלאה. וכן בנידון דידן, בימי סבי מצאנז שבחוץ היה נעים ובהיר ולא נשבו רוחות, הלכו הצעירים ישר במנוחה ובנעימות בדרכם אורח התורה איש איש כנפשו וכחפצו, וכה התפתחו והתחנכו, אבל כשענגנים השחורים של ההשכלה מתפשטים ושופעים גשמי קלה אורבים לסכן את נפשות פלענט, אז על הבחורים להכנס לבין כותלי הישיבה המשמשים כתרס להגן אליהם מן הפורעניות ע"י שיתחנכו שם תחת השגחה חמורה, ואחר שנים אחדות כשנעשים מחוסנים נגד הסכנה אז יכולים לצעוד בבטחה במשעולי החיים.

¹ יש להסמיק לכך תיאור נוסף של אחד מתושבי העיר (טארנע - יזכור בוך, עמ' 68): "אין דער דאזיקער גרויסער סאנדזער קלויז האבן יומם ולילה געלערנט הונדערטער בחורים. אין די ווינטער-חדשים פלענט שוין פארטאגס שווער זיין צו פארנעמען א פלאץ צום לערנען..." [בקלויז המקומי הצאנזאי הגדול למדו יומם ולילה מאות בחורים. בחודשי החורף, כבר בשעות לפנות בוקר קשה היה למצוא מקום ישיבה פנוי].

וכן בספר "טארנע - קיום און חורבן פון א יידישער שטאט" (עמ' 205) מובא: "אין די ווינטער-נעכט, בעת די גרעסטע פרעסט, שנייען און זאווערוכעס, איז שוין 2 א זייגער פארטאג געווען טעטיק די קלויז, וואו ס'האבן זיך געפונען א גרעסערע צאל בחורים און בעלי-בתים וואס האבן געלערנט מיט התמדה... די וואס האבן פארשפעטיקט און געקומען ארום 5 פארטאג אין דעם גרויסער קלויז, האבן קיין זיץ-פלאץ שוין נישט געקענט געפינען..." [בלילות החורף הקרים, בכפור העז, סערות ושלגים, היה הקלויז פעיל כבר מהשעה 2 לפנות בוקר, כאשר נמצאו שם מספר גדול של בחורים ובעלי-בתים שלמדו בהתמדה... אלו שאיחרו והגיעו סביבות השעה 5 לפנות בוקר לקלויז הגדול, כבר לא היה יכולם למצוא מקום ישיבה].

² כן סיפר מרן זי"ע (שפע קודש, פרשת וירא; שפע חיים, רעד"ר ח"ב, פרשת ויחי, מאמר ב, אות ב): הנני זוכר מימי ילדותי, שבימות החורף לפנות בוקר היה הבית מדרש מלא מפה לפה עד שלא היה עוד מקום פנוי, ובימי בחרותי בהיותי בעיר ריישא בהקלויז דחסידי צאנז היה הקלויז מלא עד שהוכרחו לישיב על הארץ וללמוד, ולא היה מקום פנוי לעבור ממקום למקום בבית המדרש, כי אנשים מבוגרים ישיבו על הספסלים ולמדו, ובחורים ישיבו על הקרקע וגמרא ונר בידם, וגם אנכי הייתי ביניהם, ולמדנו באופן זה לילות שלמים [ובכל שעות הלילה היה בית מדרש מלא מפה לפה, כי עד

הדברי חיים שהוא מחשיב זאת כסמיכה², ושסמיכה זו חשובה אצלו כמו הסמיכה שקיבל מהרה"ק מראפשיץ ז"ע.

אחר הסתלקותו של הרה"ק מראפשיץ נסע מרן הדברי חיים אל העטרת צבי מזידיטשוב ז"ע, והיה קורא לו 'רבי', ואילו את הרה"ק מראפשיץ קרא 'דער אלטער רב'.

אפשר לראות זאת בחוש בספר תולדות אברהם להרה"ק מאילינוב ז"ע, ששם יש הסכמה ממרן הד"ח ז"ע ועוד הסמכות נלהבות מגדולי התורה בגלילות ההוא, ובין הדברים כותב: וזכרתי אני את ברית אהבה בינו ובין אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש חו"פ מופ"ה אבדק"ק ראפשיץ זצוקלל"ה ז"ע ועכ"ל וגם הוא נתן הסכמתו עליו, וגם אדמו"ר הרב הגדול הקדוש איש אלקים חו"פ רבינו צבי הירש מזידיטשוב זצוקלל"ה נתן הסכמתו עליו. ורואים שרק על העטרת צבי כתב התואר 'רבינו'.

כשנשאל על זה מרן הדברי חיים השיב: הרבי ר' הירש'לע כל מה שהיה באובנתא דליביה, הכל מסר לנו, אבל הרב הזקן, לפי ערך מה שהיה באמת, לא מסר לנו כלום.

והוסיף מרן הדברי חיים לספר: בראפשיץ היה המנהג שהיו מנגנים בכלי זמר בשולחן הטהור בכל לילה מלילות חוה"מ סוכות. פעם רימז הרב הזקן אלי ואל הרב מקאמינקא לגשת אליו, ואמר לנו: הנכם רואים את האיש העומד ומנגן בכינורו, הוא מעלה ומוריד את מיתרי הכינור בנגינתו וסבור שהוא הוא היחידי בעולם.

וענהו שב"ה שלא ביטל כלום. ואמר רא"ז, א"כ אגידה לי איזה דבר חידוש שחדשתם. ואמר לו מרן הד"ח חידוש, וראה מיד במה המדובר, ובגודל התפעלות אמר לו הגאון שיש לו איזה דבר שדיבר כבר עם כמה גדולים ואינו מחוור אצלו באם יכול לענותו, וענהו מרן הד"ח הלא לאלקים פתרונים ספרה נא לי, והציע לפניו הענין. וסיפר מרן הד"ח שהיה זה ענין קשה, והבוכ"ע עזרני ויישרתי לו ההדורים, ומרוב התפעלות אמר לו שיש לו עוד איזה ענין שנתקשה לו שנים רבות והציע לפני הרבה גדולים ואין בידו פתרון, ושיפתור לו זאת, ועזרני הבוכ"ע וגם זאת ישרתי לפניו, ונענה הגאון ואמר, אצלי זה היודע ללמוד נקרא רבי, א"כ הנכם רבי, ואיני מניח אתכם לצאת מפתח ביתי עד שתקחו מאתי קויטעל ופדיון. ושחק מרן הד"ח, היאך יכול הוא אברך צעיר לימים ליקח קויטעל מגדול הדור, ואמר לו הגאון, לא אמרתי בלי נדר... וכשראה מרן הד"ח שאינו מניח לו לצאת, התיישב ליד השולחן ללמוד, וישב הוא בצד אחד והגאון בצדו השני, ובהגיע זמן הסעודה צוה הגאון לאנשי ביתו שיביאו רק לו ולא למרן הד"ח, כיון שראה מרן הד"ח שאין זה תכלית, נתרצה לקחת ממנו הקויטעל, ונתן לו בתוספת מטבע זהב בתורת פדיון, וזה היה הראשון שברכו. ועיי"ש ההמשך. בספר 'מקור חיים' (אות קטז) מביא עובדא הנ"ל, בתוספת כמה פרטים, שבקושיא השניה ביקש מרן הדברי חיים רשות להניח רגלו החולה והכואבת על הספסל כדי שתפוש קימעא ואז יוכל להתעמק בסוגיא, ומיד כשהניח רגלו האיר ה' עיניו בתירוץ נכון, ורא"ז עמד משתומם מרוב התפעלות, ואמר לו: בוא עמי לפני ולפנים, והובילו חדר לפנים מחדר בארמונו הגדול והנרחב, עד שהגיעו לחדר הפנימי הי"ג, ואמר לו: דע לך כי זה י"ג שנה לא הייתי בחדר זה, ורק לכבודך באתי הנה, כאשר רואה אני שתעשה אילן גדול ותהיה רבי לאלפים, ומי יודע אם אזכה לבוא אליך, אם כן ברכני נא עתה כאן, ואמר לו שם אמו. אמר לו מרן הד"ח, כתיב ואברכה מברכך, יברכני קודם מר ואח"כ אברך בחזרה, וכן עשו. ומשם נסע מרן הדברי חיים אל הרה"ק מרוזין ז"ע, וכשנכנס אמר הרה"ק מרוזין: פנו מקום לאברך הזה אשר הגאון רבי זלמן מרגליות כבר סמכו לרבי...

ובזמנים ההם, גם אלו שלא למדו תורה, היו יכולים להיות בעלי מלאכה יראי שמים, אבל בשנים האחרונות, וכן נמשך עד היום, מי שאינו לומד תורה עכ"פ כמה שנים הריהו סר מן הדרך לגמרי.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: הבעה"ב של פעם... כשהייתי פעם ביוניאן סיטי, כאשר גיסי הרה"ח ר' ישעיה גליק הי"ו עשה ברית, ושמעתי אז ממרן ז"ע שסיפר שפעם ישב הברוך טעם ז"ע יחד עם חתנו מרן הדברי חיים ז"ע להכין דרשה שהיה צריך לומר, אבל תוך כדי ההכנה באו אליו עם כמה שאלות חמורות, בעניני עירובין ושחיטה וכו', ולא היה יכול להכין עצמו כדבעי, ולכן אמר לחתנו מרן הדברי חיים שבליט ברירה יאמר איזה דרשה שכבר אמר לפני כעשרים שנה. בשבת בבוקר כשהלך מרן הדברי חיים לטבול במקוה שמע שם שני בעה"ב מדברים ביניהם אודות הדרשה ששמעו מהרב לפני כעשרים שנה... ומיד רץ מרן הדברי חיים ואמר לחותנו ששמע שני בעה"ב מדברים מאותה דרשה, וא"כ אי אפשר לחזור על הדרשה... מיד ביקש הברוך טעם שיביאו לו איזה גמרא, והביאו לו ועיין בה, ואמר פלפול אחר...

ראיתי דבר פלא בספר שיחתן של עבדי אבות (עמ' כח), מהגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל, שמרן הדברי חיים אמר, הרבי שלי בנגלה היה חותני הברוך טעם, הרבי בנסתר היה הרב הזקן, ובשמים שניהם שקולים.

מרן שליט"א: זקה"ק מרודניק ז"ע שמע ממרן הדברי חיים, שפעם הזכיר הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל את עצמו לפניו בשמו ושם אמו, ואמר מרן

חיות למדו כת אחת בבית המדרש ומחצות ואילך באו כת שניה, וכן למדו בבית המדרש יומם ולילה, וכן היה כמעט בכל עיירה ועיירה, שבכל עת היה בית המדרש מלא על גדותיו, ובפרט בשבת קודש נתאספו בבית המדרש בליל שבת קודש ובצהרי יום שבת קודש ללמוד גפ"ת].

² ראה ב'דרכי חיים' (שיחות ועובדות, אות לח): שמעתי מפי רבינו ז"ל בעצמו: פעם אחת בליל ש"ק סיפר על שלחן ממי היה לו סמיכה, וסיפר שהיה לו מהרב ר' זלמן מרגליות ז"ל, וכן הוי עובדא. רבינו ז"ל היה מקודם רב ברודניק, והרבנית היתה עוסקת במסחר אצל הרב ר' זלמן ז"ל בקאנטא"ר שלו, והיה איזה טעות בחשבון בפנקס, והניחו את החשבון הזה עומד והתחילו חשבון חדש, והיתה הרבנית טוענת עמי, עד מתי יהיה עומד החשבון הראשון בפנקס, ונאסע לבראד אל הרב ר' זלמן להשוות את הטעות מהחשבון. ונסעתי לק"ק בראד ונכנסתי אל הרב ר' זלמן ז"ל ופלפלנו בהלכה. אחר כך שאל אותי הרב ר' זלמן מה מבוקשי, וסיפרתי לו שיש טעות באיזה חשבון בפנקס. והרב ר' זלמן לא היה אפילו אז זמן כבר בהקאנטא"ר שלו, רק אחי הלך תיכף להקאנטאר, והשווינו את החשבון. וחזרנו לבית הרב ר' זלמן, ואמר לי שם אמו "זה נקרא סמיכה". בזה הלשון שמעתי מרבינו.

עוד בזה סיפר לכ"ק מרן שליט"א, הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל, גאב"ד חוג חתם סופר (בצילא דמהימנותא, נח תשס"ג): שמעתי מאבי (הגה"צ רבי אברהם צבי אונגאר אב"ד קאפוואר) זצ"ל ששמע זאת מפ"ק של הגה"ק ממונקאטש ז"ע בעל המנחת אלעזר, שמרן הד"ח ז"ע אמר שג' גדולי עולם "ברכוהו" (בלשון סגי נהור) שהיה רבי, הראשון היה הגאון מבראדי רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל. היה זה בעת שנסע מבית חותנו בלייפניק ללובלין, וצוה אותו חותנו הברוך טעם אליו שכשיזדמן לו לעבור בבראדי ימסור פו"ש להגאון רבי אפרים זלמן. והוא היה אברך כבן י"ז שנה, ונכנס להגאון, ושאלו לשמו ולבקשתו, ואמר לו שמוסר פר"ש מחותנו הרב דלייפניק. ושאלו הגאון היאך הגיע לכאן, ואמר מרן הד"ח שנוסע ללובלין. ואמר לו הגאון, באם הרב מלייפניק לקח לחתן, מסתמא הנך יודע ספר, ושאלו כמה זמן לוקח הנסיעה, וענהו כארבע שבועות, ושאל האיך מבטלים הזמן הזה מתורה,

מרן שליט"א: האדם צריך לראות שגם הגשמיות שלו יהיה רוחניות, ואז ימנע ממנו הרבה מחלוקת... כיום ב"ה שרואים שנבנה כאן לשם ולתפארת, ורואים סייעתא דשמיא בכל רגע ורגע, אך ההתחלה היתה "הזורעים בדמעה" בשלימות ובמלא מובן המילה...

גאב"ד סיגייט זצ"ל: העולם מפרשים הפסוק והיה ראשיתך מצער, שהצדיקים תחילתן יסורים, וכל דבר בתחילה צריך להיות בקושי, ומבקשים שהראשית שצריך להיות בצער, תהיה מצער - מעט, ואחריתך ישגה מאוד מה שסופן שלוה, זה יארך הרבה...

מרן שליט"א: האם הרב שליט"א כבר ביקר בשני הבנינים של המרכז הרפואי?

גאב"ד סיגייט זצ"ל: אכן, ממש להתפאר, השי"ת יעזור שכל הנצרכים יהיה רפואה שלימה.

המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע סיפר שהיה מדובר שמרן הדברי חיים זי"ע יהיה רב בקאליב, אך לבסוף לא עלתה הדבר, ואמר: מה טוב היה שמרן הד"ח זי"ע היה בא לאונגרין, ואז היה הרה"ק משינאווא זי"ע רב בדבערצין, ושאר בניו של הד"ח זי"ע בשאר העירות באונגרין, איזה פנים היה אז לאונגרין...

מרן שליט"א: שמעתי זאת בשם הרה"ק מנאסוד זי"ע. ועברו אנשים שאינם שומרים תו"מ ובקשו ברכה.

מרן שליט"א: כמעט בכל פעם שעוברים כאן ברחוב, ועוברים אנשים שנראים רחוקים מאוד, מ"מ ניגשים הם בהכנעה, ומשימים ידם על הראש ככיפה, ומבקשים ברכה, כי רוב הציבור כאן באר"י המה מאמינים, ויש בהם הנקודה היהודית.

הגרש"ז מייזליש: ממש להתפעל מהמרכז הרפואי כאן, שזה בוודאי בדרך נס איך שזה מתקיים, הרי אצלינו בניו יורק אפי' בתי חולים ציבוריים לא שייך ליחידים, אינם מחזיקים עצמם כלכלית, ונסגרו כמה מבתי החולים, שכהיום שעל כל אבר ישנו מחלקה מיוחדת וקשה מאוד להחזיק כל המחלקות.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: זקני בעל הבנין דוד מאוהעל זצ"ל היה פעם בבודאפעסט בסאנטריום, והפרופסור שניהל את הסנטריום שראה על זקניו שהוא איש מורם מעם, בא מפעם לפעם לשוחח עמו. וזקניו זצ"ל לא ידע רק מילה אחת בשפת האונגרין, לומר ישר כח, וחופ' מזה לא דיבר כלום, ושאל אותו הפרופסור

כססיים את דבריו חזרנו לישב במקומנו, ולאחר איזה זמן קרא לנו ואמר: הידעתם, שואב המים ההולך באמצע הרחוב כששתי הדליים [ה'יאסלעס'] תלויים לו משני צדדיו, הריהו סבור שהוא היחידי בעולם.

לאחר מכן פנה אלי הרב הזקן ושאלני: האם הבנת מה שאמרתי לך? והשבתי שאולי כוון רבינו לכוונה מסוימת בסתרי תורה, ואמר לי שלא לזאת נתכוון. שבת ואמרתי, אולי כוון רבינו לכוונה פלונית, ושוב השיב שגם לזאת לא היתה כוונתו. כך אמרתי בפניו ששה דרכים, ועל כולם השיב שלא עליהם היתה כוונתו, עד שאמרתי לו איזה כוונה שביעית שאולי לזה נתכוון, ועל זה אמר לי: הן לזאת היתה כוונתי, אולם כוונתי לעוד כוונות, והוסיף לומר עוד מאה כוונות שכוון בשני הענינים הללו שאמר. עד עשרים כוונות עדיין הבנתי, אבל לאחר מכן עלה כל כך עד שלא היה בכח להבין כלל מה הוא שח"ו. וסיים מרן הדברי חיים באמרו: מעתה איך אוכל לקרות לו "רבי". וכיבד את מרן שליט"א בלחיים, ואחלו זה לזה.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: אבי זצ"ל היה אומר, דשגור בפי חסידים בשם הבעש"ט הק', שכאשר יבוא משיח צדקנו הוא ישאל את בני ישראל איך עלה בידם לסבול את עול הגלות, והם ישיבו שחזקו עצמם עם כוס יי"ש¹⁰. וביאר אבי זצ"ל, כי על היי"ש מברכים "שהכל נהיה בדברו" ובזה התחזקו.

בביקור מרן שליט"א במעונו בסיגייט שבברוקלין, ביום ראשון פרשת חוקת ד' תמוז תשע"ה בעת מסע הקודש לארה"ב

גאב"ד סיגייט זצ"ל: כל השיכון כאן גורם לקידוש השם גדול.

בישמח משה מביא מספר עוללות אפרים, שחילוקי דעות יכול להיות רק בעניינים גשמיים, שהרי כל אדם הוא לעצמו, אך ברוחניות אי אפשר להיות חילוקי דעות שהרי רוחניות שייך לנשמה, וכל הנשמות מאוחדים יחד, ואב אחד לכולנו. בזה מפרש הישמח משה, ה' עוז לעמו יתן, אין עוז אלא תורה, שע"י שה' נתן העוז היינו התורה לעמו, לכן ה' יברך את עמו בשלום.

⁹ ראה בדומה לזה בספר שיח זקנים (חלק ה, עמ' מו): פעם אחת היה הרה"ק האור לשמים זצ"ל אצל הרה"ק מראפשיץ זצ"ל, אמר הרה"ק מראפשיץ, ברענג אריין קאווע מיט מילך, והוסיף ואמר, איי למה אני אומר קאווע מיט מילך, כי פעם היה הרה"ק הרבי ר' מענדעלע מרימנוב זצ"ל אצל הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל, אמר גם הרבי מלובלין אז, ברענג אריין קאווע מיט מילך. ואחר כך אמר הרה"ק מראפשיץ מאה וחמישים טעמים למה אמר כן הרבי מלובלין. ואמר הרה"ק מצאנז [שהיה אז גם כן שם], עד חמש ושבעים טעמים הבנתי, ואחר כך התחיל ראשי להתבלבל.

¹⁰ ראה בספר אהל נפתלי (אות שע): הנה רבינו הקדוש מראפשיץ היה מחותן עם הרה"ק רבי מאיר מסטאבניץ (ואפטא, בעל אור לשמים), ועל החתונה בבוא רבינו הלך הרבי ר' מאיר מאפטא לקראתו לכבודו בעונה והכנעה יתירה כתלמיד לרבו, ובידו צלוחית עם יין שרף לשתות. וכאשר קיבל ברכת שלום מרבינו אמר הרבי ר' מאיר לרבינו: מחותן, כשיבוא משיח צדקנו נלכה לקראתו גם כן עם הזה, עכדה"ק.

הגרש"ז מייזליש: ראיתי שהגאון בעל המנחת יצחק זצ"ל כותב באחד מההקדמות לספרו, שמה שאמרו חז"ל (שבת קלט, א) שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד, נתקיים זאת בזמננו, שאלו שלומדים גמרא לומדים רק זאת, ומסגרת אחרת יש ללומדי שו"ע, ואין אחד שידע גמ' עם הראשונים, ולכד מזה יהיה בקי בשו"ע.

מין שליט"א: כך סיכמנו עם החתן הרב מאיר משולם שליט"א שיגמור תחילה ש"ס, ואז ילמד שו"ע, וכך אני אומר תמיד לאברכים, שדרכם מיד אחר החתונה להיכנס למסגרות של לימוד הלכה, שתחילה לכל צריך ללמוד ש"ס עם ראשונים ולהתייגע על כך, ורק אח"כ אפשר ללמוד הלכה, שאז אחרי שלמדו הגמ' עם הראשונים הרבה יותר קל, ויש הבנה אחרת ללימוד ההלכה.

הגרש"ז מייזליש: הוא מפרש זאת בדברי הגמ' משנה ברורה והלכה ברורה במקום אחר, שבין המשנה ובין ההלכה צריך להיות ברורה, ותחילה צריך להתחיל במשנה ברורה ושוב אח"כ יכולים ללמוד ההלכה הברורה, כך הוא כותב בהקמה לספר התשובות.

כשעברו ליד שפת הים אמר **גאב"ד סיגייט זצ"ל:** כשהיה אבי זצ"ל כאן בארץ ישראל, היה כאן על חוף הים, ואמר הנה אני יודע בדיוק אך מסתמא טבלו כאן התנאים והאמוראים, בא וגם אנו נרכין ראשינו אל תחת המים לטבול כאן.

שנשמע תמיד בשורות טובות

מין שליט"א: שנתראה תמיד מתוך שמחה ונחת.

גאב"ד סיגייט זצ"ל: אני מקווה שיהיה כמו שזקיני זצ"ל כותב לפרש ויקרא בהם שמי ושם אבותי, שיעקב אבינו ביקש שצאצאיו אחריו יתיחסו אחריו ויאמרו עליהם שהוא מצאצאי יעקב, וזהו יקרא בהם שמי, שיקראו להם בשמי, כמו"כ אנו מקווים שצאצאיו לא יתביישו בשמינו.

ברחובות קריה למחרת ה'לעצטע שבע ברכות' בנישואי הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, ביום כ"ג חשוון תש"ע

בחצרות קדשינו

חסידים איין משפחה:

ארגון הצדקה והחסד עזר לקהל: "כולנו משפחה אחת גדולה, כולנו מביאים את שמחת ימי הפורים בקרב כל משפחה ומשפחה מאנ"ש"

המאמר העתיק "חסידים איין משפחה" הוא לא מליצה בלבד, אנשים אחים אנחנו, ערבים זה לזה, כולנו כל החונים תחת דגל חסידות צאנו בני משפחה אחת אנחנו, ובשביל אחים, בשביל המשפחה עושים הכל, הכל. משמו של בעל השולחן ערוך הרב, בעל התניא זי"ע אומרים: "דרכי החסידות איז, אז אלע חסידים זאלען זיין

בתמיה: הרי אתם דרים כאן במדינה זה ארבעים שנה, והאיך אתם לא מכירים את השפה. ענה אותו זקיני הבנין דוד, תמהינו עליך שאתה שואל אותי שאלה כזו, והסביר לו: הנה אצלינו באוהעל ישנם כמה רופאים זוטרים שכאשר יש לאיש מכאוב או חולי פונה הוא אליהם, אך הנה כאן בעיר הגדולה שישנם פרופסורים גדולים, ולכל אבר ישנו רופא המומחה, שיש שמומחה ללב, ובדבר זה הוא פרופסור ומומחה גדול, אך לשאר האיברים אינו מבין כלום. כי א"א להיות פרופסורים לכל איברי האדם, כן אני פרופסור לתלמוד שלמדתי ואני בקי במקצוע זו, ולכן אני בקי בשאר חכמות...

הגרש"ז מייזליש: בשו"ת משנה יעקב להגה"צ מקאפוש זצ"ל (סי' קפ"ח) מביא מדברי החיד"א בברכי יוסף שאצלו בעיר ישנו הבי"ד הגדול, היינו בי"ד המומחה, ולכד מזאת ישנם בתי דינים קטנים שבקיאם בכל המקצועות, היינו ישנם ת"ח שבקיאם בהל' שבת, וזה בקי בהל' ברכות, ומסיים שם אב"ד קאפוש זצ"ל הלוואי שניהיגו זאת גם בניו יורק ויהיה בזה תועלת לקולא ולחומרא.

מין שליט"א: אמנם גדולי ישראל ידעו כל התורה כולה, בכל המקצועות כולם.

הגרש"ז מייזליש: בזה מפרש הגמ' (שבת קט) עתידה תורה שתשתכח, שלא ימצאו היודעים הלכה במקום אחד, היינו שמלפנים היו גדולי ישראל בקיאם בכל התורה כולה, כמו שלהבדיל מלפנים היו הרופאים מומחים בכל התחומים, וכהיום נהיה לכל אבר מומחה אחר, כמו"כ בתוה"ק שכל ת"ח הוא מומחה במקצוע אחד.

מין שליט"א: זה מה שאמרו חז"ל (שבת קיד, א) איזהו ת"ח כל ששואלים אותו הלכה 'בכל מקום'...

באמת שאני שמעתי דברים הללו מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע. **הגרי"ב אייכנשטיין:** ראיתי שהגאון רבי שלמה זלמן אורבאך זצ"ל כתב לאחד שהוציא ספר על מצוה אחת, בה הוא מקיף כל הדינים וההלכות ששייכים למצוה זו, וכותב לו הגרש"ז שהוא פוסק הדור במצוה זו, מכיון שהתעמק בכל המצוה הזאת.

בס"ד

יום נבית ה'

הזדמנות מיוחדת!

בשנת קודש כפרנס יום בכללי השי"ס הנך רוכש לעצמך זכות אדירה ונשגבה: יום אחד של לימוד התורה הנקי בריציות במשך כל שעות היום והלילה בהשגות הנעלות שקבע ויסד כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע בכללי השי"ס, שותפות קודש במאות תלמידי חכמים מופלגים ברחבי ארצה

כ"א אדר א'

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' שמעון צבי איידליס הי"ו
אב"י בקרית צאנז
לזכות נישואי הבת תח"י בשעת"מ

כ"א אדר א'

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' דוד הכהן רוט הי"ו
אב"י בקרית צאנז
לע"נ זקית הרה"ח ר' אלימלך בן הרב יצחק אייזיק רוט ז"ל
נביע כ"א אדר

כ"א אדר א'

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' מרדכי קלמן גולדן הי"ו
אב"י בקרית צאנז
לע"נ אמו מרת רחל שניידל בת ר' משה קלמן הלוי גולדן ע"ה
למלאות השנה לפטירתה כ"א אדר

כ"א אדר א'

שותף בלימוד בבית ה'
הרה"ח ר' שלמה זלמן דוב לעמבערג שליט"א
אב"י מאקווא נתינה
לזכות עילוי נשמת אביו הגה"צ רבי יוסף אשר אנשיל
בן הגה"צ רבי משה נתן נטע זצ"ל - אב"ד מאקווא אלעד
נביע כ"א אדר

"ותלמוד תורה כנגד כולם" ובוודאי שלזכות וחשיבות מרובה היא לרכוש זכות שותפות לפחות ליום אחד! של לימוד בכללי השי"ס. כדברי השי"ת הבוחר בתורה לדוד המלך (שבת 7) כי טוב יום בחצריך מאלף, טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה, מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

לימוד ויריאת כל הש"ס ושי"ת
מיסודו של ר' יצחק מרדכי אדמו"ר מנאמן וז"ע
השי"ת

לתרומות והנצחות: הר"ר שמואל בורד - 054-8441601

ווי איין משפחה על פי התורה באהבה" (דרכי החסידות הינם, שכל החסידים יהיו כמשפחה אחת, על פי התורה, באהבה).
"ידידים יקרים, מדובר במשפחה שלנו. כל מי שנחשף למה שקורה בקרב אלה שבגזירת עליון נקלעו למצוקה - מתקשה להירדם בלילה. סמוכים ובטוחים אנו, שכמו במשפחה, מרגישים האחד את השני, ולכן בוודאי נוכל בפורים לתת להם עוד בשורה ענקית, לצד הסיוע והתמיכה הנפרסים על פני כל השנה במישורים שונים" אומרים בעזר לקהל.

מחלקים - לאנשים שזקוקים לכך באמת

בשנה האחרונה, החלו להתמקד בעזר לקהל בצורה אינטנסיבית בעזרה למקרי מצוקה בקרב קרובי המשפחה שלנו, אחינו ובשרינו מכל רחבי הארץ, כאשר כל פניה שמגיעה למוקד או לאחד מגבאי הצדקה או הרבנים, מטופל מיידית על ידי הקמת קרן סיוע ייעודית, עם גיוס משאבים לקרן הייעודית.

רק בחורף האחרון, נפתחו בעזר לקהל 30 קרנות סיוע בסכום מצטבר של למעלה ממיליון ומאתיים אלף ₪ (!) לעזרת משפחות מאנ"ש שזקוקים היו לסיוע הגון בעקבות מקרי מצוקה שהתרגשו עליהם ל"ע.

לאחר חשיבה מאומצת ודיונים למכביר, החליטו גבאי הצדקה להמשיך ביתר שאת וביתר עוז במהלך האדיר שהחל אשתקד, מהלך שחולל מהפך חיובי וחסר תקדים בתחום חלוקת מתנות לאביונים בחצר הקודש צאנז בכל שנה גם התמודדו הגבאים עם חוסר יכולת לחלק לאנשים שזקוקים לכך באמת, בעקבות האיסוף ביום הפורים עצמו, בלי מטרה מוגדרת ובלי יעדי גיוס וחלוקה ברורים מראש - ובעקבות רשימות ישנות ולא מעודכנות. למעשה התבצעה החלוקה אך ורק בהתאם לסכום שנכנס בפועל. הבשורה המשמעותית של עזר לקהל לקראת ימי הפורים מכריזה שאוספים כדי לחלק!

הוא אומר, שכמו בשנה שעברה, אז החל המהלך האדיר הזה, כך גם בשבועות האחרונים יושבים כל גבאי הקופה יחד עם רבני הקהילות בכל אתר ואתר ועם העסקנים המקומיים, ומגבשים רשימות של כמה עשרות נצרכים מאנ"ש שזקוקים נואשות לסכומי כסף גבוהים וזו תהיה מפת התמיכה של עזר לקהל בימי הפורים הבעל"ט, כמובן בנוסף, לתמיכות הרגילות שהיו מקבלים הנצרכים מדי שנה.

כלומר, בעזר לקהל וגם בקרב הציבור יהיה ידוע מראש כמה כסף צריך לגייס ועבור אילו מטרות, ועד הפורים יפעלו כדי לדאוג לכסות את הסכומים האלו כדי לעמוד ביעדי התמיכה שהוצבו בהתאם לצרכים. כפי שכבר נכתב: לאסוף מתנות לאביונים כדי לחלק למי שצריך באמת.

שימו לב אל הנשמה

בקשה נחוצה מאנשי שלומנו בכל אתר ואתר מטעם גבאי הצדקה של עזר לקהל - מתפרסמת השבוע, בעקבות המהפך המשמעותי בהיערכות לחלוקת מתנות לאביונים בו ביום, עבור אחינו ובשרינו אנשי שלומנו, בני משפחתנו, בדגש על כאלו המתמודדים עם מקרי מצוקה.

פונים בזאת גבאי הצדקה של עזר לקהל בקריאה של חיבה לכל אחד ואחד מאנשי שלומנו בכל רחבי ארץ הקודש,

דמעוּת בעינייהם של כמה וכמה מהגבאים, לא אחת ולא שניים, כשהתוודעו למקרה נוסף של משפחה, עם אב, עם אם, עם ילדים, שעוברת סבל בל יתואר. הגבאים האלה, נמס לבם בקרבם. הם לא מסוגלים לעמוד מנגד.

טייערע צאנזע חסידים! חסידים איין משפחה! הוכחתם את זה אשתקד. בפורים תשפ"ג, ולאחר מכן בפסח, נפל דבר בצאנז. הוכחתם שצאנז היא מעצמה של תורת חיים, אך גם של אהבת חסד. אנחנו גאים בכם! הוכחתם שאכפת לכם. בזכותכם הכפלנו והשלשנו את סכומי מצות מתנות לאביונים.

ביום הפורים, חילקתם למשפחות: קרוב לחצי-מיליון ₪! והוא ממשיך ואומר: "רבותינו לימדו אותנו לא להסתפק במה שעשינו עד כה. היעד השנה גבוה הרבה יותר. הגבאים, כבר ראשם ורובם בגיבוש הרשימות, הרבנים שליט"א עומדים על גבינו ועוברים על כל שורה ועל כל סכום של תמיכה, כדי שנוכל הגיע להרבה יותר.

ידידים, הוכחתם את זה בענק אשתקד. בני ירושלים ובני טבריה, אנשי קרית צאנז נתניה ואנשי בני ברק, ידידי אשדוד וידידי אלעד, חברנו בביתר וחברנו בפתח תקוה, חסידי בית שמש, חסידי מודיעין עילית וחסידי צפת. כולם חסידים ואנשי מעשה שבזכותכם נצלו ילדים מעתיד לוט בערפל. בוודאי השנה – תוכיחו זאת ביתר שאת וביתר עוז. מה שאנחנו יכולים להבטיח לכם, שאנחנו מעמידים בפניכם את קופתנו לקיים את מצות 'מתנות לאביונים' באופן הנעלה והמהודר ביותר, כאשר הסכום כולו, מועבר למשפחות בעצם יום הפורים ומביאים שם אורה ושמחה! בדיוק כמאמר מרדכי ואסתר, וכפי הנפסק בשו"ע."

ובכן, כבר מיד ועכשיו: מפקידים מראש מתנות לאביונים בו ביום 360 ₪. ניתן באמצעות גבאי עזר לקהל די בכל אתר ואתר. כמו כן בטל': 1-700-720-750, וכן באמצעות קופות נדרים-פלוס וקהילות, קופת 'עזר לקהל בארה"ק'. וייל משפחה איז די ערשטער זאך!

לאמץ עיניים ולב ולשים דעת על כל אחד ואחד מהסביבה הקרובה והרחוקה, כדי לוודא שחלילה אין בין אחינו ובשרינו מי שיש לו חסרון כיס או זקוק לעזר וסעד ואינו מקבל מענה ותמיכה מחמת חוסר ידיעה או בושה ח"ו.

החובה והזכות מוטלים על כולנו להיות ערבים זה לזה ולהימנות על העושים והמעשים ולפנות עם כל מידע או הצעה, לרבני אנ"ש וגבאי הצדקה בכל אתר ואתר, כדי שנזכה יחדיו להכניס אורה ושמחה וששון לבתי אחינו ובשרינו המצפים לישועה ועזרה. את הפניות ובקשות מכל רחבי הארץ יש להפנות אל הרבנים שליט"א או לגבאים כפי שמתפרסם בכל אתר, את הבקשות יש להפנות באופן מיידית על מנת שיוכלו גבאי הצדקה להיערך לקראת יום הפורים.

מתנות לאביונים נותנים כבר עכשיו

המיוזם המבורך של עזר לקהל כבר הפך למסורת: המוני אנ"ש מקדימים ומפקידים את דמי המתנות לאביונים שלהם עוד לפני יום הפורים, ובבוקר יום הפורים גבאי הקופה מעבירים בשליחותם ובזיכוי עבור המפקידים את המעות לידי האביונים.

בעז"ה כבר בשבוע הבעל"ט יעמדו היכון גבאי הצדקה של עזר לקהל בכל רחבי ארה"ק, על מנת 'לקנות' את דמי המתנות לאביונים ע"י שטר הקנאה מיוחד בו ממנה התורם את גבאי הצדקה להעביר בשליחותם את תרומתם בו ביום לידי האביונים.

דמעוּת בעיני הגבאים

עם תחילת מגבית פורים, אומר מזה"ר זאב טהלר הי"ו, מנהל עזר לקהל את דבריו הבאים בהתרגשות רבה: "מאחורי הפעילות הענפה וחסרת התקדים, עומדים גבאים ועסקנים שבלב רותח של רצון לעזור ולפעול למען המשפחות שלנו, אחינו ובשרנו, הם שמים לילות כימים במסירות, בנמרצות ובהתלהבות, לעמוד במשימתם. האמינו לי, בעיניי ראיתי

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד העסקן הדגול והנעלה, איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, אהוב וחביב ונחמד ונעים, פאר המעלות והמידות, אציל הרוח וטוב הלב, מסור בלו"נ למוסדוה"ק

הרה"ח ר' אברהם רייך הי"ו

ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת נישואי הבת הכלה תחי' עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שרגא פאביל בינעט נ"י

והברכה אחת היא, קדם הסב הדגול, כביר המעש ורב הפעלים, נודע במעשיו האצילים,

הרה"ח ר' אברהם יהושע העשיל וואלף הי"ו

אב"י בבארא פארק

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים.

הלב בוער בהכרת הטוב

בארגון נשי צאנז, פועם ובווער רצון עז לסייע ולעזור במגוון פעולות למענן של נשות ישראל הצדקניות, המגדלות במסירות ובערליכקייט, דור שלם לה' ולתורתו לאורם של רבותינו הקדושים. המטרה היא להקל מעליהן את המשא ולתת מגוון פעולות שיאירו את עולמן.

מלבד הפעילות השוקקת במשך כל השנה כולה, הן בקרית צאנז, וחלקן גם בערים אחרות. פעילות שכוללת: חלוקת נדוניות יוקרתיות לכלות, ארוחות צהריים בערב פסח, כנסים שנתיים, הו"ל של מגזין צמרת שבאה לתת עוצמה רוחנית, דאגה לתקציבים עירוניים לקופות בערים השונות, עזרה לילודות במגוון דרכים, מועדון לגימליאות, מסיבות והתכנסויות, נדוניה לחתנים, ביקור חולים, ארוחות לאבלים, הקרנות מסובסדות, חבורות – עוד נכוננו עלילות גדולות בתכניות העתידיות של נשי צאנז.

הן בהרחבת הפעילויות השונות לכל קהילותנו הק' והן ביזום תחומים חדשים של עזרה וסיוע כמו הענקת ימים בבתי החלמה, משחקיות לילדים, עוזרות בית בערבי פסחים, נופשים לגוף ולנפש ועוד.

"כל בית בצאנז, מכיר טובה למפעלות הדגולים של הרעבעצן תליט"א, שמשקיעה יומם ולילה לרווחתם של כל נשות אנשי שלומנו, בגלוי ובסתרי" – אומרים בארגון נשי צאנז 'סימן ברכה', "ובוודאי כאשר בארגון מתכוונים להתרחב ולנסוק כלפי מעלה בעז"ה, ולכן הבקשה היא לבסס את השותפות".

בארגון נשי צאנז קוראים לכל בית ובית בצאנז, לקראת היארצייט הרביעי של אמה של מלכות, די רעבעצן ע"ה, שבצדקתה וברוב חסדה ייסדה את הארגון, לחתום על שותפות קבועה כדי שלבנות את היסוד של הרחבה הנתינה והחסד.

הלב בוער בתפילה - הקוויטל על יד הנרות במשכן הקודש
כל בית בצאנז בוודאי רוצה להיות רשום שם בקוויטל המקודש בבית הרעבעצן תליט"א, על יד הנרות, בפרוס השבת על הבית הגדול והקדוש שכל העיניים נשואות אליו.

בארגון נשי צאנז 'סימן ברכה' נכנסים לעתיד חדש ופורצים קדימה: בונים שותפות קבועה כדי לממש את התכניות הגדולות

לקראת היארצייט הרביעי של אמה-של-מלכות, די רעבעצן ע"ה, אשת חבר לכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, נערכים בארגון נשי צאנז 'סימן ברכה' לעתיד חדש ומבטיח, ובסיעתא דשמיא פורצים קדימה. ההיערכות באה בעקבות הרצון והשאיפה של הרבנית הצדקנית תליט"א, א"ח לכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, לתת תנופה לכל מעגל העזרה והסיוע של ארגון נשי צאנז.

כידוע, כל ימיה של הרבנית הצד' ע"ה, היא הקדישה את עצמה עבור כל משפחות אנשי שלומנו בארץ הקודש ובחוץ לארץ. ממרום שנותיה, ולמרות זמנה העמוס, השתתפה בכל לב הן בשמחות אצל אנ"ש והן ל"ע בימי צרה ומצוקה. לבה בער בענן אש של צדקה וחסד, של נתינה והענקה לזולת.

העשייה שלה למען השני, היא לאות ולמופת לדור שלם שגדל על דמותה והביט בהערצה ובהערכה אחר התמסרותה למען הזולת, אחר טוב הלב הבלתי נתפס שלה. "וזה מה שמחייב אותנו גם להמשיך הלאה, ובוודאי גם להרחיב את הצדקה והחסד שיצאו מביתה הגדול והקדוש" – אומרים בארגון נשי צאנז 'סימן ברכה'.

על מצבתה כידוע חקוק התואר 'טובת לב', כפי שכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע כתב עליה בצוואתו הקדושה. מבט קצר על התואר הנעלה הזה שניתנה לה על ידי לפיד האש, מספר את סיפור חייה שהחלו בנייטרא, העיר הגדולה לאלקים, לאורו של אביה הגדול גאב"ד נייטרא זצוק"ל, והמשיך בויליאמסבורג, ביוניאן סיטי ובקרית צאנז נתינה. בכל מקום שאליו הגיעה, היא השרתה מטוב לבה שהיה ללא גבולות, טוב לב שהיה אחד היסודות לבניין צאנז לאחר השואה.

זכינו והרבנית תליט"א, א"ח לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ממשיכה את הדרך, ופעילות החסד של ארגון נשי צאנז 'סימן ברכה', נמצאת בהיקפים עצומים וחסרי תקדים בכל רחבי ארץ ישראל.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתינה

ברכת מזל טבא

שלוחה בזה, קדם האי גברא יקירא, המחנך הדגול, נודע בשערים לשם ולתהלה, ה"ה

הרה"ח ר' אלטר יעקב שמעון שר הי"ו

מנהל ת"ת דרכי אבות קרית צאנז

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת נישואי הבת תחי

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש החבר דוד יהודה נ"י

בן הר"ר יחזקאל רייך הי"ו - אב"י בקרית הבעש"ט

ובברכת מזל טוב לסבים

הרה"ח ר' ישראל אריה פישר הי"ו - ב"ב

הרה"ח ר' יצחק ארנפלד הי"ו - פעיה"ק

הרה"ח ר' אפרים רייך הי"ו - ק. הבעש"ט פ"ת

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

"שותפות בסיסית" – 36 ₪ בחודש. תמורת סכום זה, יוכלו לרשום שני שמות בקוויטל המקודש; "ברכה בבית" – 52 ₪ בחודש. תמורת סכום זה, יוכלו לרשום את כל השמות של המשפחה בקוויטל המקודש; "תפילות ונחת" – 72 ₪ בחודש. תמורת סכום זה, יוכלו שמות כל המשפחה בקוויטל המקודש, ועוד בקשה אישית מפורטת. כעת, מצלצלות נשות ישראל הכשרות אל מוקד "מכירות טובה", בטל': 09-372-9000, ומצטרפים אל מפעל חייהן של הרבניות הצדקניות. ניתן לתרום דרך מערכת קהילות, קוד קופה 42106.
ומעתה ועד עולם, "סימן ברכה" ישרה בביתכם לאורך ימים ושנים טובות.

בצאנו כבר יודעים: מתנות לאביונים בו ביום זה 'אחים לשמחה': היערכות להגרלה הגדולה על סך 18,000 ₪!

משנכנס אדר, אחים לשמחה: במפעל החסד של אנ"ש "אחים לשמחה" הפועלים ללא לאות במשך כל השנה כולה למען המוחותנים בחצר קדשנו ולא נחים על זרי דפנה על מנת להקל את העול מעל המוחותנים – נערכים למגבית הפורים השנתית, עם בשורה אדירה ומהדהדת בכל רחבי חצר קדשנו: הגרלה על סך 18,000 ₪, למימוש בחנויות המובחרות של ביגוד ומזון לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה.
בהנחיית הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, הוקם בימים אלו מוקד ענק בפריסה ארצית, כדי לתת את ההזדמנות לכל אנשי שלומנו להקדים ולתת כבר עכשיו את הסכום של 200 ₪, ובכך לזכות להיכנס פעמיים להגרלה הגדולה והמדוברת. בנתינה של 144 ₪, זכאים לכרטיס הגרלה אחד.

הדוכנים והמגביות בכל עיר ועיר

בימי ראשון ושני הקרובים, ראש חודש אדר ב', מוקם דוכן התרמה ענק בפתח בית המדרש אוהל נחמיה בקרית צאנז, עם כיבוד עשיר ויין לרוב כיד המלך לכבוד ראש חודש. בדוכן יזכה את הרבים הגה"צ אב"ד ארה"ב וראש הישיבה שליט"א יחד עם ראשי וגבאי "אחים לשמחה", שיזכו את כלל תושבי קרית צאנז בנתינה מוקדמת למען "אחים לשמחה" על מנת שיוכלו לחלק למחותנים השרויים במצב כלכלי מורכב – ביום הפורים.
בנוסף על כך, בכל עיר ועיר, יקבלו נציגי אחים לשמחה את נדבת לבכם, ויעניקו לכם את כרטיסי ההגרלה. בירושלים – הר"ר שמואל שטיגליץ, בבני ברק – הרב אביגדור מאיר ווידער, באלעד – הר"ר יחזקאל קנר, בביתר – הר"ר מנחם שכטר, בבית שמש – הר"ר בערל גליק, באשדוד – הר"ר פישל טובי, בברכפלד – הר"ר מאיר כץ, בחיפה – הר"ר בן ציון יגר, בטבריה – הר"ר אלימלך ברגר, בצפת – הר"ר יצחק אייזיק גרינשטיין, בקרית הבעש"ט – הר"ר יעקב גלנץ, מוקד מרכזי – הר"ר מרדכי שבת גולדשטיין 052-7144519.
בנוסף לכך, רכז המוקד המרכזי הר"ר מרדכי שבת גולדשטיין, יעבור מעיר לעיר לזכות את אנ"ש בנתינה מראש של מתנות לאביונים, ובמכירת כרטיסי ההגרלה.

מקדמיים ונותנים 200 ₪ ונכנסים פעמיים להגרלה הגדולה

אחים לשמחה
לרשימת בנותיות והוקדמות של ראש מוחותנים פסח

משנכנס אדר אהלים לשמחה
מחנות מקומיים

144 ₪
מחנות

הצאנו כבר יודעים: תמנת לאביונים בו ביום, זה אחים לשמחה!

052-7144519	הר"ר מרדכי שבתאי גולדשטיין	קרית צאנז תמנה
050-4111834	הר"ר שמואל שטיגליץ	ירושלים
054-845892	הר"ר אביגדור מאיר ווידער	בני ברק
055-6728725	הר"ר יחזקאל קנר	אלעד
052-7692866	הר"ר מנחם שכטר	יגור
055-6797808	הר"ר בערל גליק	קרית שומון
055-6707713	הר"ר פישל טובי	אשדוד
052-7126278	הר"ר מאיר כץ	ברנפלד
054-8597899	הר"ר בן ציון יגר	חיפה
058-3297644	הר"ר אלימלך ברגר	נבריק
055-6721866	הר"ר יצחק אייזיק גרינשטיין	צפת
052-7188306	הר"ר יעקב גלנץ	קרית הבעש"ט
052-7144519	הר"ר מרדכי שבתאי גולדשטיין	מוקד מרכזי

החל מיום ראשון אצל המציינים

פסק דין – הלכה למעשה

מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו, מנהל מפעל "אחים לשמחה", מזכיר את פסק הדין המיוחד שיצא על ידי בית דין צדק דקהלא קדישא הדין, שנכתב ונחתם באסיפה ההיסטורית של הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ שליט"א, במשרדי אחים לשמחה, ביום שלישי ו' אדר ב' תשע"ט, בו נכתב כדברים הבאים: "בבקשה גדולה מעומק הלב, לעמוד ולסייע בסיוע שיש בו ממש ל'אחים לשמחה', ומקיימים בזה גם מצות מתנות לאביונים בהידור, וגם מצות שמחת חתן וכלה למהדרין, ויתברכו בכל מילי דמיטב. על הפסק חתומים הדומ"ץ הגאון רבי חיים יעקב מנחם שווארץ זצ"ל ויבדלחט"א אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, והרבנים הגאונים רבי מרדכי ברנט שליט"א ורבי מרדכי לוינשטיין שליט"א.

הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א שחתם גם הוא על הפסק, הוסיף לכתוב: "צדקת אחים לשמחה זה הצלת נפשות ממש וביותר על ידי קביעות בסכומים הגונים, וגם מקיימים בזה מצות מתנות לאביונים בהידור."

הברכה המופלאה של הגה"צ רבי שלמה זלמן בריל זצ"ל

ברכה מופלאה הוסיף וכתב על הפסק הגאון רבי שלמה זלמן בריל זצ"ל: "נבצר ממני לבוא ולהשתתף באסיפת הדיינים שליט"א, אבל אני מצטרף לדבריהם כי על ידי תרומה לאחים לשמחה מקיימים מצות מתנות לאביונים בהידור, ובפרט שכאן מדובר בהצלת נפשות ממש. וכל הנותן יתברך בכל הברכות הכתובות בתורה, בנים טובים ונחת דקדושה,

זיווגים הגונים, בריות גופא ונהורא מעליא, שמחה וטוב לבב כל הימים בלי שום צער ועוגמת נפש אכיה"ר".

משנכנס אדר – אחים לשמחה

מכאן יוצאת קריאה נרגשת לפני כל יודעי דת ודין, בכל רחבי מדינות המלך, להשתתף בכל לב ונפש במגבית הפורים ולזכות גם לקיים מצות מתנות לאביונים בו ביום, גם להיכנס להגרלה הגדולה על 18,000 ₪, וגם לזכות לברכות הנדירות שיצאו דבר בעט"ו מהדומ"ץ זצ"ל שעוצם עבודתו הק' לא מש מזכרונם של אלפי אנ"ש. ניתן להכפיל ולשלש את כרטיסי הגרלה באמצעות הוספת סכומים סמליים, בררו אצל הנציגים. יחד נשמח לבבות ביום הפורים, לקראת נישואי צאצאיהם!

ניצוצות מלבת אש בימי השובבי"ם ת"ת בישיבתנו הק' 'שפע חיים' בירושלים עיה"ק

בבואנו לסכם את המצב המרומם ששרר בן כותלי ישיבתנו הק' בירושלים עיה"ק בימים נעלים העל"ט ראינו שפשוט אין ביכולתנו לעלות על הכתב אפילו מיעוט קטן מהנעשה ונשמע ומההתרוממות המיוחדת שהיה נחלת הבחורים שיחיו, הן בהתמדת התורה יום ולילה לא ישבותו, הן בעבודת התפילה עם התעוררות והתלהבות מיוחדת, והן בעבודת המידות שהונהג בישיבתנו הק' כשכל שבוע מוקדש לחיזוק נושא נוסף בפרטי העבודה, ולכן הננו לסקר בקצרה את מהלך העניינים וכך נזכור את כל הפרטים כדי

**קר להם בלב
המקרה שול
המשופחה ריק!**

**מפקידים
פראשי 360**
מתנת לאביונים בו ביום!

זה קורה גם בימים אלו, ועוד לקהל הייב להיות שם בשבילם: עכשיו משקיעים במשפחה!

זו תמונה אמיתית, המשפחה שלנו. אתם פורים מתקרבים, אבל הם עדיין תקועים בחורף בקור. כבר זה כשאף אחד לא יודע: אנלי ביצעו יש אנשים שאכפתים להשפחה שלהם והעבירו את הפרטים אל עזר לקהל. בזכותם, הפורים הם יריאה אחרת

1.700.720.750

ברעברו בנקאית - בנק: מרכזת-17, סניף: גאולה 636, ח-1: 103792 עזר לקהל (ע"ר)
ועת להעביר תרומות באמצעות תוכנת החסד הקבועים בבתי מדרש

ולפי הכלל שדברי תורה צריכים חיזוק נערכו כמה פעמים סדרים מיוחדים של חמש שעות רצופות ממש בלבת אש קודש כשקול התורה נשמע למרחקים, וכאן הגענו לשבת המיוחדת פרשת יתרו כפי שתואר בגיליון קודם שהיה מבחינת סיכום על השבועות שעברו וקבלות טובות להמשך עד סיום התקופה שאכן עברה באופן מיוחד ביותר.

בשב"ק יתרו – קבלת התורה נערכה שבת התאחדות נעלית ומרוממת בתוך בנין ישיבתנו הק' לכלל תלמידי הישיבה, יריעה נפרדת על השבת פורסמה בשבוע העעל"ט. בסוף השבוע האחרון הופיע בהיכל ישיבתנו הק' המגיד מישרים הרה"ג ר' אברהם קורדובה שליט"א שבמתק שפתיו תיאר את הזכות הכבירה לחסות בישיבה קדושה זו לאורם של רבותינו הק' והרחיב במרגליות שונות לחיזוק ועידוד.

לקראת סיום ימי השובבי"ם בליל ועש"ק תצוה הוכנה תוכנית מיוחדת שהחלה בסדר מיוחד של חמש שעות רצופות אחר הצהריים ותענית דיבור לסיכום עבודת הקודש, ובערב נערכה סעודה חגיגית מיוחדת לרגל יום פורים קטן שהוכן על ידי הנהלת הישיבה באופן מיוחד והרחבה גדולה בליווי כלי זמר בהשתתפות רבני צוות הישיבה, ונאמרו דברי פתיחה מפי המנה"ר שליט"א שהטיב לבטא את רגשות הלב לנוכח ההתעלות המיוחדת בכל התקופה וזה הזמן להתבונן בכל העניינים כדי ליקח עוז ותעצמות להמשך. ונשא דברים מיוחדים הר"מ הרה"ג רבי יחזקאל שרגא הלפרין שליט"א ששילב במאמרים נפלאים

שיקל על הבחורים היקרים להמשיך את עבודת הקודש להמשך השנה בעזהש"ת.

לקראת ימי השובבי"ם הופיע בישיבתנו הק' הגאון רבי יהושע נתן פייפער שליט"א אב"ד ברכת מנחם' והשמיע בפני הבחורים שיחת הכנה לימי השובבי"ם מתובל בסיפורי צדיקים ודרשות חז"ל.

וכך נכנסו הבחורים לימים אלו לאחר ששמעו את דברי קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ברעד"ר פרשת ויחי שחזר על זה הרה"ג ר' יחזקאל שרגא הלפרין שליט"א מראשי ישיבתנו הק', כנהוג בכל שבועות השובבי"ם והבינו היטב את גודל הזכות בעבודת הלימוד רצוף ותענית דיבור מתוך שמחה ורצון להתעלות בתקופה מיוחדת זו, ואכן ניכר על כולם הערנסקייט יום יום.

מידי שבוע עברו הבחורים להעביר את השעות צעטעלך' אצל הגה"צ ראש הישיבה שליט"א על מנת להכניסם לקו"פ. וכן שמעו הבחורים בכל שבוע שיחה מפי המנה"ר הרה"ג ר' חיים מיכל הלברשטאם שליט"א כשכל שבוע מוכרז על עוד עניין בעבודת החיזוק בנוסף לתענית דיבור ושעות רצופות כתקנת כ"ק רבינו שליט"א א. בעניין התפילה וחיזוק כו"כ פרטים כגון הקפדה על העיון בסידור וקול רם ועוד... ב. הנהגה מוקפדת על אמירת דברי תורה בזמן הארוחות ג. קריאת שמע שעל המיטה כראוי כפי שעורר רבינו שליט"א לאחרונה ד. גדר וסייג להימנע ממותרות וממתקים שונים ה. הקפדה חזקה לשוחח רק בשפת היידיש.

בשדה שיהיה

100% למשפחה

מפקידים פראט

360

מתנות לאבינוס בו ביום!

אחד ממאות הצ'קים שחולקו למשפחות שנה שעברה, משפחות שהיו שרויות במצב כלכלי קשה והגיעו לפת לחם. בזכותכם, בזכותכם הם קיבלו את הסכום הזה, כדי שלפחות בפורים, הם ירגישו 100%. הם חשו עצמם חלק מתוך משפחה אחת גדולה במשפחה!

זה קורה גם בימים אלו, ועור לקהל חייב להיות שם בשבילים: עבשיו משקיעים במשפחה!

עזר לקהל

תפעל וצדקה החסוד

דומיני עמנו בארה"ק

מספיקים ביום יום וצדקה

פרנס

תשפחה איז די

עשטער זאך

עוד סטוד בארעין

1.700.720.750

ברגערה בענקאית - בנין מרכנטיל-17, סטרי: נאולה 635, ח-י: 03792 עור לקהל (ע"ר)

עוד להעביר תרומות באמצעות חיבות הוסד הקבועות בבתי מדרשנו

עלייתם של הבחורים בתקופה מיוחדת זו, וכן למנהלים המסורים הרב מאיר בורד הי"ו והרב שמעון גוטמן הי"ו שברוחב ליבם דאגו וסידרו את כל הנצרך עצהיהו"ט ויבורכו ע"כ מן השמים.

ימי התעלות בימי השובבי"ם ע"י רשת כוללי עולם התורה בראשות הגאון רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א ראש כולל ש"ס ב'אדירי התורה בני ברק

קול התורה שהדהד למרחקים בהיכלי כולל "אדירי התורה" בבני ברק במשך ימי השובבי"ם גרם לכל מי שנכנס להיכל הכולל במשך ימי השובבי"ם להתפעל מגודל ההתמדה שנראה אצל לומדי הכולל, שלומדים בהתמדה גדולה ובריתחא דאורייתא, והכל נזקף לזכותו של ראש כולל ש"ס ב'אדירי התורה' הגאון רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א שכבוד התורה והרבצת תורה בראש מעיניו תמיד, אשר לאור קריאת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א להתחזק במהלך ימי השובבי"ם בלימוד התורה ברציפות ביתר שאת וביתר עוז, לקח על עצמו ליתן לאברכי הכולל מילגות מיוחדות שהסתכמו ביותר ממאה אלף ₪, ע"י שהוסיף לכל אברך ואברך שישב והגה בלימוד ברציפות מילגה מיוחדת בסך של 2800 ₪,

הנהלת המוסדות משגרת בזאת ברכות שיר ושבח לראש הכולל הגאון רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א אשר מוסר נפשו להחזיק בלומדי התורה ולתומכם, תחת הפעילות העניפה של רשת כוללי 'עולם התורה' ה"ה כולל בקר וערב, ובימי שישי ושבת, וכולל לימי בין הזמנים,

את ההתעוררות של המקום הקדוש שספג בקרבו את כל ההתעלות בזמן זה עם גודל הזמן של פורים קטן במובאות מהפוסקים וספה"ק, וכן נשא ד"ת המשגיח הרה"ג ר' ישראל יונגרייז שליט"א באמרותיו המיוחדים. ולכבוד היום הגיע המגיד והאומן הידוע הרב דוד בלוי הי"ו שריתק את כולם בפיו המפיק מרגליות בשילוב של ד"ת וחרוזים ופנינים יקרים המשמחים בשמחה של מצווה, ומתוך זה נערכו ריקודים של שמחה על הזכות של עבודת השובבי"ם ביחד עם שמחת פורים מתוך הודעה להשם הטוב על הכל. אחרי גמר הריקודים בכחצות ליל שישי יצאו בצוותא חדא בראשות צוות המשגיחים לעבר מקום שלא זזה שכינה ממנו - הכותל המערבי, ושם התחילו באמירת ספר תהילים כנהוג בחצרות קדשנו אחרי תפילת ערבית בהתעוררות גדולה, באמצע הלכו לרובע במקום סמוך מע"ג מרפסת הצופה למקום המקדש ושם נערכה חבורה מרוממת בשילוב ניגוני התעוררות וניגוני שמחה שעה ארוכה לרומם את הלבבות בשמחת אש קודש, אחר כך הלכו להמשיך התהילים על יד הכותל הקטן, ומשם המשיכו לעבר קבר דוד המלך עליו השלום ובמקום קדוש זה סיימו ספר התהילים של דוד המלך בהתעוררות ושמחה גדולה, וחזרו לבנין הישיבה לתפילת שחרית כוותיקין ובכך תם ונשלם עבודת הקודש של השובבי"ם ובד בבד עם קבלות טובות להמשיך את כל העניינים בימים נעלים של אדר וניסן הבעל"ט.

ונשמע מפי הצוות והבחורים דברי שבח והודאה לכבודו של המנה"ר שליט"א שהנהיג ותכנן את כל העניינים לטובת

כשוהעולם הועד שתזקקים את המטיפה!

**מפקידים
פראשי**
תתנת לאביונים ב' ביום!
360

בסוף אדם מקבל משענת בבית. בקרב המשפחה שלו יש בענין שמחפשים את המשענת שלנו. את הקהילה שכל כולה קהילה אחת גדולה. מדובר במשפחות שחבר עליהן עלתן בלי יום ולא לילה. העולם שלהם הועד במשפחה!

**עזר
לקהל**
מפעל הצדקה והחסד
דחסידי צאנז בארה"ק
באישות רב'ת וראשון"ד ושל"ת נוסחא

**פרשת
שופט**
משיפה פ"ד ד'
ערשטער זאך

עזר לקהל בארה"ק
התורה
דרישה

1.700.720.750

בתעבורה בנקאית - בנק: מרכנתיל-17, סניף: נאולה 636, ח-103792 עזר לקהל (ע"ר)
ניתן להעביר התרומות באמצעות תיבת החסד הקבועת בבני מדרשנו

מרכז שמחם מסכם את החורף במגוון של השתדלויות למען השידוכים בחצר קדשנו בארץ ובחו"ל

לקראת תום החורף הארוך, מסכמים בסיפוק במרכז 'שמחם' דחסידי צאנז, פעילות עשירה וענפה ומגוון של השתדלויות, לטובתם של המצפים לישועה בשידוכים, וב"ה שהמאמצים נשאו פרי, וגם בעת כתיבת שורות אלו, שטח השידוכים בוער, בזכות הפעילות של שמחם.

הסדנה בארץ

במהלך החורף נערך המחזור הראשון של סדנת השידוכים 'מרכז השידוכים', בסבסוד משמעותי של מרכז שמחם. עשרות השתתפו בסדנה המקצועית שנמסרה על ידי השדכן הנודע הרב דוד יונה קליין שיחי' שמסר כלים מקצועיים הן לשדכנים ותיקים וחדשים, והן להורים שביקשו לקבל כלים כהורים. יצוין שכבר בעיצומה של הסדנה שנמשכה על פני מספר חודשים, נסגרו כמה וכמה שידוכים לילדים של הורים שהשתתפו בסדנה, והכלים שקיבלו בה – כאמור בסבסוד משמעותי של שמחם – הסיר הרבה חסמים וקירבו את השידוכים המיוחלים. מרכז 'שמחם' משגר להם ברכות מזל טוב נרגשות. במקביל, כבר בשלבי הסיום של הסדנה, נסגרו למזל טוב כמה שידוכים, על ידי בוגרי הסדנה, כאשר אנו תקווה ותפילה, כי באמצעות השערים שנפתחו בזכות ההשתדלות, ימשיך השפע לזרום, ובעוד משפחות יישברו צלחות למזל טוב.

הסדנה בחו"ל

במקביל, עם סיום הפרויקט של רשימות הצאצאים

ופורים, ובפרט כעת בימי השובבי"ם הגדיל לעשות וחילק תמיכה הגונה שהסתכם ביותר ממאה אלף ש"ח, ימלא ה' כל משאלותינו, ואך טוב וחסד יהיה נחלתנו, ושפע רב יורק עליו מן השמים, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

עבידנא יומא טבא בכוללי הש"ס

לכבוד פורים קטן הגו בהנהלת כוללי הש"ס רעיון מיוחד לערוך את השמחה המוזכרת בהלכה סוף שו"ע או"ח בשילוב שמחת התורה.

ביום שישי ערש"ק פר' תצוה יום פורים קטן, נערך ברוב פאר והדר ברחבת בית המדרש אהל נחמיה סיומי מסכתות על מסכת חולין מסכת פסחים מסכת ר"ה ומסכת סוטה שנלמדו ע"י עמלי התורה במסגרות כוללי הש"ס, כשהמקום עוצב כראוי לכבוד התורה ולומדיה, כשכל הקהל אוהדי וידיד כוללי הש"ס משתתפים בשמחתם של ארבע אברכים מופלגים מבני עליה של לומדי כוללי הש"ס בסניף קרית צאנז נתניה.

מיד לאחר תפלת וותיקין נערך סיום מסכתא הרשונה כשלאחר מכן לקול שירה וזמרה הוגש מזונות ויין בהרחבה. כמעשהו בראשון כך מעשהו בשניה, שעה לאחר מכן נערך סיום נוסף, וכך גם בשעות הבאות.

בהתרגשות של שמחה פרצו ריקודים לכבודה של תורה מתוך הוקרה והערכה עמוקה לעמלי התורה המופלגים המשקיעים בעמל התורה בהשגות הנעלות שקבע ויסד כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע.

חסידי אין מפידי!

מפקידים מראשו

מתנות לאביונים בו ביום!

360

1.700.720.750

זה יכולה להיות המשפחה שלך, זו יכולה להיות אלו, ועוד למהל חייב המשפחה מעבר לדלת. זו יכולה להיות כל משפחה אחרת בחצר קדשנו, חשבון הבנק להיות שם בשבילם: מעולה, החוב במסלול הפח לתמדי ענק ושני עובשי משקינים לידים שזקוקים לטיפולים דחופים שלא נעשים במשפחה!

מפגש ופדוקי מנוסד וחוסידי צאנז בארץ וחוסידי צאנז בארץ וחוסידי צאנז בארץ

מפגש ופדוקי מנוסד וחוסידי צאנז בארץ וחוסידי צאנז בארץ

מפגש ופדוקי מנוסד וחוסידי צאנז בארץ וחוסידי צאנז בארץ

שהביא תועלת גם בקהילותיהם."

כשמשדלים זה קורה ב"ה

את מרכז שמחם מלווה האמירה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שאמר כמה פעמים למנהל מרכז 'שמחם', מזה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו, שנתמנה לתפקיד זה בפקודת הקודש, ש"התפקיד של שמחם איז צו טוהען, אין נישט צו אויף טוהען". ואכן פקודת הקודש שמרה רוחם, בשמחם עושים מגוון של השתדלויות למען השידוכים, וכמאמר צדיקים, כאשר משתדלים בשידוכים, קוצרים פירות. כך קרה שבין פסח תשפ"א לפסח תשפ"ב, השנה הראשונה של שמחם, התארכו 54 בנים/ות שהיו מעל גיל 20. עד פסח תשפ"ג כבר התארכו 65, וכבר עכשיו, עדיין בחודש אדר א', זה כבר הגיע ל-81, מבין אלה שהתארכו מפסח תשפ"ג.

אך בנוסף על כך מציינים שידוכים שנעשו ישירות על ידי שמחם באמצעות הסדנה המסובסדת על ידי שמחם, להכשרת שדכנים נוספים ולייעול שדכנים וותיקים, וכבר במקביל לקורס, כבר נסגרו למזל טוב כמה וכמה שידוכים על ידי בוגרי הקורס כפי שהתפרסם בשבוע שעבר. כך גם נסגרו שידוכים נוספים על ידי הורים שהשתתפו בסנה להורים, והכלים שקיבלו סייעו בידם לשבור צלחת גם בביתם. כמה מהסיפורים מתפרסמים בגיליון הייעודי של שמחם, השבוע. מרכז שמחם פתוח כל ערב החל מהשעה 19:30 אל תוך הלילה, ברח' החוזה מלובלין 26 קרית צאנז נתניה. 09-88-515. כאן ניתן לקבל את העזרה והסיוע, הן להורים והן לשדכנים.

שהגיעו לגיל שידוכים בארה"ב והקמת שלוחה של 'שמחם' בחו"ל, נערך יום עיון מאלף לכארבעים הורים בקהילתנו הק' ביוניאן סיטי, במימון מלא של מרכז 'שמחם', שם נמסר להם כלים מקצועיים שיועילו להם בשמיעת שידוכים. את השיחה המרכזית ביום העיון מסר השדכן הנודע הרב דוד יונה קליין הי"ו.

לקראת ימי השובבי"ם ת"ת, הוכרז על מבצע 'ואלה שמות בנות ישראל', במסגרתו התבקשו בית יעקב אלו הנשים ברחבי הארץ, למלא טפסים עם שמות של בנות שלא מאנ"ש, כאשר הטפסים מרכזים את כל האינפורמציה על אותן שמות. היה מרגש לראות את ההתגייסות המלאה של משפחות אנ"ש ששלחו מאות טפסים למרכז שמחם במרוצת השבועות האחרונים. כך נוספו למאגר מאות שמות של בנות מכל הקהילות החסידיות בארץ ישראל, והועברו לטיפול צוות השדכנים של שמחם, כדי לרכז מאמצים מול הבחורים שחצו את גיל העשרים בחצר קדשנו. השולחים 2 שמות – זכו להיכנס לספר התחנות של הרבנית הצד' שליט"א. ומי ששלח 3 שמות – זכה להיכנס להגרלה על שבת עשירה במירון. הזוכים בהגרלה, משפ' גנזל מביתר. צוות שלם של שמחם עמל על הכנת הרשימות ותיוקן, ומשרדי שמחם הומים משדכנים שבאים ויוצאים, או יושבים שם במקום, כאשר גם תוך כדי כתיבת שורות אלו, מושקע מאמץ חובק עולם, לגמור כמה שיותר שידוכים.

בשמחם אומרים: "רחב לבבנו, כאשר יוזמה זו הועתקה לקהילות נוספות, שהודו בכל פה למרכז שמחם על הרעיון

במשפחה שדכנה ראשונה, לא עשיתי מסכה

מפקידים פראזי 360
מתנות לאבינוים בו ביום!

מלנו בני איש אחד נחנו. משפחה אחת גדולה יש בינו משפחות שנמצאים בתוך זהום עמוק. אנחנו נמצאים לתעלה האם ותעלם מהם? לא שייך משלים את המסכים המברילים ומסתכלים להם בעיניים. הבית שלהם ריק, חשבון הבנק שלהם מנוקל. הם שקועים בחובות ענק

עזרה לוקהל
מפעל הצדקה והחסד
דחסידי צאנז בארה"ק
מאגרי צדקה וחסד ופיקודת

משיפת איד"י
עושטער זמן

1.700.720.750

בדעברה בנקאית - בנק. מרכזי-17, סניף: גאולה 635, ח-103792 שדר לזכהל (ט"ו)
ניתן להעביר תרומת באמצעות תיבות החסד הקבועות בבתי מדרש

להתקדש בקדושת צפת של מעלה

צפת העיר, קדוש ייאמר לה. סמטותיה הצרות והעתיקות אפופות קדושה של מעלה, ביניהן הילכו ענקי הרוח וצדיקי עולם. כותליה ספוגות בהוד יקרות ומרצפותיה טפופות מעקבי אבירים שצעדו עליהן. בינות להיכלות הרבים שבה, ניצבת פינת יקרת מופלאה, בולטת היא באור הבוקע ממנה ומתוכה. 'דער הייליגער צאנזער קלויז'.

על פיסת אדמה טהורה זו, הורה עמוד צלתהון דישראל, מרנא בעל ה'דברי חיים' זי"ע, להציב את משכן תפילתו, על הקמתו טרח אותו זקן וצדיק בהטעימו בראייתו הזכה כי מקום זה מכוון הוא נגד שערי שמיים וכעדות דבריו רשפי אש שלהבת: "גם אני צריך מקום לתפילות שלי, לכן ברצוני שיהא לי שם בעיר הקודש צפת בית מדרש משלי שמשם יעלו תפילותיי"

בספר דברי הימים המתארים את קורות חצר קדשינו, בולט לו פרק רב ערך אשר שרשיו נטועים בימי קדם וענפיו פרושים ומסככים בצל נאה עד לימינו אנו, החל מיוצקי יסודותיו רביה"ק הדברי חיים זי"ע ובנו הרה"ק משינאווא זי"ע, עבור דרך יגיעתו הקשה של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע אשר שמר לקלויז הקדוש חיבה נודעת בקשר בל ינתק, עד שלימים העיד בפה קדשו כי ביקורו במקום הביאוהו להרגיש לראשונה בקדושת אר"י ולכן גמר אומר לעלות ארצה ולהשתקע כאן, וזכות אבות לבנים נמשך בחיבת איתנים לנשיא אלוקים בתוכנו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

כך צרופה חוליה על גבי חוליה בשרשרת הזהב שמעטרת את סיפורו של הצאנזער קלויז בצפת. אך שלא כסיפורי היסטוריה אחרים - סיפורו של הקלויז. בנקודת זמן של אחת למאה שנה נפתחת דלת המאפשרת להוסיף חוליה נוצצת ויקרה בשרשרת שכולה קדושה וזכות אבות. להוסיף פרק במגילת סיפורו של המקום הקדוש.

תיכון בית תפילתי

הבשורה שיצאה מאת העסקנים הדגולים, הרה"ח ר'

מרדכי ישכיל הי"ו מנהל מוסדותינו בצפת, והרה"ח ר' ברוך דוב קליין הי"ו הגבאי הוותיק של בית המדרש העתיק בצפת. הכתה הדים בין קהילות הקודש אנ"ש. התרגשות שנובעת מהבנת והשגת גודל הרגע שבהזדמנות הפז, הנדירה וההיסטורית בה ניתנת לציבור האפשרות לזכות ולהפוך לשותף מלא עם רבוה"ק רועי דרכינו ומאורי חיינו בנטילת חלק במקום המקודש הזה, משאת נפשם ומשאלת ליבם הטהור.

התעניינות גוברת מצד נדיבי לב המבקשים להיות בין מניחי האבן בבניין הבית הקדוש. דיזכון למיתב בי מלכא בועידה ההיסטורית 'יחידי סגולה'. אשר תתקיים ברוב פאר והדר בביתו נאווה קודש מעון רבינו הגה"ק שליט"א בקרית מלך רב. בה יסבו מספר משתתפים מצומצם שנענו להזדמנות הגורלית וחקקו את שמותם באותיות של זהב בהיכלא קדישא ולזיכרון עולם ייקראו במחיצה אחת עם רבותינו הק' זי"ע.

תכונה רבה לקראת הועידה

בימים אלו נמצאות בשיאן ההיערכויות לקראת הועידה המפוארת, שתארח את משתתפיה ברעיון יצירתי תחת מיצג ויזואלי מושקע ומרהיב עין שישווה ויעניק למקום מראה ואווירה צפתית אותנטית. צוות מיוחד הופקד על הפקת תכנית אומנותית מרתקת וסוחפת, במהלכה יתענגו המשתתפים על נועם אמרים מפה מפיך מרגליות המשפיע הנודע הגה"צ מלימינוב שליט"א אשר יגיע במיוחד לפאר ולהאדיר את בוני הבית מניחי האבן. כך גם על כל חלקי הערב האחרים הופקדו מיטב הכשרונות כאשר בפרקי שירה ינצחו בעלי מנגנים בראשם הרה"ח ר' יעקב דסקל הי"ו, שותפי הקודש אף יזכו בסיום הועידה לקבל פיסת אבן מקודשת מאבני המקום לסגולה ולשמירה בביתם.

לשותפות ופרטי הצטרפות ליחידה סגולה פנו בהקדם להרה"ח ר' מרדכי ישכיל הי"ו בטל' 0504115720 או להרה"ח ר' ברוך דוב קליין הי"ו בטל' 053310003.

גליון זה נדבת

ידידינו הנדיב הנכבד והנעלה, יקר שבערכין, העומד לימין המערכת בכל עת ועונה תמידין כסדרן

הרה"ח ר' אברהם רייך הי"ו

ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שמחת נישואי בתו הכלה תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שרגא פאביל בינעט נ"י

בן הרה"ג ר' אברהם משה בינעט שליט"א

ובברכת של טוב

לחפיו הרה"ח ר' אברהם יהושע העשיל וואלף הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ח ר' **שלמה זלמן נוסנצווייג** הי"ו
אב"י בפאנסי

לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי הבת הכלה תחי'
עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש
כפר ברוך יהושע דערבארעפדיגער נ"י
בן הרה"ג ר' ישראל שליט"א

ובברכת פזל טוב
לאביו הרה"ח ר' **יעקב הי"ו** - פאנסי
ולחותנו הרה"ח ר' **חיים פשה העסקל** הי"ו - ליקווד
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא
שפחת החתונה תתקיים
אי"ה ביום ב' באולמי עטרת טשארנא בפאנסי

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרב **יעקב שמעון שר** שליט"א
פנהל ת"ת דרכי אבות פניה"ק

לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט
שפחת נישואי הבת הכלה תחי'
עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש
החבר דוד יהודה נ"י
בן הרה"ח ר' **יחזקאל** (ב"ר מאיר ז"ל) רייך הי"ו

ובברכת פזל טוב
לחותנו הרה"ח ר' **יצחק ארנפלד** הי"ו
לזקנו הרה"ח ר' **ישראל אריה פישר** הי"ו
ולסב הרה"ח ר' **אפרים רייך** הי"ו
אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא
שפחת החתונה תתקיים
אי"ה ביום ד' בהיכל רוזנברג

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה,
יקר שבערכין, העומד לימיננו בכל עת
בהפצת דברות הקודש בקרית הבעש"ט
הרה"ח ר' **אהרן אליעזר שכטר** הי"ו
אב"י בק. הבעש"ט פי"ת

לעילוי נשמת חמיו

הרה"ח ר' **יוסף**

בן הרה"ח ר' **יצחק אלימלך שטיין** ז"ל

נלב"ע ביום ד' אדר תשפ"ב

תנצב"ה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הר"ר **זאב שטערן** הי"ו
אב"י בבארא פארק

לרגל השפחה השרויה במעונו
שפחת הולדת הבן נ"י
במזל טוב ובשעטומי"צ

ובברכת פזל טוב
לאביו הרה"ח ר' **מענדל** הי"ו - אב"י בפאנסי
ולזקינו הרה"ח ר' **שמעון פרידטן** הי"ו
אב"י בפאנסי

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

כולל ומוסדות צאנז בעיה"ק צפת תובב"א

מיסודו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע * בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ביקר והוד, בשפחה וגיל נשגור ברכותינו הנאמנות ברכת פזלא טבא וגדיא יאה קדם

הרה"ג רבי **מרדכי הלל זלמן ראטה** שליט"א

רבדקהל ווידטשקא גולדרס גרין לונדון

השפחה השרויה במעונו

שפחת נישואי בנו כמר שפחה נ"י

עב"ג הכלה תחי'

בת הרבה יהושע חיים שלום גריסגאטט

במזל טוב ובשעטומי"צ

ויה"ר אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד פתוך סד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

כעתירת:

מרדכי ישכיל

ב/הנהלת המוסדות